

Handwritten signature or mark in the top right corner.

ဇေယျသင်္ခယာသတ္တု.ရ

မြဝတီမင်းကြီး - ဦးစ

စီရင်ရေးသားအပ်သော

ရွှေဘုံနိဒါန်း

တည်းဖြတ်ခြင်းဆင်ယင်

အယ်ဒီတာ-ဦးတင်ရှိန် - ဦးထွန်းရီ

ပိဋကတ်တော်ပြန်ပွားရေးပုံနှိပ်တိုက်

အောင်ဆန်းလမ်း-မန္တလေး

1955

အမျိုးသားကအုပ်ဆိုင်၊
ရေးချိ-မြောက်ဘက်တိုက်တန်း၊

ဇေယသသစ်ယသဘွဲ့ရ မန္တလေး။

မြဝတီမင်းကြီး - ဦး စ

စီရင်ရေးသားအပ်သော

ရွှေဘုံနိဒါန်း

(ယူနိုက်တက်)

• ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီး

အမှတ်(၅)အစိုးရအလယ်တန်းကျောင်း
ယီဝေါမြို့

တည်းဖြတ်မြင်ဆင်သူ

အယ်ဒီတာ-ဦးတင်ရှိုန် - ဦးထွန်းရီ

ပိဋကတ်တော်ပြန့်ပွားရေးပုံနှိပ်တိုက်

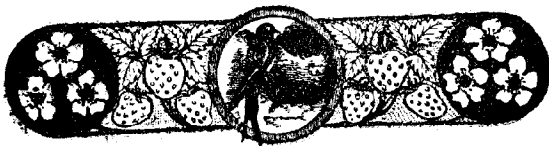
အောင်ဆန်းလမ်း-မန္တလေး။

★ နိဒါန်း ★

တိုင်းကြီး ပြည်ကြီး ထီးဆောင်း နန်းနေ ပဒေသရာဇ်
 ကေရာဇ်မင်းတို့၏ ဦးညွှတ်ရာ ရွှေပြည်ရွှေနန်း၌ အသုံးအဆောင်
 အခေါ်အဝေါ်များသည် ရှည်ကြာ၍ တိမ်မြုပ်သည့် အရာများ
 လည်း ရှိသည်။ ရှည်လျား၍ စကားရွှေသည့် အရာများလည်း
 ရှိသည်။ ရှည်လည်းရှည်လျား၍ မကြိမစည် မထင်မရှားသည့်
 အရာလည်း ရှိသည်။ မရှည်မလျားသော်လည်း တိမ်မြုပ်၍
 မကြိမစည် မရေးမသား ထားသည့်အရာလည်းရှိသည်များကို
 ဇမ္ဗူဒေသ၊ သီရိအံ၊ စာသီကရရွှေ၊ ဟိရညကရွှေ၊ အညမုတ္တရွှေ၊
 နာလ-ရိရွှေ၊ နာလီမုတ္တရွှေ အစရှိသော ရွှေတို့ကို ရွှေကိုရွှေချင်း
 ရောနှောစပ်လျှင် အခြားမထင်သကဲ့သို့ ကျမ်းဂန်ဗေဒင် ဝတ္ထု
 ပုံပြင် ရာဇာဓိ စကားဟောင်း အကြောင်းသင့်ရာ စပ်လျဉ်း၍
 ရာဇဋ္ဌာနီ မင်းနုပြည်ကြီး၌ အတွင်းမှု အပြင်မှု ရွှေထီးရွှေနန်း
 အစဉ်သုံးဆောင်ရာ သုံးဆောင်ကြောင်းဖြစ်သော အခြင်းအရာ
 များသည် အတိုင်းတိုင်း အနိုင်နိုင်ငံ အပြည်ပြည် အနန်းနန်း
 အမင်းမင်းတို့၏ အရှင်ဖြစ်တော်မူ၍ အမေရုရ ရွှေပြည်ရွှေနန်း
 ကို တည်ထောင်ထိမ်းမြန်း စံပယ်တော်မူသော အာဒိစ္စဝံသ =
 နေမင်း၏အနွယ်ဖြစ်တော်မူသော အသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီး
 ထုရား လက်ထက်တော်၌ ပြည့်စုံ ထင်ရှားကြောင်းကို သက်
 သေသာကေ မူလနိမိတ် ညွှန်ပြလျက် မှတ်သား ထိလွယ်စိမ့်
 သောဌာ၊ ရတနာသုံးပါးကို ထိပ်ထားလက်တင် ပန်ဆင်ပြီး၍
 အနုတ္တမုတ္တ ရတနာပုလဲကို စီကုံးသကဲ့သို့ လစီမာန်စက်ဝန်း
 ၌ ယုန်ရုပ်အရေးသည် ကမ္ဘာပတ်လုံး တည်သည်နှင့် အညီ
 ရွှေဘုံနိဒါန်းအမည်ရှိသော စကားစုကို ရေးသားထားပေအံ့။

မြင်းမိုရ်ရတနာ၊ တောင်မျက်နှာဝယ်၊ နီလာမြညွန့်၊ ဇမ္ဗူ
ကျွန်းထက်၊ ဘုန်းကွန့်ဖြာပြေး၊ မန္တလေးဟု၊ ယှံ့မွှေးနှုတ်ရိပ်၊ ရွှေ
တောင်ထိပ်၌၊ တံဆိပ်ပုံလှ၊ ခတ်ကာ ပြသို့၊ အေးရမုရာ၊ သိင်္ဂါ
နန်းတည်၊ ထွတ်ဘုန်းစည်ဟု၊ လှပြည် နတ်ရပ်၊ ကျော်သံစပ်မျှ၊
တီးယပ်ကြာဝတ်၊ အထွတ်ပတ္တမြား၊ ဆွဲတပါးတွင်၊ ရွှေသားလျှို
ဝင်း၊ မင်းခမ်းကျင်းလျက်၊ မင်းမင်းသခင်၊ သိုက်ဝင်စဉ်ဆက်၊
ရွှေလက်ထက်ဝယ်၊ ရွှေစက်တော်ပါး၊ ခစားအနီး၊ ဆောင်ရွက်
ကြီးက၊ မြောက်ချီးနေရာ၊ လိမ္မာမင်းမှ၊ ရွေးချယ်ရှု၍၊ ဝန်စု ဝန်
စန်း၊ သိမ်းမြန်းသနား စဉ်လျားအရှည်၊ သုံးရမည်ဟု၊ ဘုန်းစည်
ခေါင်ချုပ်၊ ကျွန်ုပ် သခင်၊ ရွှေဉာဏ်ဆင်လျက်၊ ဥကင် ခိပ်ဝှဲ၊
သိသိက်ဝှဲတွင်၊ ရဲရဲညီမျှ၊ ဇေယသဒီယာ၊ ဝင်းဝါ ရောင်လျှပ်၊
ရွှေဘွဲ့တပ်သား၊ ပညာထွင်မည်၊ ကျွန်ုပ်သည်လျှင်၊ ရွှေပြည်
ကျယ်ဝင်း၊ အတွင်းပြင်မှု၊ နှစ်စုတို့တွင်၊ မထင်မပေါ်၊ ခေါ်ဝေါ်
ရှည်လျား၊ စကားမကျန်၊ ထုံးစံမမှီး၊ မယူထီး၍၊ ပြည်ကြီး ထိုင်း
ခွင်၊ နှစ်မျှားဖြင်အောင်၊ သို့စင်တာရှည်၊ ရှိလေသည်ကို၊ အပြည်
ပြည်ထောင်၊ မင်းကုန် အောင်၏၊ အခေါင် သင်းကျစ်၊ မှန်ကူ ဖြစ်
သား၊ ဧကရာဇ်ထိပ်ပေါ်၊ လက်ထက်တော်၌၊ မြင်မြော်ရပေါင်း၊
ပြည့်စုံကြောင်းနှင့်၊ ရှေးဟောင်းအမည်၊ သမုတ်သည်ကို၊ နား
လည်ထိသာ၊ ဝေါဟာခေါ်သုံး၊ ရွှေနန်းထုံးကို၊ စီကုံးရေးသား၊
မှတ်တွယ်ထားအံ့၊ မပြားပုံညွှန်း၊ ကြည်းရေပန်းတိ၊ ထူးဆန်း
လှိုင်ကြူ၊ မဏိဂူဝယ်၊ မဂ္ဂူရတနာ၊ ပဒေသာသို့၊ အရာလုံး၍၊ မင်း
သုံးစုံသည် ... ရွှေဘုံနိဒါန်း စာစောင်တည်း။

ရွှေဘုံနိဒါန်း

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော
သဗ္ဗာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

(၁) ထုံငါးဆင့် ရှိသော ပြာသာဒ်၊ တံရုနစ်ဆင့် ရှိသော ပြာသာဒ်၊ ထုံကိုးဆင့်ရှိသော ပြာသာဒ်ကို ရမ္မ၊ သုတ၊ သုရမ္မ ဟူ၍ ပြာသာဒ်သုံးဆောင်ရှိသော အကြောင်းမှာ....ကျမ်းဂန် ထင်ရှား လာသောကြောင့် ထိသာရသည်၊ ပါသာဒသဒ္ဓါသည် ရှုတွယ် ကြည်ညိုတွယ်ကို ဆိုသည်။ မဏ္ဍိမဒေသ ရာဇဋ္ဌာနီ မင်းနေပြည်၌ တံရုနစ်ဆင့်ရှိသောပြာသာဒ်တွင် တတိယတံ၌ အပေါက်ပေါက်သည်။ ထိုအပေါက်ကို ထိကြားပေါက် ခေါ်ဝေါ်သည်။ မင်းဘုန်းပေါက်လည်း ခေါ်ဝေါ်သည်။ ထိကြားပေါက် မင်းဘုန်းပေါက် ခေါ်ဝေါ်ကြောင်းမှာ.... ရသေ့၊ ထိကြား၊ နဂါး၊ ဂဠုန်၊ ပရမေသုရာ၊ မဟာဗိန္ဒု၊ လူမင်း-သူမြတ် ခုနစ်ပါးတို့ စောင်မ၍ သရေခေတ္တရာပြည် တည်သည့်ကာလ ထိကြား ပန်းလည်တိုင်ပြုသည်။ နဂါးကို စက်ကြိုးအမှတ် တွည့်သည်။ ဂဠုန်အာနုဘော်ကြောင့် နဂါးသုံးရစ်တွန်းသည်။ မြို့လည်း သုံးချက်တွန်း ရှိသည်။ ထိကြား ပန်းလည်တိုင်ပြု၍ စက် လည်သည့်အရာတွင် ဘုရားတည်သည်။ ထိုဘုရားကို စက်ရာ ဘုရားဟူ၍ ယခုတိုင်ရှိသည်။ သည်ကိုရည်၍ ...

မေရူပဟို၊ မြင်းမိုရ်၊ ဦးကိုင်း၊ ပန်းလည် တိုင်ကို၊
ဣန္ဒြိယဝိဇ္ဇာနိုး၊ ပွတ်ကောင်း ကြိုးဟု၊ ရေမျိုး ဇာတိ၊
မဟိဒ္ဓိဖြင့်၊ တရိဝကော်၊ သုံးရစ်ပေါ်မှ... ဟူ၍၎င်း၊

ရွှေထုံဒီဒါန်း

ထိုးဦးထိပ်၌၊ ထံဆိပ်ပြညွန်၊ ငါလွန်မြင့်ကြာ၊ တရာ
 နှစ်စေ့၊ တုန်းဟေ့၊ ခုနစ်ပါး၊ တည်ထားရသေ့...ဟူ၍
 ၎င်း၊ မြင်ဟန် မျက်စိ၊ တထောင် ရှိသား၊ မြင့်ထိ
 ဦးခေါင်း၊ ထောင်လည်း ကောင်းတည့်၊ ခေါ်သောင်း
 မည်ပင်၊ ထောင်နေစင်ထိ၊ ကိုယ်ပင်လက်မြေ၊ နှစ်ထောင်
 နေနှင့်၊ ပရမေသုရာ၊ ဘန်ဆင်းလာ၍၊ သိင်္ဂါတုံမြင့်၊
 ဥကင်တွင့်သား... ဟူ၍၎င်း၊ စန္ဒီပရမီသွာ၊ မဟာ
 ဗိန္ဒု၊ ကျော်သဲခန်းလည်၊ ညီညာ တည်သည်၊ ရွှေပြည်
 ခေတ္တ ...ဟူ၍၎င်း စပ်ဆိုလေသည်။

ပြာသာဒ်ဆောင်တွင် ရှစ်မျက်နှာထောက်ခံသည်ကိုလည်း
 ကတံခေါ်ဝေါ်သည်၊ ပညာရှိတို့စပ်ဆိုသည်လည်း....

လက်ပင့်မြောက်၍၊ အထောက်ကတံ၊ ရှစ်ချက် ရံ
 သည်၊ ထုံစံသာထွေ၊ ရိပ်ရဝေက...ဟူ၍ စပ်ဆိုလေ
 သည်။

ပြာသာဒ် ထုံခုနစ်ဆင့် အနက် တတိယထုံတွင် မြောက်
 မျက်နှာက အနောက်သို့ ယွန်း၍ အပေါက် ဖောက်သည်မှာ
 သိကြားနေရာ မြင်းရိတ်တောင်သည် ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်းမြောက်
 ဖြစ်၍ သိကြားစောင်မမည့် လာသည်ကာလ တုန်းငွေ့လွတ်ရာ
 အပေါက်ကို သိကြား အပေါက် ဖောက်သည်ဟု ဆိုသည်၊
 သိကြားနေရာ ဖောက်သည်ကို အကြောင်းပြု၍ ထိုအပေါက်
 ကို သိကြားပေါက် ခေါ်ဝေါ်သည်၊ မင်း၏ တုန်းငွေ့ လွတ်ရာ
 အပေါက်ဖြစ်၍လည်း မင်းတုန်းပေါက်ခေါ်ဝေါ်သည်၊ အကြောင်း
 နှစ်ချက်ကိုထောက်လျှင် မြေနန်းပြာသာဒ်တော်သည် မင်္ဂလာကြီး
 ပွဲသဘင်ကြီး မင်းတို့ထွက်စံရာအရပ်ဖြစ်၍ အရှေ့နှာယောင်ခန်း
 တွင် မာရဘင်ကန်သည်၊ တကြောင်းလည်း ပြာသာဒ်ဆောင်
 အလယ် မာရဘင်ကန်၍ ပြာသာဒ်ထီးနှင့် တည့်တည့်မှန်တုပ်
 ချိန်ပြီးလျှင် ရာဇပလ္လင်ဥကင်တည်ထားသည်လည်း ဆိုသည်။

ရွှေထုံနိဒါန်း

သို့ဖြစ်၍ မာရဘင်ဥကင်အတွင်းနေအောင် မင်းတုန်းပေါက်
သို့ အနောက်သို့ယွန်း၍ ထားသည်ဆိုသည်။

(၂) သီဟာ၊ဘမရာ၊ ဟံသာအစရှိသော ရာဇပလ္လင်ရှစ်
မျိုး လုပ်ရိုးရှိသည်တွင် တပါးသောရန်မာန်တို့သည်မအောင်
နိုင်သောကြောင့် ဘုရားသခင် နေတော်မူသည့် ပလ္လင်ကို
အပရာဇိတပလ္လင်ဆိုသည်။ နတ်တို့နေရာပလ္လင်ဖြစ်၍ ဒိဗ္ဗပလ္လင်
ဆိုသည်။မင်းတို့နေရာပလ္လင်ဖြစ်၍ ရာဇပလ္လင် ဆိုသည်။ ပလ္လင်
ခံခြင်း အနက်ကို ဟောသည်။ ဥက္ကံသသဒ္ဓါသည် မြတ်သော
အနက်ကို သံဗွန်သည်ဖြစ်၍ ဥကင်ဆိုသည်။

(၃) ရာဇပလ္လင် ဥကင်မုတ်ထွတ် အထက် တုရင် ဗိမာန်
တွင် သိကြားရုပ်နှင့် မှန်တိုင်ထားသည်မှာ သာသနာတော်ကို
စောင့်ထိန်း၍ မကောင်းသသူကို မကောင်းလျောက် ကောင်း
သသူကို ကောင်းလျောက် ချီးမြှောက်နှိမ်ချခြင်း၌ မှန်ကန်တော်
တည့် ပြောင့်မတ်စွာ အက္ခိပိက္ခံသို့ ပြုတော်မူဟု အမှတ်ပေး
ခြင်းငှါ....

မဟာရာဇ-မြတ်သောမင်းကြီး၊ ဓမ္မေန-တရားနှင့်၊ သမေန-
ညီသဖြင့်၊ နဂရံ-ပြည်ကို၊ သမ္မာလေတု-ကောင်းစွာ စောင့်
ရှောက်နိဗ္ဗ မတော်မူလော့၊ မယျံ-အက္ခိပိက္ခံ၏၊ နုလာဇေ-နဖူးပြင်
၌၊ သုဝဏ္ဏဥဇုဒဏ္ဍံ - ရွှေမှန်တိုင်ကို၊ ပဿထ - ရှုတော်မူကုန်
လော့။

ဟူ၍ ဆုံးမပေးခြင်း နိမိတ်ပြုသောကြောင့် တုရင်ဗိမာန်
တွင် သိကြားရုပ်၏ နဖူးနှင့်အမျှ ရှေ့ကမှန်တိုင် စိုက်ထားလေ
သည် ကုသိနာရုံ၌ သဗ္ဗညုဘုရားသခင်အား သာသနာတော်ကို
သိကြားနတ်စောင့်ထိန်းလို၍ လျှောက်ချက်အတိုင်း အပ်တော်
မူသည်ဖြစ်၍ ရှေးစာဟောင်းများတွင်.....

ရှင်တော်ပွဲဝယ်၊ လွန်ကဲကြံစည်၊ လျှောက်ဘူးသည်
နှင့်၊ ကျင့်ရည်စာခြား၊ မိုးသိကြားသည်၊ စကားမညီ
မရှိလော-ဟူ၍၎င်း၊ ကောင်းချီးပေးတင့်၊ နတ်ဘုန်း

ရွှေတံန်ဒါန်း

မြင့်လည်း၊ ငါနှင့် တူရည်၊ ဖြစ်ပြီးသည်ကို လူ့ပြည်ရပ်မှာ၊
သာသနာလျှင်၊ ရောင်ဝါ ရွန်း ရွန်း၊ လနွယ်ဆန်းလိမ့်-
ဟူ၍၎င်း၊ ထင်ရှားသာသနာ၊ ယခုခါဝယ်၊ သမ္မာ နတ်
မွန်၊ စောင့်သည်မှန်မူ-ဟူ၍၎င်း၊ တုန်းလျှံကုသိန်၊ စံပယ်
ချိန်ဝယ်၊ မုနိန်ဗျာဒိတ်၊ မိန့် နိမိတ်ကြောင့်၊ ဒေဝိသရာ၊
တေဇာပထင်၊ မြင်းမိုရ်ရှင်လျှင်၊ လူ့ခွင် မျှော်ကြည့်၊
စောင့်ဆောင်ပြည့်ဟု-ဟူ၍၎င်း စစ်ဆိုလေသည်။

သာသနာတော်ကို သိကြား စောင်မသည်ကို ရည်၍ နေ၊
ရက်၊ လ၊ နှစ် စွဲမှတ်သည့်အရာများတွင် သက္ကရာဇ်ဟူ၍ ရေး
သားလေသည်၊ သက္ကရာဇ်ပင် ဖြစ်သည်။

(၄) ထုရင်ဝမ်းတွင် နဝရတ်ကိုးပါး နှံထားသည်မှာ ပုဆဲ၊
သန္တာ၊ နီလာ၊ စိန်၊ ကြောင်၊ ဂေါ် မိတ်၊ ဥဿဖယား၊ ပတ္တမြား၊
မြွေကျောက်ကိုးပါးသည်ဘေးအန္တရာယ်ကိုပယ်စေတတ်သည်။
နဝရတ်ကိုးပါးကို ချီးမွမ်းလိုသည်ဖြစ်၍ ဗေဒင်ကျမ်း ပဟိတ
ကာရီလင်္ကာတွင်.....

ပတ္တမြားစိန်ခဲ၊ ပုလဲသန္တာ၊ ဂေါ် မိတ်ဖြာသား၊ နီလာ
ကြောင်ဟုတ်၊ ဥဿဖယား၊ မြကိုးပါးတွင်၊ ပတ္တမြား
လယ်ချက်-ဟူ၍၎င်း၊ တနည်းလည်း... သန္တာဒိကျ၊
စန္ဒကားစိန်၊ မူးချိန်ပြည့်ခဲ၊ ပုဆဲဘောမ၊ ဗုဒ္ဓကြောင်မှာ၊
သောရာ ဂေါ် မိတ်၊ လျှံဘိတ်စောက်ပ၊ ဂုရု မြနှင့်၊ ဥဿ
ဖယား၊ ရာဟုထားမှ၊ ထူးခြားရောင်ဝါ၊ နီလာ သောကြို၊
ထွန်းပချက်ဗွေ၊ လျှံဝေပတ္တမြား၊ ထွတ်ဖျားကေတု၊
မှန်ကင်းပြု၍ - ဟူ၍၎င်း၊ နဝရတ်ကျောက် အကျိုးကို
လည်း... ကြီးထွေရောဂါ၊ ဖျားနာကင်းဝေး၊ ရန်ဘေး
မလာ၊ တရာသက်လွန်၊ နေရမှန်သည်၊ ကျမ်းဂန်၍ဆို
လှာသထည်း-ဟူ၍၎င်း စစ်ဆိုလေသည်။

မဏိ ဇောထိရသ် ကျောက်မြတ်ရတနာသည် လိုရာဆန္ဒ
ကို ပြည့်စုံစေနိုင်သည်။

ရွှေထုံဒါနိန်း

ဣန္ဒြိယံ ပဏ္ဍိတံ တုယံ၊ ဝိပုဗေဝ သမိန္ဒြေတု၊
 သဗ္ဗေပူရေန္တု သင်္ကပ္ပါ၊ မဏိဇောတိရသောယံထာ၊
 ယံယံဝရံ ပဏ္ဍိတောန၊ ဝုညံ ပရိပူရေန္တု။

ကျမ်းဂန်ရှိသည်ကို ထောက်၍ သိရာသည်။

(၅) ရာဇပညာအောက်ခံတွင် ကေသရာခြင်္သေ့ ရှစ် ထား
 သည်မှာ...ပဏ္ဍု၊ ကာဠု၊ တိဏ ခြင်္သေ့ သုံးမျိုးထက် တန်ခိုး
 အာနုဘော်ကြီး၍ အရပ်ကိုမျက်နှာကို မြူးထူးချန်လွှားကြီးဝါး
 လျက် ရန်ကိုနှိမ်နင်းနိုင်သည့် နိမိတ်ကိုထောက်၍ ထုလုပ်ထား
 လေသည်။ ကေသရာခြင်္သေ့ မင်း ကြီးဝါးခြင်း၊ သန်မြန်ခြင်းကို
 လည်း ရှေးပညာရှိတို့ စစ်ဆိုသည်မှာ...

ရတနာဂူ၊ နန်းမဇ္ဇူက၊ ထွက်ပြု ကွန့်ထူး၊ သံရှင်
 ကျူး၍၊ ရွှင်မြူးထွေသာ၊ ပျော်ရာရာ၌၊ ဘယ်ညာကြား
 ကြားကြီးသံလွှားသော်၊ နွားလား တတွန်၊ လျင်သန်
 မြန်၏-ဟူ၍၎င်း၊ တိုင်းမှန်သန်တောင်၊ ထောင်လည်း
 မက၊ ကောင်းကင်ဝသို့၊ ခုန်ထ မြောက်စွာ-ဟူ၍၎င်း၊
 မြေညီမှာမူ၊ လေးရာ တာထောက်၊ စွန်းစွန်း ရောက်
 လျက်-ဟူ၍၎င်း၊ ကုန်းမြင့်ထက်မှ၊ ဆင်းသက်ရုတ်ရုတ်၊
 ပြေးအားထုတ်သော်၊ ဂါဝုတ်တိုင်အောင်၊ ဆောင်သား
 ဇဝန၊ စွမ်းထာမဖြင့် - ဟူ၍၎င်း၊ ပေါက်ပြ သုံးခါ၊
 ဟောက်ကြားရာသို့၊ လိုက်နာမိလျှင်း၊ ခြင်္သေ့မင်းလျှင်၊
 ရန်ခွင်းတောထုံး၊ စိုးသောထုံးသို့ - ဟူ၍၎င်း စစ်ဆို
 လေသည်။ တကြောင်းလည်း.....တောင် မြင်းသီလာ၊
 နေရာဂုထံ၊ ကျိန်းပြီးရမှ၊ ထွက်မြဲတာသာ၊ အခါလေးပါး၊
 ကြိုလာငြားမူ၊ ရွှေဝဂ္ဂန်းသုံးယူဇနာ၊ ရပ်ရာကြားလောက်၊
 မြည်သံဟောက်၍-ဟူ၍၎င်း၊ မြိမ်းချောက်လန်ကြား၊
 တောဝယ်သားကို၊ ဘမ်းစားမြည်ရုတ်၊ သွေးသန်တုတ်
 ၍၊ တဖြုတ်မည်၊ ဝဲတင်သံဖြင့်၊ ခုန်ယှံနားဝဲ၊ နေရာပြသို့၊
 မစေခင်၊ ရောက်လာလျင်လျက်၊ စွမ်းအင်ထကြွ၊ တတံ

အတ္တိနိဒါန်း

အားထူးသည့်၊ သိဟရာဇာ၊ ကေသရာဟု- ဟူ၍ ၎င်း စပ်ဆိုသည်များကိုထောက်သဖြင့် ကေသရာခြင်္သေ့မင်း ဂုဏ်ကို သိရသည်။

(၆) ရာဇပလ္လင်ဥကင်မုတ်ထွတ် လက်ဝဲလက်ျာ တံခါးတိုင် တည်ထားသည်မှာ...ဥကင်မုတ် တံခါးဦးရှိသည်တကြောင်း၊ တရားရှစ်ကွက် စက်လက္ခဏာတော် တွင်လည်း တံခါးတိုင် ပါသည်တကြောင်းများကြောင့် ထားသည်။ “တောရဏံ- တံခါးတိုင်” ဟူ၍ ပါဠိရှိသည်။ ပါဒနက်သန် လက်ာတွင် လည်း ...

ရောင်မောင်းပြာသာဒ်၊ အထွတ်မြင့်ခိုင်၊ တံခါးတိုင် နှင့်...ဟူ၍၎င်း စပ်ဆိုလေသည်။

(၇) ရာဇပလ္လင် ဥကင် လက်ဝဲလက်ျာ လောကနတ်၊ ဆင်ပျံ၊ ခြင်္သေ့ ထုလုပ်သည့်အကြောင်းမှာ...အကြောင်းလေးပါးတွင် တပါးပါးကြောင့် ရတနာရွှေဂူမှ ကေသရာခြင်္သေ့မင်း ထွက် လေလျှင် ကောင်းကင်ပျံဆင်နှင့် တွေ့၍ အစာဖြစ်သောတိမ်ညွန့် ကြောင့် ခိုက်ရဖြစ်န်သဖြင့် ဆင်ပျံဦးကင်းကို ခြင်္သေ့နင်းလျက် နှာမောင်းကို ဝတ်သည်တွင် လောကနတ်သည် ရန်နှစ်ဦးကို မြင်၍ ခြေတွင်စည်းဆုပ်တီးလျက်သီချင်းသီ၍ကရန် ရှင်ရှူးသော အသံသည် သာယာထွယ်ထွယ်ကို နာခံကြ၍ ဆင်ပျံ ခြင်္သေ့ နှစ်ဦး ရန်ငြိမ်းကြလေသည့်နိမိတ်ကို ထောက်၍ လောကနတ်ခြေတွင် စည်းဆုပ်နှင့်ကဟန်၊ ဆင်ပျံဦးကင်းကို ခြင်္သေ့နင်းလျက် နှာ မောင်းကိုဝတ်ဟန် ထုလုပ်လေသည်။

(၈) ရာဇပလ္လင်ဥကင် လက်ဝဲလက်ျာ ပဒုမာကြာပွင့်ခံ၍ သားမြီးယပ်စွဲလျက် လက်ဝဲ ၁၆ ရုပ်၊ လက်ျာ ၁၆ ရုပ်ပေါင်း သုံးဆဲ့နှစ် သိကြားရုပ် ထုလုပ်သည့်အကြောင်းမှာ...၆ကရာဇ် မင်းမြတ်တို့ တုရင်ဗိမာန်တွင် သိကြားရုပ်တစ်နှင့် သုံးကျိပ် သုံးယောက်သောသိကြားတို့ ပတ်လည်စောင့်ရှောက်ဟန်ဖြစ် သည်။ သိကြားနတ်နှိမ်ကြို့ ရာသော အကြောင်းတွင်လည်း....

ရွှေတုံနိဒါန်း

သစ္စာစကား၊ တော်မှန်ငြားက၊ သိကြားသော်မြို့၊
ဦးဖြင့်မျှ၏ ဟု စပ်ဆိုသည်ကို ထောက်၍ သိရာ
သည်။

(၉) ရာဇပလ္လင်ဥကင် လက်ဝဲလက်ျာ ဒေါင်းမြီးယပ်ထည့်
သည်မှာ...ဟိမဝန္တာ ဂန္ဓမာဒန အရှေ့သောတောင်၌ ဖွေ
လျော်သော ဥဒေါင်းငှက်သည် အခြားသာ တင့်တယ်ခြင်းဖြစ်
သည်။ ဥဒေါင်းမင်းကို မင်းခြောက်ဆက်လက်ထက် ညွတ်ဖြင့်
ထောင်သော်လည်း သစ္စာအာနုဘော်ကြောင့် မဘမ်းမခိမခ၊
ဘေးအန္တရာယ်ကင်းသည်။ မောရသုတ်တွင်လည်း “စိရသံ-
ကြင်မြင့်စွာ၊ ဝါယမန္တာဝိ-လုံ့လပြုကုန်သော်လည်း၊ ဂဏ္ဍိတုံ-
ဘမ်းအံ့သောဌ၊ နေဝသက္ခိ သု-မတတ်နိုင်ကုန်” ပါဠိရှိသည်
ဖြစ်၍ ပညာရှိတို့ စပ်ဆိုသည်မှာ...

လိုဏ်ဝပျော်ညောင်း၊ ဘော် မပေါင်း သား၊
ဥဒေါင်းရွှေဝါ၊ နှစ်ခြောက်ရာတိ၊ အာလယစက်... ဟူ၍
ဆိုလေသည်။ ရှေးနိမိတ်ကို အစွဲပြုသဖြင့် “သီရိမောရ
နဂိုဠ-အသရေ ရှိသော ဥဒေါင်းမြီးယပ်” ထုလုပ်လေ
သည်။

(၁၀) ရာဇပလ္လင်ဥကင် လက်ဝဲ လက်ျာ ကိန္နရာ က,ဟန်
ထုလုပ်သည့်အကြောင်းမှာ...ကိန္နရာတို့သည် နူးညံ့သောအမူ
အရာ ပန်းပတ်ဆံကိုသာ စားသေ့ရှိသည်။ ငါးပါးသော ဧဆင်း
အင်္ဂါနှင့်ပြည့်စုံသည် ထုရားပွင့်တော်မူသည့်နေ့ ဝမ်းမြောက်
ဝမ်းသာ ကချန်ငြိုးထူခြင်း ပြုလေသည်။ အဘိသိက်ခံရာ ဥကင်
မှတ်တံခါးတွင်ရာဖြစ်၍ ရှေ့နိမိတ်ကို ထောက်သဖြင့် ကိန္နရာ
က,ဟန် ထုလုပ်သည်။

(၁၁) ရာဇပလ္လင် ဥကင် လက်ဝဲလက်ျာ ဆင်နားဇာပေါက်
ထုလုပ်သည့်အကြောင်းမှာ ကာလာပက, ဂင်္ဂေယျ, ပဏ္ဍရ,
တမ္ဗ, ပိင်္ဂလ, ဂန္ဓ, မင်္ဂလ, ဟေမ, ဥပေါသထ ကိုးမျိုးဆင်ထက်
ဆန္ဒန် ဆင်မင်းသည် အမြတ်ဖြစ်၍ ဆန္ဒန် ဆင်မင်း၏ နားနှင့်

သဏ္ဍာန်တူစွာ ထုလုပ်လေသည်။ ဇာပေါက်မှာ-‘ဇာလ’သည် မဂဓကား ဖြစ်သည်။ မြန်မာပြန်လျှင် ‘ထွန်းပသည်’ ဆိုသည် ကိုထောက်လျှင် ထိုအပေါက်သည် ထွန်းပခြင်းရှိသည့်အပေါက် ဆိုလိုသည်။ ရှုဇာ၊ ငွေဇာ ခေါ် ဝေါ်သည်မှာလည်း အထည် အလိပ် အကွက်အကန့်တို့သည် အရောင်အဝါရှိသည်ကိုထောက် ၍ ခေါ်ဝေါ်သည်ပင် ဖြစ်သည်။ ကျည်းကုလားတို့ ဘာသာ ‘ဇာ’ခေါ်သည်။ ကျည်းကုလားတို့စကားလည်း မဂဓကားပင် ဖြစ်သည်။

(၁၂) ရာဇပလ္လင် ဥကင် လက်ဝဲ လက်ကျာ ခြူးပန်း ခြူးနွယ် ထုလုပ်သည့်အကြောင်းမှာ .. ခြူးသူကို ဘီလူးတို့ ကြောက်ရွံ့ သည်။ ခြူးသူအဝတ်တန်ဆာလည်း အခွေ၊ အငိုက်၊ အညွန့်၊ အနွယ်ဖြစ်သည် ယူရန်ရှိသည်။ တင့်တယ်ဘွယ်ရာသည် ဖြစ်၍ သင်္ခပတ္တ မင်းသားသည် ခြူးသူတန်ဆာကို ဆင် ဝတ်သည်။ ဘီလူးတို့ ကြောက်ရွံ့သည်ကိုနိမိတ်ပြုသဖြင့် သမုဒ္ဒရာပင်လယ် ကို ကူးသွားရသော သင်္ဘောဦး၌ ခြူးသူခြူးရပ် ထုလုပ်လေ သည်။ ခြူးသူ၏ အဝတ်အဆင် တန်ဆာကိုထောက်၍ ခြူးပန်း ခြူးနွယ်ကို သိရသည်။ ခြူးပန်း ခြူးနွယ်ကိုလည်း မင်းတို့ သုံး ဆောင်ရာ၌ ထုလုပ် ရေးသားသည်။ ရှေးစာဟောင်းများတွင် လည်း

မင်းတို့အစဉ်၊ ဆံလျဉ်မျက်ခြွာ၊ ကုဏ္ဍလာဟု၊ ခြူးကြာ ပြောက်ကွင်း-ဟူ၍၎င်း၊ ခြူးစိပ် စိန်ခက်၊ ဝန်းရှက် ကြာညောင်၊ လရောင်ပြက်ကာ-ဟူ၍၎င်း စပ်ဆိုလေ သည်။

(၁၃) ရာဇပလ္လင် ဥကင် လက်ကျာ လက်ဝဲ ခြူးနွယ်အလယ် တပင် တခက်တွင် တပွင့် တပွင့်စီသာ ကြွလျက် ပါသော ဦးဆောက်ပန်း ထုလုပ်သည်မှာ .. မင်္ဂလာပန်းဖြစ်၍ မင်းတို့ စီးသည့် မြင်းရထားဦးတွင် ဦးဆောက်ပန်း သဏ္ဍာန် စိုက် ဆောက်သည်။ စက်တော်တွင် ပါသည်ဖြစ်၍ “ဝဋ်သောဝ-ဦး

ဆောက်ပန်းရင်း” ပါဠိရှိသည်။ ပါဒနတ်သန်လက်တွင်လည်း-
လည်ရေး သုံးဆင့်၊ ထုတင့် ရွန်းရွန်း၊ ဦးဆောက်
ပန်းက၊ စသည်မကွဲ-ဟူ၍ စပ်ဆိုလေသည်။

ရှေးဖြစ်ဟောင်း အကြောင်း နိမိတ် ယုတ္တိ သွဉ်ရာ သဘော
သကန်ကို ထောက်ထားဆင်ခြင်၍ ဥကင်ရာဇပလ္လင်တော်တွင်
ထုသုပ်သမျှကို ကြည့်ရှုမှတ်သားရာသည်။

(၁၄) မဟာဂိနိနတ် ဖြစ်ရင်းအကြောင်းမှာ... ရာဇဝင်ပါပြီး
ဖြစ်၍ အထူးမဆိုပြီ။ သေဥလည်ကြောင်မင်းလက်ထက် ပုဂံသို့
ရောက်လျှင် မင်းနှင့် စကားပြောဆိုသည်ဖြစ်၍ နန်းတော်တွင်
နတ်ကွန်း ထားသည်ကို အကြောင်းပြုသဖြင့် ရွှေဘီး ရွှေနန်း
အဆက်ဆက် နန်းဦးအဆောင်တွင် မဟာဂိနိနတ် ကွန်း ထား
လေသည်။ ရှေးစာဟောင်းများတွင်လည်း....

သေဥလည်ကြောင်နှင့်၊ ဖေါင်ပေါင်ရယ်မော၊ စကား
ပြောရှင့်-ဟူ၍ စပ်ဆိုလေသည်။

(၁၅) သီဟာသနနေရာသည် ခြင်္သေ့ခံသော နေရာဆိုသည်။
မင်းမြောက် တန်ဆာငါးပါးမှာ ကျမ်းဂန် ပါဠိ ရှိသည်ဖြစ်၍
အထူးမကြံသာပြီ။ ရတနာ ပန်းတောင်းမှာ ဘုရားသခင်၏
မွေတော် ဓာတ်တော်ဘို့ကို ရတနာပန်းတောင်း၌ ဖုရုံကျိန်း
ဝပ်စေ၍ အဇာတသတ်မင်း စေတီကြီးစွာဘည်သည်။ ဘူတာ
ဝါဟန ယန္တရားစက်ရထားသည် နော်ရထားမင်းစော ဇေယျံ
စေတီကို တည်သည့်ကာလ မွေတော်၊ ဓာတ်တော်၊ ညှပ်ရိုး
တော်တို့ကို ရတနာပန်းတောင်း၌ ထည့်၍ ဋ္ဌာပနာသည်။ တရုတ်
ပြည်မှာ စွယ်တော်စွားကို နော်ရထားမင်းစော ရတနာ ပန်း
တောင်းဖြင့် ခံသည်။ အလောင်းစည်သူမင် လည်း ရတနာပန်း
တောင်း၌ ကျောက်ကိုးပါးဖြင့် ထည့်၍ ပူဇော်ကန်တော့ပြီလျှင်
စကားကိုးပိုင်း သရက္ခန်ငါးဆူ ဘုရားသခင်ရုပ်တု ကျိန်းဝပ်
တော်မူလိုရာ နိမိတ်သင်စေသောဟု အဓိဋ္ဌာန်သစ္စာပြုသည် ဆို
သည်များကိုထောက်လျှင် ရတနာပန်းတောင်းသည် မင်းဘို့

အစဉ်သုံးဆောင်ရာ အရိုအသေပြုရာ သစ္စာအဓိဋ္ဌာန်ပြု၍ ဆုန်
တောင်းသည်များကို ထောက်၍ သိရသည်။

စလင့်ကြာမှာ...ပဋိက္ခယားမင် အဆောင်ကို နှစ်ရထားမင်း
စောအား ဆက်သည် ဆိုသည်။

ထွေးခံ ထွေးအင်မှာ...ရှေးရှေးသော မင်းတို့လက်ထက်
လည်း ရှိရာသည်ပင် ယူရန်ရှိသော်လည်း မထင်မပေါ်၊ စည်
ကြီး၊ ခေါင်းလောင်း၊ ဝှံ့ပျံ၊ နတ်ထွေတို့ဖြင့် ပြည့်စုံခြင်းသတင်း
တန်းရိုး မြေမီးနှံ့မျှ သုန်းအာဏာရှိသော နန္ဒပေါင်မင်းသည်
ထံတွေးထွေးသည့်ကာလ မြေသို့ကျလျှင် နဂါးတို့မခံနိုင်၍ ထံ
ထွေးခံရန် ထွေးခံ ဆက်သည် ဆိုသည်။ ထွေးခံ ထွေးအင်
တချက်ဘည်းပင် ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ရွှေစီး ရွှေနန်းအဆက်
ဆက် အဆောင်အရွက်ပေးတော်မူလျှင် ကွမ်းခွက် လက်ဘက်
ဒရီးတကောင်းပိတ်နှင့်အတူမဟုတ်။ ထွေးအင်မှာ နောက်မှပေး
သည်ဖြစ်၍ စာကျွန်တစောင်ပင် ဖြစ်သည်။ ထွေးအင်အရာ
ကြီးသည် ဆိုလိုသည်။

ကလပ်မှာ ရာမညတိုင်း မင်းတို့အဆောင် ဖြစ်သည်။
ကွမ်းလောင်းကြီး၊ ကွမ်းလောင်းငယ်မှာ တကောင်းမင်းတို့
အဆောင်အရွက်ဖြစ်သည်။ ကျပ်မှာ .. သထုံမင်းတို့အဆောင်
ဖြစ်သည်ဆိုသည်။ ပဏ္ဍဝတောင်၏ သစ္စာနိလည်းဆိုသည်။
ကျပ်ခြင်းမိရိမှာ တကောင်းမင်း ယောက်ဖ ဧဝိမိရှေမင်း
သည် ဝက်ကြီးကို ခွင်းပြီးသည့်နောက် ရသေ့ပြု၍ နေသည်။
ချဉ်ဆားဖိုးအံ့သောဌာ လှရှိရာအရပ်သို့ လာသည်။ လမ်းခရီး
ကျပ်တီးအရပ်၌ မြင်းမိရိကို အဖိုးရသော သိကြားမင်းသည်
ချဉ်ဆားဖန်ဆင်း၍ ထည့်ရန်နှင့်တကွ ကပ်လေသည်။ ထိုကို
အမှတ်ပြု၍ ရဟန်းတို့မှာ ခွက်အုပ်ခေါ်ဝေါ် သုံးဆောင်လေ
သည်။ ပြည်တည်ရာအရပ်မှာလည်း ရသေ့နေသည့်အရပ်၌ပင်
ပြည်တည်လေသည်ဖြစ်၍ ရသေ့ပြည် ခေါ်ဝေါ်သည်။ မဟာ
သန္တဝ မင်းသားအား သိကြားပေးအပ်သည့် အဆောင်ကို

ရွှေထုံနိဒါန်း

ရသေ့ကအပ်၍ သုံးဆောင်သည်။မဟာသန္တဝမင်း၊ ဂုဇ္ဇသန္တဝမင်းတို့ သုံးဆောင်သည်တွင် ကျင်မြင်းဒိရိ ခေါ်ဝေါ်သမုတ်သည်။ကျပ်မြင်းဒိရိလည်း မှူးမတ်တို့အဆောင်မဟုတ် မင်းသားတို့ အဆောင်ဖြစ်သည်။ ကျပ်မြင်းဒိရိကိုပင် ကျပ်ဗဟု၍ဆိုသည်။

မြသိန်ခံကွမ်းခွက်မှာ...ဝက်ရုဖိပြည်၌ ဝိဇယဗဟုမင်းလက်ထက် သုံးသည့် အဆောင်ဆိုသည်။ နဂါးကွမ်းခွက်မှာ..... တကောင်းသတိုး ၁၇ ဆက်၊ သတိုးနဂါးရမင်း လက်ထက်ဆောင်သည့် အဆောင်ဖြစ်သည်ဆိုသည်။လက်တင်ကြာမှာ ... ယိုးဒယားမင်းတို့အဆောင်၊ ကွမ်းထည့်ကွမ်းချပ်မှာ ရခိုင်မင်းအဆောင်၊ သလင်းမြောင်မှာ လင်းဇင်းမင်း အဆောင်၊ သစ်ဘိုင်မှာ....ဇင်းမယ်မင်း အဆောင်ဖြစ်သည်ဆိုသည်။

နန္ဒသာကီဝင်မျိုး အဆက်အနွယ်ဖြစ် သောဝိဇယဝုရုမြို့တည် နန်းတည် ပင်းယဘစီးရှင် လက်ထက် ရွှေစည်းခုံ ဘုရားကို တည်သည့်ကာလ ဇင်းမယ်မင်း၊ ယိုးဒယားမင်း၊ ရခိုင်မင်း၊ လင်းဇင်းမင်းတို့ စစ်အင်္ဂါလေးပါးနှင့် ရောက်လာကြ၍ မင်းငါးပါးတွေ့ကြုံကြသည်။ မင်းလေးပါးတို့သည် ဘာသာအတီးအမှုတ် ပွဲသဘင်ခံသည်။ နေပြည်ရှိရာအရပ်သို့ မျက်နှာပြု၍ ထောင့်လေးထောင့်ထက် ဘုရားတဆူစီတည်ခဲ့သည်။ထိုဘုရားလေးဆူကို ဝိရိလေးဆူခေါ်ပေါ်ထင်ရှားသည်။ သို့ဖြစ်၍လည်း ပညာရှိတို့ စပ်ဆိုသည်မှာ....

ရှေးယွန်းမည်သည်၊ ဂျမ်းပြည်ဦးကိုင် ရခိုင်လင်းဇင်း၊
နှိပ် နှံနင်း သား၊ ပင်းယမြို့မှာ၊ ဌာပနာသည်၊ မန္ဒာဂိရိ၊
မုနိစိုးချာ၊ တုန်းတောက်ဖြာသည်၊ စန္ဒာဂိရိ၊ လျှာညီစကြာ၊
ထိန်ဝင်းပါသည်၊ ရတနာဂိရိ၊ ခေါင်ထိသစ္စာ၊ သိထွေ
လာသည်၊ နန္ဒာဂိရိ၊ မုနိရှပ်ထု .. ဟူ၍ စပ်ဆိုလေသည်။
ယွန်းမင်း၊ ဂျမ်းမင်း၊ ရခိုင်မင်း၊ လင်းဇင်းမင်း တို့လည်း
မဟာမိတ်ပြု၍ မင်းဆောင်မင်းခမ်းကို ပင်းယမင်းအား ဆက်ခဲ့

ကြံသည်။ ပင်းယမင်းကလည်း ပဏ္ဍိတလက်ဆောင်အများ မင်း
 လေးပါးကိုဆက်၍ နေပြည်တော်သို့ ပြန်ကြသည်။ ဟရိဘုဉ္ဇ
 တိုင်းကိုအစိုးရသောဇင်းယမင်း၊ အယုဇ္ဈတိုင်းကိုအစိုးရသော
 ညွမ်းမင်း၊ ၁၂ ကျွန်းကိုအစိုးရသောရခိုင်မင်း၊ လဝရဋ္ဌတိုင်းကို
 အစိုးရသော လင်းဇင်းမင်းတို့ အဆောင် သစ်တိုင်၊ လက်တင်
 ကြာ၊ ကွမ်းချပ်၊ သလင်းမြောင်၊ အဆောင်များသည် တစီးရှင်
 လက်ထက် ရရုံးမိသည်ဆိုသည်။ အချို့လည်း ဟံသာဝတီဆင်
 ဖြူများရှင်သည် ဇင်းမယ်၊ ယိုးဒယား၊ လင်းဇင်းပြည်ကို လုပ်ကြံ
 အောင်မြင် သည်တွင် ထိုမင်းတို့၏ အဆောင် အယောင်ကို
 ကျင်းပ ဆောင်ရွက်သည်။ ရခိုင်မင်းမှာမူကား တပင်ရွှေထီး
 လက်ထက် ရခိုင်ပြည်သို့ချီရောက်သည့်ကာလ ရခိုင်ပြည်သို့
 ဝင်ရ၍ ရခိုင်မင်းနှင့် ထုရင့်နောင် ကျော်ထင်နောင်ရထား စကား
 ဟောပြောကြသည်တွင် မိတ်သဟာယဖြစ်သည်။ သစ္စာရှိကြ
 သည်လည်း ဆိုသည်။ တပင်ရွှေထီးမရှိသည့်နောက် ထုရင့်
 နောင် ကျော်ထင်နောင်ရထားမင်းဖြစ်၍ တိုင်းနိုင်ငံချဲ့သည်တွင်
 ရခိုင်ပြည်ကို မလုပ်မကြံသည်ကို ထောက်၍ ရှေးကသစ္စာရှိ
 သည်ဆိုသည့်စကားညီသည်ယူရန်ရှိသည်။ ဟံသာဝတီဆင်ဖြူ
 များရှာသို့ ရခိုင်မင်းက သံတမန်စေရောက်၍ အလေးအမြတ်
 ဆောင်ယောင်သည့် ကွမ်းထည့်ကွမ်းချပ်အဆောင်ကို ဆက်
 သည်ဆိုသည်။ တစီးရှင်လက်ထက်၊ ဆင်ဖြူများရှင်လက်ထက်
 ရရုံးမိသည်ဆိုသည့်စကားနှစ်ရပ်ပင် ယုတ္တိသဘောရှိကြသည်။

ရွှေဒိုင်းပြစ်၊ ရွှေရူတော၊ ရွှေတကောင်းများမှာ ဗာရာဏသီ
 မင်း၏အဆောင်ဖြစ်သည်။ လောကသင်္ကေတတွင် ပါပြီ။

ရွှေဗလားမှာ ကန္တာပေါ်စတည်စ နေပေါ်သည်။ နေနောက်
 လပေါ်သည်ကို အစွဲပြု၍ နေလ၏သဏ္ဍာန်လုပ်၍ မဟာသမ္မတ
 မင်းသုံးဆောင်သည် ဆိုသည်။ ရွှေကရားမှာ မင်းတို့အစဉ်
 သုံးဆောင်ရာဖြစ်သည် ယူရန်ရှိသည်။ အကြောင်းကိုထောက်
 ထောင် နန္ဒရာဇ်မင်းသား ဥယျာဉ်ကျောက်ဖျာပေါ်တွင် တကိုယ်

ရွှေထုံနိဒါန်း

တည်း တည်နေသည့်ကာလ ရထားဆိုက်ရောက်လျှင် မင်းဝတ်
မင်းစားကို မှူးမတ်တို့က ပြသည့် အဝတ်တန်ဆာကို မဆင်၊
မှူးမတ်တို့တွင်ပါသည့် ရွှေကရားဖြင့် မိဗ္ဗာန်၍ ရေသွန်းပြီးလျှင်
ရှေးပြုဘူးသော ပုညသန္တာရတို့သည် အချိန်ရောက်ပြီဖြစ်၍
ပဒေသာပင်ပေါက်သည်။ ပဒေသာပင်က အဝတ်တန်ဆာကို
ဆင်ယင်သည်ကို ထောက်လျှင် ရွှေကရားသည် မင်းတို့အစဉ်
သုံးဆောင်ခြင်းဖြစ်သည် ယူရမည်။

ရွှေဗူးမှာ ... ဝင်ပြည်ဝယ်ဗူးအစရှိသော ခြောက်ပါးသောရန်
တို့ကို ငြိစောစီးမင်း နှိပ်နင်းလေသည်။ ထိုဗူး၏အဆင်းအဝါ
လျှောက်ပတ်တင့်တယ်သည်ဖြစ်၍ ထိုဗူး၏သဏ္ဍာန် ရွှေကိုလုပ်၍
သုံးဆောင်သည် အစဉ်စကား ပြောဆိုရိုးရှိသည်။ ထိုဗူး၏
သဏ္ဍာန်လည်း အုတ်ရိုး သုရား တည်ထားသည်။ ယခုတိုင်
ဗူးတုရားဟု ထင်ရှားသည်။ ပညာရှိတို့စပ်ဆိုသည်မှာလည်း ...

ဘဒ္ဒမည်သာ၊ ဤကမ္ဘာတွင်၊ ပလာပဏ္ဍ၊ ကပ္ပ၊ ဣဟု၊
အစအာဒိ၊ ပညာရှိဝယ်၊ ဗဟိသာ၊ ရာဇိဇကလို၊ နေကျ
စံနတ်၊ ပုံရည်မှတ်၍၊ မွေခတ်စုရေး၊ ထည့်သနွေး
သည်၊ မာန်ဝေးဘက်လံ၊ ခြောက်ရောင်လျှံ... ဟူ၍
ဝင်ပြည်၌ ဗူးတုရားတည်ကြောင်းကို စပ်ဆိုလေသည်။

အတင်တော်ဘိလူးခံမှာ ပဉ္စာဝုမင်းသားသည် ဘိလူး
ဘေးမှလွတ်၍ မင်း၏အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်းနိမိတ်ကိုအကြောင်း
ပြုသဖြင့် ဘိလူးခံထုလုပ်ဆောင်ယောင်သည်ဆိုသည်။ ရှေးရှေး
သော မင်းတို့လက်ထက် မင်းခမ်းမင်းဆောင်ကို တရောတနှော
တည်း ကျင်းပဆောင်ယောင်ဟန်ရှိသည်။ ပညာရှိတို့စပ်ဆို
သည်မှာလည်း ...

သီဟာသန၊ နေရာမထက်၊ စံပယ်လျက်လျှင်၊ လိုက်
ဘက်သင့်စွာ၊ စလင့်ကြာတည့်၊ ရွှေသာနှင့်နှင်၊ သောက်
ရေတင်က၊ ရွှေစင်ရဲရဲ၊ တခဲရောင်လျှံ၊ ရွှေထွေးခံနှင့်။

ရွှေတုံနိဒါန်း

ရွှေစံအိုးပြစ်၊ လျှပ်စစ်မထူး၊ ရွှေဗူးကရား ဟူ၍ စပ်ဆို သည်ကိုထောက်သဖြင့် သိရာသည်။

ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူများရှင် လက်ထက်တွင်မှ ရှေးရှေး သော မင်းတို့ နန်းစဉ် မင်းခမ်း မင်းနားနှင့် လင်းစင်းတိုင်း၊ ယိုးဒယားတိုင်း၊ စင်းမယ်ကိုင်း၊ ရခိုင်တိုင်း၊ ရာမညတိုင်းမင်းတို့ မင်းဆောင်မင်းခမ်းများကို လက်စဲ ၁၃၊ လကျာ ၁၃၊ ခွဲခြား၍ ကျင်းပဆောင်ယောင်သည်ဆိုသည်။

ပုံနန်းကွမ်းခွက်မှာ - အိမ်ရှေ့မင်း အဆောင်၊ မိဖုရား အဆောင်၊ ခိုနန်းကွမ်းခွက် ထောင့်မျိုးကွမ်းခွက် ၁၂ မြောင့် ကွမ်းခွက် ရှစ်မြောင့် ကွမ်းခွက်များသည် ကျောက်စိ မှန် တတ်ပယင်းတတ်သာခြားနားကြသည်။ ရှစ်ထောင့် ကွမ်းခွက် မှာ ရွှေသား သက်သက်လည်း ရှိသည်။ မှန်တပ် ပယင်းတပ် လည်းရှိသည်။ လေးထောင့်ကွမ်းခွက် အဝန်း ကွမ်းခွက်မှာ ရွှေသား သက်သက်သာလုပ်ဆောင်သည်။

(၁၆) လက်စဲ လကျာ မင်းခမ်းတော်တို့ကို ပညာရှိတို့ စပ်ဆိုသည်မှာ.....

ရတနာရောင်၊ ပြောင်ပြောင်လျှံလက်၊ ပြုံးပြုံးပြက် လျှင်၊ သန်လျက်ရောင်လျှပ်၊ သားမြီးယပ်နှင့်၊ ဆင်ထပ် တန်ဆာ၊ ရတနာပန်းတောင်း၊ ရွှေကောင်းရွှေမြေနှင့်၊ ရှစ်ထောင့်ရောင်လျှံ ခြင်္သေ့ခံဟု၊ မင်းစံရည်ညက်၊ ကွမ်းခွက်နှစ်ဆူ၊ ညွန့်လှိုင်ခြွာ၊ စလင့်ကြာနှင့်၊ ရောင် ပြာလျှံပြည့်၊ ကွမ်းထည့်ကွမ်းချပ်၊ ကျပ်လည်းရောင်လျှံ၊ ခြင်္သေ့ခံသား၊ ထွန်းလျှံကရား၊ ရွှေသားတကောင်း၊ ရောင်မောင်းမြူတာ၊ နှစ်ပုံပါလျက်၊ ရတနာအတိ၊ မဏိ ရည်သန်၊ ဆွဲသုံးရန်ကို၊ ရောင်ဝှန်လင်းသင်း၊ လကျာ ကျင်းရှင့်-ဟူ၍စပ်ဆိုသည်ကိုထောက်သဖြင့် သည် ၁၃ မင်းခမ်းကို လကျာကကျင်းပကြောင်းကိုသိရသည်။

ရွှေထုံနိဒါန်း

လက်ဝဲ ၁၃ ကျင်းပဆောင်ယောင်ကြောင်းကိုစပ်ဆိုသည်
မှလည်း.....

ဝင်းဝင်းရတနာ၊ သိင်္ဂါရောင်လျှပ်၊ ဘိနပ်ရောင်ပြေး၊
တောင်ငွေယုံလွှား၊ လက်တင်ကြားနှင့်၊ နဂါးခံလျက်၊
ကွမ်းခွက်ရောင်ထပ်၊ သလပ် ရောင်မောင်း၊ ကွမ်း
လောင်းကြီးငယ်၊ ရောင်သွယ်ဖလား၊ ကရားပြောင်
ပြောင်၊ သလင်းမြောင်နှင့်၊ လျှော်ရောင်သစ်တိုင်၊ ဆိုင်ဆိုင်
ရောင်၅နံ၊ နှစ်ရန်မြူတာ၊ ရတနာနှင့်နှင့်၊ မျက်ရှင်ရောင်ဝုံ၊
ဆဲသုံးဝုံကို၊ လျှော်ဟုံဝင်းဝင်း၊ လက်ဝဲကျင်းရှင့် - ဟူ၍
စပ်ဆိုလေသည်။ တကြောင်းလည်း- လကျာတော်က၊
ရွှေထွပ်သိင်္ဂါ၊ မျက်စိမြွာသား၊ ရတနာသန်လျက်၊ လျှော်
လက်လျှပ်လျှပ်၊ သားမြီးယပ်နှင့်၊ ထက်ကြပ်မကွာ၊ ရတ
နာပန်းတောင်း၊ မြူးပေါင်းပုလဲ၊ သန္တာဆွဲလျက်၊ ရဲရဲ
ရောင်တက်၊ ကွမ်းခွက်ရှစ်ထောင့်၊ ထိုကြောင့်မရွှေ၊
ခြင်္သေ့ခံလျက်၊ ကွမ်းခွက်ရတနာ၊ စလင့်ကြာနှင့်၊ သိင်္ဂါ
ရွှေမှည့်၊ ကွမ်းထည့်ကျပ်မှ၊ ကျပ်လျားစသား၊ ဘိဟခံ
ထား၊ ကရားတကောင်း၊ ထိုနှောင်းမြူတာ၊ ရေပြည့်စွာ
တည့်၊ ထီးမှာလေးဆု၊ မိုက်ထူကြားကြား၊ ယပ်မားချပ်
လျက်၊ ရောင်ခြည်ရှက်သည်၊ ပြီးပြက်ထိန်ထိန်လင်း
လင်းတည်း..... ဟု လကျာကကျင်းပကြောင်းကို စပ်
ဆိုသည်။ လက်ဝဲက ကျင်းပကြောင်းမှာလည်း- လက်ဝဲ
တော်က ရွှေထွပ်လျှော်၊ မျက်စိမြွာသည်၊ ရတနာဘိနပ်၊
သပ်သပ်တောင်ငွေ၊ ရောင်ပြေးဝိုးဝါး၊ လက်တင်ကြား
နှင့်၊ နဂါးကွမ်းခွက်၊ စဉ်လျက်သလပ်၊ လျှပ်လျှပ်ဝင်းဝါ၊
မကွာတဘီး၊ ကွမ်းလောင်းကြီးက၊ အပြီးဆိုဘွယ်၊
ကွမ်းလောင်းငယ်နှင့်၊ တင့်တယ်ထွဋ်၊ ရတနာဖလား၊
ကရားထိုနှောင်း၊ သလင်းမြောင်ဟု၊ လျှော်ရောင်ရတနာ၊
သစ်တိုင်ပါ၍၊ မြူတာရေချမ်း၊ ပြည့်ဖြိုးလျှမ်းသည်။ မင်း

ရွှေတုံ့ဒါနိန်း

ခမ်းမည်သား၊ ထီးလေးပါးနှင့်၊ အကြားအကြား၊ ယပ်
မားချပ်လျက်၊ စဉ်ဆက်ရုံညီ၊ ဆွဲသုံးစီတည့်၊ နှစ်လီပေါင်း
မြောက်၊ နှစ်ဆဲ့ ခြောက်လျှင်၊ အံ့လောက် ထူးဆန်း၊
ရှေ့တော်ထွန်းသည်၊ ရောင်ရွန်းပြောင်ပြောင်ဝင်းဝင်း
တည်း...ဟူ၍ စပ်ဆိုလေသည်။

(၁၇) ကရဝိက်ရုပ်ကွမ်းအုပ်တော်မှာ.... သီရိဓမ္မာသောက
မင်းဗိမ္ဗင်္ဂိထက် နန်းတော်၌ ကရဝိက်ဌာတ် ကျူးရင့်သည့်အသံ
ကို အသန္တိမိတ္တာမိဖုရား ကြားလေလျှင် သာယာထွသည်ဖြစ်၍
ဘုရားရှင် အသံတော်သည် ကရဝိက်ဌာတ်အသံနှင့် နှိုင်းခိုင်း
သဏ္ဍိကို ထောက်လျှင် ဌာတ်အသံကို မှုလည်း နာပျော်တွယ်ရှိ
သည်။ ဘုရားသခင်အသံတော်ကား အဘယ်ဆိုတွယ်ရှိအံ့နည်း
နှုစိုးထားသဖြင့် ဝိတိဖရဏာစေတနာကြောင့် အသန္တိမိတ္တာ
မိဖုရားသည် သောတာပန် တည်လေသည်။ ဌာတ်အသံကိုမှ
ဝိတိတက်ဘူးသည်ကိုရည်၍ ပညာရှိတို့ စပ်ဆိုသည်မှာ....

သဒ္ဓမြည်ကျား၊ ဌာတ်သံသားမျှ၊ ဗျာပါလွှင့်ကြဉ်၊ ရန်ကို
ဖျဉ်၍၊ ဝိညာဉ်အထူး၊ တက်စေဘူးသည်-ဟု စပ်ဆို
လေသည်။

ဌာတ်နိမိတ်ကို အကြောင်းပြုသဖြင့် ကရဝိက်ဌာတ်သဏ္ဍာန်
ရွှေကိုကွမ်းအုပ်လုပ်၍ တည်ထားလေသည် ဆိုသည်။ ကရဝိက်
ကွမ်းအုပ်ကို မင်းတို့ သုံးဆောင်ကြောင်းကိုလည်း ပညာရှိ
တို့ စပ်ဆိုသည်မှာ

စွဲတင့်ရောင်ထိတ်၊ ပြောင်ပြောင်ဘိတ်သည်၊ ကရဝိက်
ကွမ်းအုပ်၊ စံချုပ်မျက်ချည်၊ ရှေ့တော်တည့်၍-ဟု စပ်ဆို
လေသည်။ သည်ကိုထောက်သဖြင့် သိရသည်။

(၁၈) ဟင်္သာရုပ် ကွမ်းအုပ်တော်မှာ.... မူဆိုး ညွတ်ဖြင့်
ထောင်၍ ဟင်္သာမင်းကိုတမ်းမိလျှင် ဗာရာဏသီမင်းအားဆက်
သည်။ ကျော့ကွင်းဝေဒနာကြောင့် ရွှေနှင့်တူသော အသား၊
ပတ္တမြားနှင့် တူသော အသွေးတို့သည် ထွက်ယိုလေသည်ကို

ရွှေထုံနိဒါန်း

သနားခြင်းကြောင့် ဟင်္သာမင်းကို သားကဲ့သို့ ပြုစုထိမ်းမွေး၍
 ဆွတ်လိုက်သည်။ ငှက်၏ ဖြစ်ခြင်း အရင်းနိမိတ်ကို စွဲသဖြင့်
 ဟင်္သာရုပ်သဏ္ဍာန် ရှေ့ကို ထုထု၍ ကွမ်းအုပ်တည်ထားလေ
 သည်။ ဟင်္သာရုပ်ကွမ်းအုပ်ကို မင်းတို့ သုံးဆောင်ကြောင်းကို
 လည်း ရှေးစာဟောင်းများတွင်

ဇမ္ဗူဆိပ် ၇၊ မျက်စိမြွှာသား၊ ဟင်္သာရုပ်ကျော်၊ ကွမ်း
 အုပ်တော်နှင့်-ဟူ၍ စပ်ဆိုလေသည်ကို ထောက်သဖြင့်
 ထိရသည်။

(၁၉) ကနကဒဏ်သီးကို သမ္မာဒေဝနတ်သွီး စောင့်သည်။
 သမုဒ္ဒရာဖိထီးကို သမုဒ္ဒရာဖိနတ်သွီး စောင့်သည်။ သမုဒ္ဒရာ
 သီးကို သမုဒ္ဒရာနတ်သွီး စောင့်သည်။ စန္ဒထီးကို စန္ဒနတ်သွီး
 စောင့်သည်။ သူရိယထီးကို သူရိယနတ်သွီး စောင့်သည်။ ပဒုမ
 သီးကို ပဒုမနတ်သွီးစောင့်သည်။ သမုက္ခထီးကို သမုက္ခနတ်သွီး
 စောင့်သည်။ ဝိသုကြိုထီးထို ဝိသုကမ္မနတ်သွီးစောင့်သည်။ ကမ္မ
 ထီးကို ကမ္မနတ်သွီးစောင့်သည်။ ဥဂ္ဂထီးကို ဥဂ္ဂနတ်သွီး စောင့်
 သည်။ သမ္မုတိထီးကို သမ္မုတိနတ်သွီးစောင့်သည်။ ထိုထီးများ
 ၏အရပ်အဝအတွင်း ရွှေရှို ညောင်ရွက်၊ ကြယ်၊ ပုလဲဆိုင်၊
 သန္တာဆိုင်၊ စိန်ဆိုင်၊ မြဲဆိုင်၊ ပတ္တမြားဆိုင်မှ စ၍ ရွှေမျှန်
 ကျောက်ဝင် လုပ်ရိုး ဆောင်ရိုး အထား အနေများမှာ စာ
 စောင်များတွင် အင်းစောက်နှင့် ပြကာ ဂြိုဟ်ဖြစ်၍ အထူးမဆို
 ပြီ။ တေမိ ဇာတ်တော်ကို ထောက်သဖြင့် ထီးကို နတ်သွီး
 စောင့်ကြောင်းကို ထိရသည်။ သမ္မုတိထီးမှာ ကမ္ဘာအစ
 လူတို့မင်းမြှောက်၍ မင်း၏ အဖြစ်ဖြင့် သရတ်ခြင်း၊ သုံးပါးသော
 အမည်ခံသဖြင့် မဟာသမ္မတခတ္တိယ မင်းဆောင်းသည့်ထီးဖြစ်၍
 သမ္မုတိထီးခေါ်ဝေါ်သည်။ ကမ္ဘာတည်စ နေ လကို အစွဲပြု၍
 စန္ဒထီး၊ သူရိယထီးသရတ်သည်။ သမ္မုတိထီး၊ စန္ဒထီး၊ သူရိယ
 သီးသုံးစင်းသည် မဟာသမ္မတမင်းဆောင်းသည့်ထီး ဆိုသည်။
 ကနကဒဏ်သီးမှာ သုဒဿနစကြာမင်းလက်ထက် ကျွန်းဦး

ဇမ္ဗူသပြေရွှေကို ထီးအရိုးလုပ်သဖြင့် ကနကဒဏ် ခေါ်ဝေါ်သည်ဆိုသည်။ “ကနကဒဏ္ဍ=ရွှေရိုး” ဆိုလိုသည်။ ထီးဆိုသမျှသည် ရွှေသားဗုဒ္ဓန်နွံမွမ်း ရွှေရိုး လုပ်သည်တွင် ဂုဏ်ထူး၍ ပကတိရွှေသားအရိုး လုပ်လေသောကြောင့် ကနကဒဏ်ခေါ်ဝေါ် သမုတ်သည်လည်း ဆိုသည်။ တမွတ်မှာ....ရှေးစကား ဟောင်းဖြစ်သည်။ “ကြီးသည် မြတ်သည်”ကို တမွတ်ဆိုသည်။ ရှေးစကားများတွင်လည်း

တမွတ်ရတနာဟူ၍၎င်း၊ လူတို့တမွတ်၊ မင်းများထွတ်လျှင်-ဟူ၍၎င်း၊ မယိုင်မညွတ်၊ ခေါင်တမွတ်သို့-ဟူ၍၎င်း၊ အာဏာလွှဲပတ်၊ ညီတော်လတ်ကို၊ တမွတ် ဘုန်းသန့်၊ နှင်း၍ဖြန့်ရှင်း-ဟူ၍၎င်း၊ ကျော်ရှိန်မပြတ်၊ အနာဂတ်၌၊ တမွတ်တော်ထား-ဟူ၍၎င်း စပ်ဆိုသည်များကိုထောက်၍ သိရသည်။

ယာဉ်ထီးမှာ... ဧကရာဇ် မင်းမြတ်တို့ဝယ် ဆင်ယာဉ်၊ ရထားယာဉ်၊ ငွေယာဉ်သုံးပါး၌ ထီးဆောက်သည် ဖြစ်၍ ယာဉ်တွင် ဆောက်သည့်ထီးကို ယာဉ်ထီးခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဧကရာဇ်မင်းမြတ်တို့သည် ကနကဒဏ်ရိပ်ကို မပြတ် ခိုရာ၏ ဆိုသည်အတိုင်း ဥကင်မုတ်ထွတ်အနီး၌ ကနကဒဏ်ထီးကို လက်ရင်းထားလေသည်။

(၂၀) နန်းမ နန်းဦး၌ ထီးကိုမပြတ်ဆောက်လျက် ထီးရိပ်တွင် ဧကရာဇ်မင်းမြတ်ကို စံပယ် ပသ နေကြောင်းကိုလည်း ပညာရှိတို့ စပ်ဆိုသည်မှာ....

ထီးဖြူအောက်၌၊ တောက်သားမီးနှယ်၊ လျှပ်စစ် နွယ်သို့၊ စလွယ်သင်းကျစ်၊ ဦးရစ်ရွှေပေါင်း၊ နတ်ရုပ်ဆောင်းလျက်-ဟူ၍စပ်ဆိုသည်ကို ထောက်သဖြင့် သိရသည်။

အင်းဝ နရပတိကို အမှတ်မဲ့ လုပ်ကြံသည်တွင် ထီးရိုကို ဇာနည်ချက်ကျ၍ မင်းနရပတိကို ထီးဖြူအုပ်မိသည်၊ သောကြာနှင့် ရေနံ့သာစားတို့ ထွေးလုံးကြသည် ဆိုသည့် စကားကို

ရွှေထုံနိဒါန်း

သောက်၍လည်း ထီးဖြူအောက်၌ မပြတ် စံပယ်ကြောင်းကို သိရသည်။ ငြူစောထီး မင်းမှာလည်း ထီးဖြူ အများကိုမဆို၊ လုံးပတ် သုံးထွာ၊ သန္တာရိုး ကိုးတောင် နှစ်ချိတ်၊ အထွတ် ပတ္တမြားတပ်သော ထီးတစင်းကိုသာ ဆိုသည်ကိုထောက်လျှင် နန်းဦး၌ မပြတ်အရိပ်ရှိသည်ယူရန်ရှိသည်။ရှေးစာဟောင်းများ တွင်လည်း....

ရွှေပြည်ရိမဒါးဘူမိထွတ်ဝယ်၊ ကြာဝတ်ဆံသာ၊ ရိုး သန္တာတည့်၊ သုံးထွာလုံးပတ်၊ ကိုးတောင်မြတ်ထက်၊ ချက်ထွတ်မဏိ၊ ထီးစံဘိနှင့်၊ ဘိရိပဝရ၊ တေဇကြီး မော၊ ငြူမင်းစောမှ၊ မုနောခေါင်ချာ-ဟူ၍ စပ်ဆိုလေ သည်။

(၂၀) ယပ်မားမှာ...သောဏုတ္တရ မူဆိုး လုံ့လပြုသော အန္တရာယ်ကြောင့် ဆန္ဒနံဆင်မင်း၏ အစွယ် ပြတ်သည်ကာလ မြေထို့မကျရ၊ ယပ်မားဖြင့်ခံသည် ဆိုသည် ဗာရာဏသီမင်း၏ အဆောင်တွင်လည်း ယပ်မားရှိကြောင်းကို လောကသင်္ကေတ မှာ ရှိသည်ဖြစ်၍ ယပ်မားသည် လေခပ်ရန်ယပ်ကဲ့သို့ဖြစ်သည် ယူရမည်။

(၂၂) မြေနန်းမှာ...ကန္တာတည်ဦး မြေအစပေါ်ထွန်းသည် ဖြစ်၍ လောင်ဘက်ပျက်ဘက် စကြဝဠာကုဋေတထိန်း၌ လေး ကျွန်းနှင့် တမြင်းမိရ်ရှိသည်တွင် ဘုရားသခင် ပွင့်တော်မူရာ ဗောဓိပင် ရွှေပလ္လင်ရောက်ရာ မြေသည် ကန္တာတည်ဦးလည်း ရှေးဖျား ပေါ်ထွန်းသည်၊ ကန္တာ ပျက်သည့် ကာလလည်း နောက်မှ ပျက်သည်၊ ကန္တာတည်ဦး မြေအစပေါ် ထွန်းခြင်း၊ မဟာသမ္မတမင်းမြှောက်၍ အဘိသိက်ခံခြင်း၊ မြေရေကိုအစိုး ရခြင်း၊ အာဒိကပ္ပ အစ၏နိမိတ်ထင်ရှားစေလိုသည်ဖြစ်၍ နန်း တွင်း နန်းဦးဖြစ်သောကြောင့် မြေနန်းဆောက်လုပ်ခြင်း၊ ရန်သူ ဖြစ်သော ကျားကိုနိုင်လေလျှင် ဝက်အပေါင်းတို့သည် မြေကို စုပုံသဖြင့် ရေသဖန်းထက် တစ္ဆေသူကရ ဝက်မင်းကို နေစေ

ရွှေထုံနီဒါန်း

လျက် စက်အပေါင်းတို့ ကောင်းချီးပေး၍ ရေသွန်းခြင်း တို့
သူကရဝက်မင်းဇာတ်ကိုထောက်၍ မြေနန်းဦးဆောက်လုပ်ခြင်း၊
မြေနန်းဟု ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ခြင်း ဖြစ်လေသည်။ မြေအစ ပေါ်
ထွန်းကြောင်းကိုလည်း ရှေး စာဟောင်းများတွင် စပ်ဆို
သည်မှာ....

အာဒိကပ္ပ၊ ကန္တာစ၍၊ ကျုံးချကုဋေ၊ တထိန်းနေ
လျှင်၊ ပျက်ကြေစကြဝဠာ၊ ပေါ်ထွန်း ခါငယ်၊ လဟာ
ပိတ်သန်း၊ ရေကြည်ဝန်းထက်၊ လေးကျွန်းတည်ခင်း၊
မြေခပင်းတွင်၊ မှန်ကင်းရှေးဖျား၊ ဖြစ်ထွန်းငြား၍၊ မြေ
များအစ်ကို၊ မြေဗဟိုဟု၊ မဂ်ဒိလ်ဆွတ်ချွေ သုံးလူ၊
အဆွတို့၊ ငါးထွေမာရ်ထည်း၊ အောင်မြေစည်းငယ်၊ ဥဒည်း
ပြုဗ္ဗာ၊ ရှေ့မျက်နှာက၊ မြေချာပလ္လင်၊ ဗောဓိပင်သို့-ဟူ၍
စပ်ဆိုလေသည်။ “ပုဏ္ဏားရှစ်သုံးညွန့်သုံးဝေဆာ၊ နေဇာ
မြက်နု၊ ဇယတုဟု ခရုသင်းစစ် လက်ျာရစ်နှင့်၊ နတ်မြစ်
မန္ဒာ၊ မင်္ဂလာရွတ်ဖြန်း၊ ရေသဖန်းထက်၊ မြောက်သွန်း
ကျကျ၊ တိထိက်ခံရှင်”

ဟူ၍ စပ်ဆိုသည်ကို ထောက်၍ ရန္တာဘိသေက၊ မုဒ္ဒါ
ဘိသေက၊ သီရိပဝေသနာဘိသေက ခံခြင်းတို့၌ အလျားသုံး
တောင်တရိုက်၊ အနံသုံးတောင်ရှိသော ရေသဖန်းပျဉ်ကို ပဒုမာ
ကြာချပ်သဏ္ဍာန် ရွှေဖြင့်ရေးသော နေရာထက် စံပယ်လျက်
ဥက္ကရာဇာဒြိုဝိဒ် အစရှိသည်ဖြင့် မြောက်နက္ခတ် သုံးလုံးတွင်
တလုံးလုံးနှင့် ဟူ၍ အဘိသိက်ခံခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ဥက္ကရာ
သုံးပါးနက္ခတ်သည် အဘိသေကနက္ခတ်ဆိုသည်။ ပညာရှိတို့
စပ်ဆိုသည်မှာလည်း

အဘိသေက၊ ဥက္ကရာဟူသည်၊ မြတ်သုံးမည်တွင်၊
ရောင်ခြည်ပြီ၊ ပြီ၊ နှစ်ဆဲ့ခြောက်လုံး၊ မင်းသုံးနက္ခတ်၊
ဟူ၍စပ်ဆိုသည်။

ရွှေထုံနိဒါန်း

(၂၃) ရေသဖန်းပျဉ်တွင် ပဒုမာကြာချပ်ရေးသည်မှာ.... ကမ္ဘာတည်ဦးက ပဒုမာရွှေကြာပွင့်တွင် သင်္ကန်းအပုံပါသည့် နိမိတ်ကိုထောက်၍ ထုရေးပွင့်တော်မူကြောင်းကို ထိရသည် ဖြစ်သောကြောင့် ဥကင်ဘွင့်ရာ၊ ပလ္လင်ဘွင့်ရာ၊ ဘုန်းတန်ခိုး ဘွင့်ရာဖြစ်၍ ရှေးအကြောင်းကိုထောက်သဖြင့် ပဒုမာကြာပွင့် ကြာချပ်သဗ္ဗဇာန် ရေးသားလေသည်။

(၂၄) မြေနန်းလက်မေးတန်းနှင့် ပြာသာဒ်ဆောင်အကြား မြေလပ်လွတ်ထား သည်မှာ ဥကင် ရာဇပလ္လင် ပြာသာဒ် တော် လက်ဝဲလက်ျာ ဆင်ရဲကနှင့် ကျွန်ယုံအမတ် စစ်ဝတ်ဆင် လျက် စောင့်နေရသည်။ ရှေးစာတမ်းများတွင် ပါသည့်အတိုင်း ပြာသာဒ်ဆောင်တော်နှင့် မြေနန်းတော်အကြား မြေလပ်သည် ဆင်ရဲကနှင့် စစ်ဝတ်ဆင်လျက် ကျွန်ယုံအမတ် လက်ဝဲ လက်ျာ စောင့်နေရန် လွတ်ထားသည် အမှန်ယူရမည်။

(၂၅) မြေနန်းစုတံဦးအရှေ့ မင်းတက် တံခါး လက်ဝဲ လက်ျာ ပြောသားတုရင်သားတို့ကို တဘက်လေးယောက်စီ ကြိမ်လုံးစွဲလျက် ပေါင်းထုပ်ရွက်ချွန်း ကျော့ကွင်းတပ်ပေါင်း၍ စောင့်နေရသည့် အကြောင်းမှာ ပြူစောထီး လက်ထက် မယ်တော် နတ်နဂါးက သားတော်အား အစောင့် အရှောက် နဂါးအမတ်ရှစ်ယောက်ထားသည်ကို အစွဲပြု၍ဂဗ္ဗန်အန္တရာယ် ကြောင့် ကျော့ကွင်းထိပ်၌ မိုက်သည့်သဗ္ဗဇာန် ပေါင်းထုပ်ရ လေသည်။

(၂၆) တံခါးတွင် စောင့်နေရ သောကြောင့် တုရင်ဆို သည်။ “တုရင်ခွါရ” သည် မဂစေကား ဖြစ်သည်။ မြန်မာ ပြန်ချွင် တံခါးဆိုသည်။ ဘွဲ့ပုံများတွင်လည်း တံခါးမှူး တံခါးစောင့်တို့ကို တုရင်အမည်၊ ခွါရအမည် ပေးလေသည်။ “ပြော့” ဆိုသည်မှာ မြန်မာရှေးစကားဟောင်း ဖြစ်သည်။ တဘက်က နေရသည် ဆိုလိုသည်။ အစဉ်စကားဟောင်းမှာ ပြော့တဘက်၊ ပြော့လက်ထီး၊ ပြော့တဘက်ကယ် ဆိုသည်။

များကို ထောက်သဖြင့် ပြောဆိုသည့်စကားသည် တဘက်ဆို ကြောင်းကို သိရသည်။ သည်ကိုရည်၍ ရှေးစာဟောင်းများ တွင်....

နေရာချနှင့်၊ ရောင်ပြစား၊ မတ်နဂါးတို့၊ ပြောသား တုရင်၊ နန်းသဘင်ငယ်၊ စည်ပင်စံပ၊ စားရ၏၊ ဟူ၍ စပ်ဆိုလေသည်။

(၂၂) နေရာ ငါးသွယ်၏ အကြောင်းမှာ မန္တမဒေသ တိုင်းကြီးပြည်ကြီးတို့၌ အမတ်ခြောက်သောင်းတွင် ရှေးချယ် ၍ ခြောက်ထောင် ခြောက်ထောင်တွင် ရှေးချယ်ပြန်၍ ခြောက် ရာ ခြောက်ရာတွင် ရှေးချယ်ပြန်၍ လက်ဝဲ ခြောက်ဆယ်၊ လက်ျာ ခြောက်ဆယ် နေရာ ချထားသည်။ မန္တမဒေသ က အကြောင်းကိုစွဲသဖြင့် လက်ဝဲ လက်ျာနေရာ ငါးသွယ်စီ ချနေ စေသည်မှာ..... နေရာဘသွယ်လျှင် ၁၂ ယောက်ဖြစ်၍ တဘက် ခြောက်ဆယ်စီ ဖြစ်လေသည်။

(၂၀) ငါးသွယ်ကို တော်၊ ခူး၊ စနည်း၊ ဘဝေါ ခေါ်သည် မှာ ...ရာမညတိုင်းသားတို့ ဘာသာဖြစ်သည်။ မြန်မာဘာသာ ပြန်လျှင် “တော်ဆိုသည်မှာ “ကွန်းစင်” ဆိုသည်။ ခူးဆိုသည် မှာ သေဉ်မဆိုသည်။ စနည်းဆိုသည်မှာ “သေဉ်ရုံ” ဆိုသည်။ ဘဝေါ-ဆိုသည်မှာ သေဉ်ထွေးဆိုသည်။ အတွင်းဘဝေါ၊ မြင် ဘဝေါဖြစ်၍ ငါးသွယ်ရှိလေသည်။ သို့ဖြစ်၍လည်း ပညာရှိတို့ စပ်ဆိုသည်မှာ.....

အမတ်ကြီးဟု၊ သီးသီးကျော်ထင်၊ တော်ဟုတွင် သား၊ ကွန်းစင် လုံးညီ၊ ရွှေထိုင် မြိလျက်၊ နောက်ပြီ နောက်တည်၊ ခူးစနည်က၊ နှစ်မည်ဘဝေါ၊ နတ်လော စွေးဘွယ်၊ မတ်ငါးသွယ်နှင့်-ဟု စပ်ဆိုလေသည်။

ကွန်းစင်လက်ပြင်နေရာသည် ထီးဆောင်း စော်ဘွားတို့ တူသားမြေးကိုချထားသည်။ ထိုနေရာလက်ပြင်ကို စော်ဘွားတို့

ရွှေထုံနိဒါန်း

ဆွေမျိုး မြို့စားတို့ကို ချထားသည်။ ရှေးစာဟောင်း များတွင် လည်း....

တင့်တယ်ရောင်ဆင်း၊ ထီးဆောင်းမင်းတို့၊ ရင်တွင်းမြတ်လေး၊ ဆွေသားမြေးကို၊ ယဉ်ကျေးအောင်လျှင်၊ ရွှေကွန်းစင်ဝယ်၊ စိဆင်ခင်းကျင်း၊ လက်တွင်းသွင်းမှ၊ ထိုမင်းထိုမျိုး၊ မြို့စားရိုးကို၊ ကောင်းကျိုးပေါ်ပြု၊ လက်ပြင်ချ၍.....ဟု စပ်ဆိုလေသည်။

(၂၆) ထွက်တော်မူကြီး ထွက်တော်မူသွင် ရှေ့ခြောက်တပ် နောက်ခြောက်တပ် ခင်းကျင်းလိုက်ရသည့် အကြောင်းမှာ ... လက်ဝဲနေရာ အမတ်ခြောက်ကျိပ်က ခြောက်ယောက်၊ လက်ျာနေရာအမတ်ခြောက်ကျိပ်က ခြောက်ယောက် ရွေးချယ်ပြီးသွင် တတပ်တယောက်စီ အမှူးခန့်၍ လက်ျာနေရာကအမတ်တပ်မှူး ခြောက်ယောက်နှင့် ခြောက်တပ်ကို ရှေ့ခြောက်တပ်ခင်းကျင်း လိုက်ရသည်။ လက်ဝဲနေရာကအမတ် တပ်မှူးခြောက်ယောက် နှင့် ခြောက်တပ်ကို နောက်ခြောက်တပ်ခင်းကျင်းလိုက်ရသည်။

“လက်ျာတပ်နှင့်၊ ရှေ့တပ်ပင့်ချီ၊ လက်ဝဲတပ်နှင့်၊ နောက်တပ်ပင့်လိုက်” သေနင်္ဂဗျူဟာတွင် ဆိုသည် အတိုင်း ညီလေသည်။

နေရာတွင်လည်း မြင်းမိုရ်နေရာ၊ ပြင်နေရာ နှစ်နည်းသာ ရှိသည်။ တောင်ငူကေတုမတိမြို့တည် မဟာသီရိဇေယသုရ တပင်ရွှေထိမင်းတို့လက်ထက် နေရာထောင်ချထား၍ မှူးမတ်တို့ ခစားရသည်။ ရာမညတိုင်းမင်းတို့မှာလည်း နေရာထောင်ချထား၍ ခစားရသည်။ နေရာထောင်မှာ ရာမည တိုင်းမင်းတို့ အသုံးအဆောင်ဖြစ်သည်။ နေရာပြင်မှာ.....မြန်မာမင်းတို့ အသုံးအဆောင်ဖြစ်သည်။ ဟံသာဝတီဆင်ဖြူများရှင်သည် ယိုးဒယားကပြန်ရောက်လျှင်မှူးတော်၊ မတ်တော်တို့ကို နေရာထောင်ချထား၍ ခစားစေသည် ဆိုသည့်နေရာသည် မြင်းမိုရ်နေရာပင်

ဖြစ်သည်။ ဆင်ဖြူများရှင်သည် ရာမညတိုင်းအရပ်၌ မြန်မာမင်း ဖြစ်လေသောကြောင့် ရာမညတိုင်းမင်းတို့ အသုံးအဆောင်၊ ရာမညတိုင်းသားတို့ ဘာသာ အပြောအဆိုနှင့် မြန်မာမင်းတို့ အသုံးအဆောင်၊ မြန်မာဘာသာ အပြောအဆို အခေါ်အဝေါ် များသည် ထွေးရောလျက် ရှိလေသည်။ ဆင်ဖြူများရှင်လက် ထက်ကသည် သားတော်ညောင်ရမ်းမင်းတိုင် ဆက်နွယ်သည် ဖြစ်၍ အစဉ်မပျက် သုံးဆောင်ပြောဆို အခေါ် အဝေါ် ထွေး ရောကြလေသည်။ ဓမ္မသတ်စာစောင် များတွင်လည်း အဂ္ဂ မဟာသေနာပတိ၊ မှူးကြီး၊ မတ်ကြီး၊ ဒေါ်ဗညား၊ မှူးလတ်၊ မတ် လတ်၊ မှူးငယ်၊ မတ်ငယ်တို့သည် အမှုနှင့်ဆိုင်ရာ ကျူးလွန်သည် ကို လျော်ပြစ်လျော်ထုံးစီရင်ရသည်ဆိုသည့်အချက်ကိုထောက် ၍ ဒေါ်ဗညားတို့သည် ရာမညတိုင်း အမှူး၊ အမတ်ဖြစ်ကြောင်း ကို သိရသည်။ နေရာတွင် “မြင်းမိုရ်နေရာ ပြင်နေရာ နှစ်နည်း ရှိကြောင်းများကိုစပ်ဆိုသည်မှာ

မြေနန်းထွတ်သာ၊ မင်္ဂလာသဘင်၊ နှစ်ဥကင်၌၊ အ ပြင်တချက်၊ ရှေးဆက်နဂိုရ်၊ မြင်းမိုရ်မယွင်း၊ ခင်းသည် စဉ်လာ၊ နှစ်နေရာတွင်၊ ဂုဏ်ဝါချီးပွဲ၊ မြောက်လက်ဝဲက- ဟူ၍ စပ်ဆိုလေသည်။

(၃၀) အိမ်ရှေ့မင်းအဆောင် သားတော် ညီတော်တို့ ဝေါပလာရလျှင် ပေးသည့်အဆောင်နီတွင် နံ့၊ ကပိုင်၊ ကယပ် ပါသည်မှာ... နံ့ ဆိုသည်ကား အိုး ဆိုသည်၊ ကပိုင်-ဆိုသည် မှာ ကရွတ်ဖြစ်သည်။ ကယပ် - ဆိုသည်မှာ ပုဆိုး အထည် အလိပ် ဖြစ်သည်။ ရေအိုး သင်းချော အမုံ ပါကံ့စယပ် စည်း၍ ချိပ်တိုက်သစ်သားကရွတ်နှင့် သောက်ရေစောင်၍ ပါသည့်အိုး ဖြစ်သည်။ သောက်ရေဆောင်အိုးခေါ် သည်။

(၃၁) နေရာသင်ဖြူးတွင် ဘိ၍ထားသည့် လန်တိကျောက် ကြာရံ၏အကြောင်းမှာ- မင်းကြီးစွာစောက် လက်ထက် ရခိုင် ပြည်ကို အအုပ်အချုပ် စောမွန်ကြီးကိုခန့်၍ စောင့်နေရသည်

ရွှေဘုံနိဒါန်း

ကာလ ရခိုင်မင်း ပေါင်းသည့် ကျည်းဦးပေါင်းကို ဆက်လိုက်
 သည်။ မင်းကြီးစွာစော်ကဲဆင်တော်မူမည်ရှိသည်တွင် ဝန်ဇင်း
 မင်းရာဇာက စုံစမ်း၍ ဆင်တော်မူသင့်သည် လျှောက်သော
 ကြောင့် ဦးပေါင်းကိုဝန်ဇင်းမင်းရာဇာအား ပေးတော်မူသည်။
 ဝန်ဇင်းမင်းရာဇာလည်း ရာဇာတ်ရေး၌ လိမ္မာသည့် အမတ်
 ပညာရှိဖြစ်၍ ဦးပေါင်းကို ဆက်ပြန်သည်။ ဦးပေါင်းအကြောင်း
 ကို သိသာအောင်စုံစမ်း၍ လျှောက်ရမည် မှာထားလိုက်လျှင်
 ဘောမွန်ကြီးက ရခိုင်တွင် လူကြီးသူကြီး သိဒ္ဓိသသူတို့ကို စစ်
 ကြောမေးမြန်း စုံစမ်း၍ ရခိုင်နန်းကျကြီး၊ နန်းကျငယ်တို့ ပေါင်း
 သည့်ဦးပေါင်းဖြစ်ကြောင်းကို လျှောက်ထားရာတွင်မှ ရခိုင်နံ၊
 ရခိုင်မင်းတို့ အညွန့်အသားကို နှိမ်စေလို၍ ရခိုင်မင်းဦးပေါင်း
 နှင့်တူစွာ ကျောက်ကို ထုလုပ်ပြီးလျှင် နန်းတော်တွင် ခင်းသည့်
 သင်ဖြူးများမှာ အနားလန်သည်ကို လမ်းသွားသာအောင် သိ
 သားလေသည်ဖြစ်၍ “လန်ဘိကျောက်” ခေါ်ပေါ်သည်။ အချို့
 ပုဒ်ပြည်ဝယ် တောင်သူကြီး မင်းပြုသည့်ကာလ ယာခင်းတွင်
 လုပ်ဆောင်သည့် ဗူးသခွားတို့ကို ဆောင်ယူစေ၍ ရဟန်းပုဏ္ဏား
 ဘို့အား မပြတ်ပေးကမ်းလှူဒါန်းသည်။ မောင်းမမိသံတို့အား
 ဝေငှသည်။ တနေ့မပြတ် သုံးစွဲ၍မကုန်လေလျှင် ထားမိထားရာ
 ရှိသည်နှင့် နန်းတွင်ခင်းထားသည့် ဖျာသင်ဖြူးတို့ အနားလန်
 သည်များကို လမ်းရှင်းအောင် ဗူးသခွားတို့နှင့် သိထားသည်။
 နောက်နောက်သောမင်းတို့လက်ထက် ဗူးဖါသဗ္ဗာန်ကျောက်
 ကို လုပ်ထားသည်ဆိုသည်။ သို့ဖြစ်၍ ထိုကျောက်ကို လန်ဘိ
 ကျောက် ခေါ်ပေါ်သည်လည်း ဆိုသည်။ လူကြီး သူကြီးတို့
 အစဉ်ပြောဆိုကြသည် နှစ်သွယ်နှစ်ကြောင်းရှိသည်တွင် ပညာ
 ရှိတို့ စပ်ဆိုသည်မှာ....

မင်္ဂလာညွန့်ဘူး၊ ရွှေနန်းဦးဝယ်၊ သင်ဖြူးနီလျှမ်း၊
 အနားမွမ်းတွင်၊ မင်းလမ်းတိမြ၊ ကြာရဲခဲနှင့်-ဟူ၍ စပ်
 ဆိုလေသည်။

ရွှေထုံနိဓါန်း

(၃၂) ပေါင်းတော်ဆောင်မှာ...ပေါင်းတော်ထားသည်။ အထွတ်အမြတ်အဦးဖြစ်၍ နန်းမနန်းဦး တည့်တည့် ဆောက်လုပ်ခြင်း၊ ပေါင်းတော်၊ သရဖူတော်၊ မကိုဋ်တော်၊ ပတ္တမြားပေါင်းတော်၊ နဝရတ်ပေါင်းတော်၊ ရွှေသားပေါင်းတော်၊ ငွေသား ပေါင်းတော်၊ ပကတိပေါင်းထုပ် တော်တွင် ရွှေသားရွှေတူနို့ ပေါင်းတော်၊ စိန်တွယ် ပေါင်းတော်၊ မြဲတွယ်ပေါင်းတော်များကို ခေါက်ထုံ ပြင်ဆင်ထားရာဖြစ်၍ ပေါင်းတော်ဆောင် ခေါ် ဝေါ် သမုတ်လေသည်။ ပညာရှိတို့ စပ်ဆိုသည်မှာလည်း.....

ပေါင်းတော်ပတ္တမြား၊ ဆင်ဝတ်စားနှင့်၊ သိကြားတမျှ-ဟူ၍၎င်း၊ ပေါင်းတော်နဝရတ်၊ မျက်ခတ်စီဆင်၊ မိုးနတ်သွင်တည့်-ဟူ၍၎င်း၊ စိန်တွယ်မြဲတွယ်၊ မျက်မြယ်ပေါင်းတော်၊ ကျူးကျော်ဆန်းပြား-ဟူ၍၎င်း စပ်ဆိုလေသည်။

(၃၃) လေသာဆောင်တော်မှာ...အခြားအဆောင်ကဲ့သို့ အကာအရံ မရှိ၊ လေညှင်း လေသာဝင်ရာဖြစ်၍၎င်း၊ လေညှင်းလေသာခံတော်မူရာ စံတော်မူရာ အရပ်ဖြစ်၍၎င်း လေသာဆောင် ခေါ်ဝေါ်သမုတ်လေသည်။

(၃၄) ပရိတ်နာဆက်ဆောင် ခေါ်ဝေါ်သမုတ်သည်မှာ... ဧကရာဇ်မင်းမြတ်တို့ ထွက်စံသည်ဖြစ်စေ၊ မထွက်စံသည်ဖြစ်စေ ရံဘန်ရံခါအမှုနှင့်လျော်စွာ ကြိုကြိုက်သည့်ကာလ ပကတိပေါင်းတော်၊ သရဖူတော်၊ မကိုဋ်တော် အစရှိသော အဆောင်အယောင်တော်၊ မင်းဝတ် တန်ဆာတော်များကိုပရိတ်တော်ခံသည်၊ ပရိတ်တော်နာသည်၊ ပရိတ်တော်ပန်း ဆက်သည်များကို အကြောင်းပြု၍ ပရိတ်နာဆက်ဆောင်ခေါ်ဝေါ်သမုတ်သည်။ ရာဇမဏိဂူဋ္ဌာသုရား ဒါယကာလက်ထက် တောင်ဘီလာဆရာတော် မန်းစက်တော်ရာကပြန်၍ နန်းတော်သို့ ပင့်သည်ကာလ ပရိတ်တော်ဆက်ဆောင်တွင် အတွေ့ခံတော်မူသည်။ အထက်

ရွှေထုံနိဒါန်း

ခက်တော် အောက်စက်တော်ကို တရား ရှစ်မျှင်ချည်နှင့် မှတ်သား တိုင်းယူခဲ့သည့် “စက်တော်တိုင်း ချည်” ကို စက်တော်ဦးစက်တော်ဖနှောင့် မှတ်သားထားပြီးလျှင်ပရိတ်တော်ရွတ်သည်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း သရဏ္ဍာယ်တော် မူသည်၊ ရှိခိုးပူဇော် ပြုတော်မူ၍ ဆရာတော်နှင့်မင်းဇကရာဇ်ကိုယ်တော်နှစ်ပါးသည် “ထင်ရှားစွာ နိမိတ်ပြာဇိုဟာကို ပြတော်မူစေသော” ဟု သစ္စာမိဋ္ဌာန်ပြုသည်တွင် ညိုသောရောင်ခြည်တော် ပြတော်မူလေသဖြင့်ဟူ၍ စာဟောင်းများတွင် ရှိသည်ကို ထောက်လျှင် ပရိတ်နာဆက်ဆောင် တွင်ကြောင်းကို သိရသည်။

(၃၅) ဇေတဝန်ဆောင် ခေါ်ဝေါ်ကြောင်းမှာ.... မစ္စိမဒေသကပင် ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ခြင်းဖြစ်သည် ယူရန်ရှိသည်။ ‘ဇေတဝန်’ အမည်သည် မဂဓစကားဖြစ်သည်။ မဂဓရာဇ်တိုင်းသားတို့ အခေါ်အသုံးဖြစ်သည်ဆိုသည်မှာ.... ဇေယ၊ ဇိတ၊ ဇိယံ၊ ဇိတဝါ၊ ဇယော၊ ဇယ ဆိုသည်များသည် မြန်မာပြန်လျှင် “အောင်ခြင်း” သဘောကို ရသည်။ မဂဓရာဇ် တိုင်းသားတို့မှာသာ အောင်သည်ကို စကားအများရှိသည်မဟုတ်။ မြန်မာဘာသာစကားမှာလည်း နှိပ်သည်၊ နင်းသည်၊ နွံသည်၊ နိုင်သည်၊ အောင်သည် စကားတရပ်၊ ကြောက်သည်၊ ငြင်သည်၊ ထိတ်သည်၊ လန့်သည်၊ ရွံသည် စကားတရပ်၊ ကြီးသည်၊ ကဲသည်၊ ပိုးသည်၊ ချုပ်သည်၊ အုပ်သည်၊ စကားတရပ် စကားတရပ်ကို အသွယ်သွယ် ပရိယာယ် များပြားသည်ကို ထောက်လျှင် ဇိတဝါ ခေါ်ဝေါ်ရင်း မဂဓစကားပင်ဖြစ်သည်။ ဣ-ကို ဇေ-ပြုသည်။ ဇေ-ကို ဣ-ပြုသည်။ ဣ-ကို ဥ-ပြုသည်။ ဥ-ကို ဣ-ပြုသည်။ အ-ကို အာ-ပြုသည်။ အာ-ကို အပြုသည်။ နိဂ္ဂ-ဟိတ်ကို န-ပြုသည်၊ မ-ပြုသည်၊ င-ပြုသည်၊ ဏ-ပြုသည်များကိုထောက်၍ ကဏ္ဍသုခဖြစ်အောင် ဇေတဝန်ဆောင် ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ ဇေတဝန်သည် အောင်ခြင်းသဘောကိုရသည်ဖြစ်၍ ဘိလူးကိုးကျိပ် ကိုးယောက်တို့ကို စစ်ကိုင်းအရပ်၌ ထုရား

သခင်ချွတ်တော်မူ၍ အောင်မြင်ခြင်း၊ ဇေတဝီလူးကို အမှူးပြု သဖြင့်၎င်း၊ ဇေတဝီလူးလည်း ဘီလူးတို့ကို နှိပ်နင်း အောင် မြင်နိုင်သည်ဖြစ်၍ ဇေတအမည်ကိုရခြင်း အကြောင်းတို့ကို အစွဲပြုသဖြင့် ဘီလူးကိုးကျိပ် ကိုးယောက်သည် သောတာပန် တည်၍ အောင်မြင်ခြင်းနိမိတ်ကိုထင်ရှားစေခြင်း၎ှ၊ ထိုအရပ် ကို သောတာပန်အရပ်ဟူ၍ သမုတ်လေသည်။ ဇေတဝီလူး အမှူးဖြစ်သည်ကို၎င်း၊ အောင်မြင်ခြင်းကို၎င်း အကြောင်းပြု၍ ဇေတဝန်ဆိုင် ပညုပ်ခေါ်ဝေါ်လေသည်။ အနာထဝိဏ်သူဌေး ဆောက်ရွှေသည့်ကျောင်းကို ဇေတဝန်ကျောင်းတော်သမုတ် ခေါ်ဝေါ်သည်မှာ ဇေတမင်းသား ဥယျာဉ်တောအရပ် ဖြစ်၍ ဇေတဝန်ဆိုလိုသည်။ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်ကို အစွဲပြု၍ သုံး ထပ်ဆောက်လုပ်သမျှကို ဇေတဝန်ခေါ်ဝေါ်သမုတ်လေသည်။ နန်းတော်ဇေတဝန်ဆောင်၊ ဣတ်တော်ဇေတဝန်ဆောင်တော် များမှာ အရှေ့ဆောင်ဦးဖြစ်၍၎င်း၊ ဣတ်ဇေတဝန်ဆောင်မှာ လည်း ဥကင်ရာဇပလ္လင်တည်ရာ ထီးဆောင်းမင်းအပေါင်းတို့ ဖြစ်ညွတ်ရာ၊ ရန်မာန်ကို အောင်မြင်ခြင်းနိမိတ်ကို ထောက်ယူ၍ ဇေတဝန် ခေါ်ဝေါ် သမုတ်သည်။ ပညာရှိ တို့ စပ်ဆိုသည်မှာ လည်း....

တဝါးရွှေစက်၊ ညံ့သက်မြီးညီ၊ လကျာ်ချီ၍၊ ရှေ့ဆီ
 တူရူ၊ ထွမ်းတော်မူမှ၊ ထွက်ပြုနန်းမ၊ စနုစသား၊ ရှေ့မှ
 တတန်၊ ဇေတဝန်သို့၊ သုန်း၅နံ နတ်တူ၊ ရောက်တော်
 မူက-ဟူ၍စပ်ဆိုလေသည်။

(၃၆) ဗြိတိန်မှာ.... ပတိတ်ဗြိ ဆိုသည်။ ဗြိတိန်၊ စနု၊ စရတ်၊ ဒဝယ် အဆောင်များသည် ရာမညတိုင်းသားတို့အခေါ် အဝေါ်ဖြစ်သည်။ ပ-ဆိုသည်မှာ ပျိုသည်ဆိုသည်။ ပတိတ်-အ ဆောင်ဆိုသည်။ လူပျိုမြဲအဆောင်ဆိုသည်။

(၃၇) ဗြိတိန်ဆောင်တော်မြောက် ရွှေနန်းကြက်သရေ ဆင်တော်တင်းကုပ်သည် ဗြိတိန်သို့ ထွက်တော်မူလျှင် ပြတင်း

ကြီးက ရှုမြင်တော်မူသာအောင်ဖြစ်သည်။ နန်းတော်ဆောင်မ၏ အရှေ့မြောက် တင်းကုပ် ဆောက်လုပ်ခြင်းသည် ‘အန္တေ့ပုရံ ပဒက္ခိဏံ ကတွာအန္တေ့ပုရဿစ ဥတ္တရသီဟ ပဉ္စရသဒိသေ ဌာနေ’ အစရှိသောပါဌ်ကိုထောက်၍ စကြာမင်းတို့ဝယ် စကြာ ရတနာကို နန်းတော်အတွင်း အရှေ့မြောက်ထောင့်က ထား သည်ကိုအကြောင်းပြုသဖြင့် ရတနာချနစ်ပါးတွင် ဆင်လည်း ရတနာတပါး အဝင်ဖြစ်၍၊ နန်းတော်ဆောင်မ အရှေ့မြောက် အရပ်၌ ဆင်တော်တင်းကုပ် ထားလေသည်။ “ဥတ္တရသီဟ ပဉ္စရသဒိသေဌာနေ” ပါဌ်ကို ထောက်လျှင် စကြာကို နန်းတော် အတွင်း အရှေ့မြောက်ကထားသည်။ ခြင်္သေ့ခံသော လေသာ နန်းပြတင်း မြောက်ကရှိကြောင်းကို သိသည်ကိုထောက်၍ ရွှေ နန်းကြက်သရေ ဆင်တော် တင်းကုပ်ထားရာ၊ ရှုဖျော်ရာဖြစ် သဖြင့် ဗြိတိတ်တော်ပြတင်းကြီးသည် ခြင်္သေ့ခံသော လေသာ နန်းပြတင်း ယူရန်ရှိသည်။

(၃၀) စန္ဒမာ...စောကနုသံ ဆိုသည်။ စကားရွှေသဖြင့် စောနု-ခေါ်ဝေါ်ပြန်သည်။ စောနု-ကို စန္ဒ ရေးသား ခေါ်ဝေါ် လေသည်။ စော-မှာ ထားသည်။ ကနုသံ-မှာ ခရုသင်းဆို သည်။ ခရုသင်းထားသော အဆောင်ဆိုလိုသည်။ ရှေးမင်းတို့ လက်ထက်လည်း ခရုသင်းကို အုပ်နှံ့ထည့်၍ စန္ဒဆောင် တော်တံခါးအတွင်း လက်ျာဘဏ်က ထားသည်။ ရတနာ ဆယ်ပါးတွင်ခရုသင်းလည်းရတနာတပါးပင်ဖြစ်သည်။ နန်းဦး ၌ ခရုသင်းထားသည်မှာ သင်္ခပတ္တမင်း၏ အကြောင်း ရှေး ဟောင်းနိဗိတ်ကိုခွဲ၍ ထားသည်ဆိုသည်။ တရားရှစ်ကွက် စက် တော်တွင်လည်း “သေတသင်္ခါ- ခရုသင်းဖြူရင်း” ပါဠိ ရှိသည်။ လင်္ကာတွင်လည်း....

ထုန်းခေါင်စကြာမင်း၊ ခရုသင်းဖြူဆွတ်-ဟူ၍စပ်ဆို လေသည်။ ဘေးကင်းရန်လွတ် နန်းစဉ်ထားမြဲသုဝဏ္ဏ ဂေဟမင်္ဂလာဖြစ်သည်ယူရမည်။

၆) စမုတ်-မှာ....စောမုတ်ဆိုလိုသည်။ စော-မှာ ထားသည်။ မုတ်-မှာ မျက်နှာဆိုလိုသည်။ မျက်နှာထားဆောင်ဆိုလိုသည်။ မျက်နှာထားဆောင် ဆိုသည်မှာ....ရံဘန်ရံခါ တောင်စမုတ်တော်, မြောက်စမုတ်တော်သို့ ထွက်တော်မူ၍ ပန်းချီ, ရေကန် အစရှိသည်တို့ကို ကြည့်ရှုတော်မူခြင်း, တောင်စမုတ် မြောက်စမုတ် အလုပ်အဆောင်လည်း တောင်မြောက်မုတ်မျက်နှာ တူရူပြုတော်မူသည်ဖြစ်၍ အဆောင်ကိုစွဲသဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ခြင်း, ပဉ္စင်းတော် ကထိန်တော် ဝါကျွတ်အလှူတော် ဆင်ဖြူ မြင်းဖြူ ထွေကား သင်္ဘောကို သွင်းသည့်ကာလ တောင်စမုတ်တော်သို့ ထွက်တော်မူ၍ ရွှေကရားနှင့် ရေစက်သွန်းတော်မူခြင်း, ဆင်တော်, မြင်းတော် သိမ်းမည့်အမှုများကို မြောက်စမုတ်တော်သို့ ထွက်တော်မူ၍ သိမ်းမြန်းကြည့်ရှုတော်မူခြင်း, ရွှေနန်း၏အခြင်းအရာ အခါကာလ အမှုနှင့်လျော်စွာ ထွက်တော်မူသည်။ မြောက်စမုတ်တော်တွင်လည်း ဆင်ယဉ်တော် ထားသည်။ မြေနန်းစမုတ်တော်လည်း ရာဇပလ္လင်ဥကင်မုတ် တူရူတည့်တည့်အရှေ့အနောက် အဆောင်စမုတ်တူရူပင်ဖြစ်သည်။ မြေနန်းစမုတ်သည် အရှေ့နန်းဦးစမုတ်ကြီးဖြစ်သည်။ စမုတ်သုံးဆောင်သည် ဧကရာဇ်မင်းမြတ် ထွက်စံတော်မူရာ လဆန်း ၁၅ ရက် မြောက် ပုဏ္ဏားတိထိပြည့်သည့် လဝန်းကဲ့သို့ ရွှေမျက်နှာတော်ကို မှူးတော်, မတ်တော်တို့ဖူးမြော်ရခြင်း, ထိုအဆောင်တို့၏တောင်မြောက်မျက်နှာ တူရူ ဆောက်လုပ်သည်များကိုအကြောင်းပြု၍ စမုတ်ခေါ်ဝေါ်ပညပ်လေသည်။

(၄၀) ဒဝယ်ဆောင်ခေါ်ဝေါ်သည်မှာ ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူများရှင်လက်ထက် ဒဝယ်မြို့ပါ သူကောင်းသားမြေးတို့ကိုရွေးချယ်ပြီးလျှင် ထိုအဆောင်နှစ်ဆောင်မှာ မြို့စွဲစေသည်ဖြစ်၍ဒဝယ်ဆောင် ခေါ်ဝေါ်သည်။ “နွေးသည်ကိုလည်း” ဒဝယ်ဆိုသည်။ ရေနွေးတော်ထည့်ရာ အဆောင် ဆိုလိုသည်။ ဒဝယ်ဆောင်လည်း နှစ်ထပ်လည်ပေါ်ပင် ဖြစ်သည်။ ဒဝယ်မြို့တွင် စရင်

ရွှေတုံနိဒါန်း

အလောင်းကန် ဆောက်လုပ်သည်များသည် နှစ်ထပ်သာ အဆောက်အလုပ်များသည်၊ နှစ်ထပ်လည်ဖော်၍ ဆောက်လုပ်သည်ကို ဒဝယ်ခေါ်သည်။ ရှေးစာဟောင်းများတွင်လည်း

ဒဝယ်လည်ကို ရပ်လျှို ကျောင်းဆင်း- ဟူ၍၎င်း၊ ဒဝယ်လည်ကို ကြည့်လိုမငြီး၊ ကွန်းစင်ဆီးသျက်-ဟူ၍၎င်း စပ်ဆိုလေသည်။

(၄၂) လျောင်းတော်ဦး ခေါ်ဝေါ်သည်မှာ... လျောင်းဟူသည် “ကြည့်သည်-မျှော်သည်” ဆိုသည်။ ကြည့်မျှော်ရာ အဆောင်ဆိုလိုသည်။ (စကားအလျဉ်းသင့်၍သာ ဆိုသည်။ အိမ်ရှေ့တော်မှာ ဖြစ်သည်။

(၄၂) သဘင်နန်း ခေါ်ဝေါ်သည်မှာ... အနောက်အတွင်းတော်မှာ ပွဲသဘင်ခံလျှင် သဘင်ရှေ့တော်မူသည်။ မြင်းခင်းကာ သဆင်မြင်းကိုသွင်း၍ ကြည့်တော်မူလေသည်။ စက်တိုင်စက်နက်ထား၍ မင်းညီမင်းသား မှူးတော်၊ မတ်တော်ဘို့ စက်ထိုးရသည်။ ရံဘန်ရံခါ ဇကရာဇ်မင်းမြတ်ကိုယ်တော် စက်ခင်းမြင်းရေး ရှင်တော်မူသည် ရှေ့တော်မူရာ အဆောင်ဖြစ်၍ သဘင်နန်း ခေါ်ဝေါ်သည်။ ဆင်ကြည့်နန်းလည်း ခေါ်ဝေါ်သည်။ ပညာရှိတို့ ခပ်ဆိုသည်မှာလည်း

လက်မိုးခရည်၊ မှူးမတ်လည်လျက်၊ ဘွဲ့မည်ရာပေး၊ ပျပ်ပျပ်ကွေးမှ၊ ကျူးဇေးယဉ်နဲ့၊ ရတုချောက်သံ၊ ညှင်းညှင်းညံ့မှ၊ ဆင်ရံ မြင်းခင်း၊ ရွှေနန်းတွင်းဝယ်-ဟူ၍၎င်း၊ ပြိုင်တူလွတ်ကင်း၊ ယဉ်ကျော်မြင်းကို၊ ရာမင်းထိပ်ပေါ်၊ တုန်းလှိုင်ကျော်မှာ၊ စိတ်တော်လိုရာ၊ ရည်တိုင်းပါဟု-ဟူ၍၎င်း၊ မှူးမတ်များနှင့်၊ မင်းသားမင်းညီ ရှိဦးစီလျက်၊ ပည်းသီးအုန်းအင်း၊ ရွှေနန်းတွင်းဝယ်၊ ဆင်မြင်းဝန်းရံ၊ ဒိုင်းသွားခံ၍၊ ငြာသံမြင့်မှ၊ စက်ထိုးကြသော်၊ မြင်းကရိုက်အောင်၊ ထွတ်တုန်းခေါင်သည်၊ ပြောင်ပြောင်မြူးကွန်၊ ဖွံ့သွားပြန်နှင့်၊ လက်တန်တော်မြှောက်၊ စက်တိုင်

အောက်၌၊ နှိုင်းထောက်လွှတ်ကွာ၊ စံသောခါလည်း-
 ဟူ၍၎င်း၊ နွယ်ပန်းခွါညို၊ လပြာသိုကား၊ ရွယ်ပျိုအ
 လတ်၊ နုထွတ်ဆင်းရောင်၊ မှူးခေါင်မတ်ဖျား၊ မင်းသား
 မင်းမြေး၊ ဆုန်းရေးတိုက်ဘက်၊ စွယ်ချက်ချိုဝင့်၊ ချွန်း
 ဘွင့်တိုက်လွှတ်၊ ဆင်တတ်ဆင်လျှင်၊ ခြေလျှင်ခြေချင်း၊
 မြင်းလည်း မြင်းလျောက်၊ ထိုးမြောက်ထုံလေး၊ ခုန်ပြေး
 မြန်လျှင်၊ စိုင်းနှင်ကြွားကြွား၊ ထားသွားချွတ်ငင်၊ မွမ်း
 မွမ်းဖြင်မျှ၊ သဘင်မြင်းခင်း၊ စစ်အင်ကျင်းသည်... ဟူ၍
 ၎င်း စပ်ဆိုလေသည်။

(၄၃) အနောက် ပွဲတက် ဆောင်တွင် ရာဇပလ္လင် ထည့်
 သည်လည်း ဆိုသည်။ ထည့်သည့် ရာဇပလ္လင်တွင် ဆင်ရှပ်အ
 ပြည့်ခံသည် ဆိုသည်မှာ... ဒဂုန်ဆင်ပျိုရှင်လက်ထက်ဆင်ရှပ်
 ရာဇပလ္လင် ဖြစ်ကြောင်းကို အစဉ်ပြောဆိုသည့် စကားနှင့်
 ညီလေသည်။ ပြတင်းကြီးနှင့် အတွင်းက သလွန်တော်တည်
 သည် ဟူ၍လည်း ရှိသည်။ စကားနှစ်ချက်မှာ အစိုးရသသူ
 အရှင်ရွှေနုလုံးတော် နှစ်သက်ရာဥပဒေပြု၍ သုံးစွဲသည်ကိုသာ
 ထုံးဖြစ်စေသင့်သည်။ ဟောင်းသာဟောင်း၍ မကောင်းသည့်
 အရာလည်းရှိသည်။ ဟောင်းလည်းဟောင်း၍ ကောင်းလည်း
 ကောင်းသည့်အရာလည်း ရှိသည်။ သစ်ကားသစ်၏ မဖြစ်ရ
 သည့် အရာလည်း ရှိသည်။ သစ်လည်းသစ်၍ ဖြစ်လည်းဖြစ်ရ
 သည့် အရာလည်းရှိသည်။ အကြောင်းလေးချက်ကို ဆင်ခြင်ပြီး
 လျှင် ရှေးအစဉ်လည်း မပျောက်၍ နောက်သုံးစွဲသည့်အရာ
 လည်း ကောင်းလျှင် ရွှေနန်း၏အဘွယ်အရာ လိမ္မာကျွမ်းထိ နား
 လည်သဖြင့် ဧကရာဇ်မင်းမြတ် ရွှေနုလုံးတော်မင်းရိပ်မင်းခြည်
 ကို ကြည့်ရှုတွေးတော ဆင်ခြင်၍ စာဟောင်းစာတမ်း စွဲလမ်း
 လျက် အစဉ်မော်ကွန်း ဖြစ်စိမ့်သောငှါ စီရင်ခင်း စီရင်ဘွယ်
 တို့ကို စီရင်နိုင်သည်သာလျှင် အမှုကုံတွင်သည်ဆိုရန်ရှိသည်၊
 မင်းမပေးသော်သာ ရာဇဝတ်လွတ်ကင်းသည်။ အရည်ရှိသည်၊

အချင်းရှိသည်၊ အရင်းဖြစ်သည်၊ အမျိုးဖြစ်သည် မကိုးစားသင့်၊ ကမ်းနားသစ်ပင်ကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ အစိုးရသမ္မတအရှင်သနားချစ် ကြည်တော်မူသော် လိုရာရွယ်တိုင်း ပြီးစီးနိုင်သည်။ သို့ဖြစ်၍ ဟညာရှိတို့စပ်ဆိုသည်မှာ.....

အရည်အချင်း၊ အရင်းအမျိုး၊ မကိုးသာချေ၊ ကမ်းခြေ သစ်ပင်၊ ရောက်သောသွင်သို့၊ ပုံပြင်တူငြား၊ သနား တော်သာ၊ လိုရာရွယ်နိုင်၊ အပြီးတိုင်ရှင် - ဟူ၍စပ်ဆို လေသည်။

သည်စကားသည် မင်းစားသူတို့အား အနိဿာသနိဖြစ် သည်။

(၄၄) နန်းတော်မိုး၌ ငှက်ခတ်တဲထားသည်မှာ.... ကော သမ္ဘိပြည်၌ ကောသမ္ဘိမင်း၏မိဖုရား ဆောင်းလအခါ ကမ္မလာ နိက္ခိရှိ၍ နေရောင်ခံသည်တွင် သားတစ်အမှတ်ဖြင့် ကေသနိ မိဖုရားကို ငှက်ကြီးချီ၍ တောအရပ် သစ်ပင်တွင် တင်ထား သည်။ ပဋိသန္ဓေအရင့်အမာ ပါသည်ဖြစ်၍ သားဘွားလေလျှင် ရသေ့မွေးကျွေးပြုရသည်။ ထိုမင်းကို “ဥတေနမင်း” ခေါ်ဝေါ်သ မုတ်သည့် ရှေးအကြောင်းကိုစွဲ၍ ငှက်စောင့်၊ ငှက်ခတ်တဲ ထားသည်ဟု ဆိုလေသည်။ တကြောင်းလည်း ရာဇပြုဟ် ပြည်၌ ဗိမ္ဘိသာရမင်း၏ နန်းပြဿဒ်ကို ဇမ္ဗူပတိမင်းသည် ခြေ နင်းပျံစီး၍ ထိခိုက်သောရန်ကြောင့် နန်းမိုး၌ အစောင့် ထား သည်လည်းဆိုသည်။ ထိုစကားသည် ကျမ်းဂန်မလာ မပါမရှိ အခိုင်မယူသာ၊ အနုကထာ ဖြစ်ရုံမျှသာရှိသည်။

(၄၅) ဂြိုဟ်ခါး၊ ဂြိုဟ်တင်းခေါ်ဝေါ်သည်မှာ.... ဟံသာနဂ ရပြည်၌ ဂြိုဟ်မင်းလက်ထက်အဓိဋ္ဌာန်၍ ဂြိုဟ်မင်းမျက်နှာပြုလျှင် ရ တနာမိုး ရွာသည်၊ ရတနာမိုး ရွာသောကြောင့် ထိုမင်းကို “ဂြိုဟ်မင်း” သမုတ်လေသည်။ ဂြိုဟ်မင်း မျက်နှာပြုရာ အပေါက် ဖောက်သည်ကို ဂြိုဟ်တင်း၊ ဂြိုဟ်ခါး ခေါ်ဝေါ်လေသည်။

(၄၆) ပွတ်လုံး၊ ကျေးစေတိုင်ခေါ်ဝေါ်သည်မှာ ဗာရာဏသီ ပြည်၌ ဗာရာဏသီမင်း၏လက်ထက် အရှင်အာနန္ဒာအလောင်း ကျေးကို စေသုံးသည်။ ထိုကျေးနားရာ ပွတ်တိုင်လုပ်၍ နန်း တွင်ထားသည်။ စေသုံးသည့်ကျေးနားရန် ထားသည့်တိုင်ဖြစ် ၍ ကျေးစေတိုင်ခေါ်သည်ဆိုသည်။ ထိုကျေး အစဉ်မပြတ် နားရာတိုင်ဖြစ်၍ ကျေးစဉ်တိုင် ခေါ်ဝေါ်လည်းဆိုသည်။ ကျေး စေတိုင်ခေါ်သည်ကို သဝေထိုးကို ဥသတ်ရေးပြန်၍ ကျေး စဉ်တိုင် ဖြစ်သည်ဆိုသည်။ တနည်းလည်း ထုရားအလောင်း ကျီးမင်း မယားသည် ဗာရာဏသီမင်း၏ စားတော်ကို စား ချင်၍ အရှင်သာရိပုတြိယအလောင်းဖြစ်သော ကျီးသည် ဗျံသွား ပြီးလျှင် စားတော်သည်ကို စားတော်ဆက်တင်သည့်ကာလ မျက်နှာကို အတောင်ဖြင့်ခတ်၍ ထိုးဆွပ် ဆိတ်ဆွသည်တွင် ကျီးကိုဘမ်းမိ၍ မင်းအားဆက်လျှင် ဗာရာဏသီမင်းလည်း မေးမြန်းသော် ကျီးမင်းမယားသည် စားတော်ကို စားချင် သောကြောင့် စေခိုင်း၍ အရှင်အမှုကို ရွက်ဆောင် ကြိုးပမ်းပါ သည်ဆိုလျှင် မှူးမတ်အသတ်၌ ကျီးကိုထား၍ “ထိရန္တာန်မှ အရှင်အမှုကို စွန့်စားထမ်းရွက်သည်” ဟု ချီးမွမ်းလျှင် စား တော်ကိုလည်း ပေး၍ လွှတ်လိုက်လေသည်။ တနေ့မပြတ်ယူ လာစွာ၌ မှာထား၍ ကျီးသည် ပြတ်ချီယူလာသည်။ ကျီးယူ ရန် စားတော်တင်ထားရာ တိုင်လုပ်၍ ကျီးစာ ပေးသော ကြောင့် ထိုတိုင်ကို “ကျီးစာတိုင်”ခေါ်ဝေါ်သမုတ်သည်လည်း ဆိုသည်။ အခေါ်အသုံး အရေးအသား များရာလိုက်၍ ခေါ်ဝေါ် ရေးသားသင့်သည်။

(၄၇) မောင်းမလည်ခေါ်သည်မှာ မောင်းမမိသံကို စားရာ နေရာဖြစ်သောကြောင့် “မောင်းမလည်” ခေါ်ဝေါ် သည်။ ရှေးစာဟောင်းများတွင်လည်း....

မောင်းမလည်မှာ၊ ကွယ်ရာနံပါး၊ ပြင်ကိုထား-ဟု၊ စပ် ဆိုလေသည်။ တနည်းလည်း... ကွန်းစင်လက်ပြင်၊ စမြင်ပတ်

ရွှေထုံနိဒါန်း

လည်၊ နေရာသည်မူ၊ အမည်မရ၊ ရွာစားချသား-ဟူ၍ စပ်ဆိုသည်များကို ထောက်သဖြင့် ရွာစားထက် အမည်ရသသူ နေရာမြင့်သည်ကို သိရသည်။

(၄၀) သဗ္ဗာဏီနေရာတော်မှာ.... မှီဆိုသည်ကို မဂီလာဆိုဘိသကဲ့သို့ သေဉ်ဆိုသည်မှာ ထင်ရှားသည်ဆိုသည်။ ရှေးစကားဟောင်းဖြစ်သည်။ ဇာလီမှာ မဂရေဇာတိုင်းသားတို့၏ စကားဖြစ်သည်။ မြန်မာပြန်လျှင် ထွန်းပသည်ဆိုသည်။ ဇာလကို ဝှတ်တိုင်လည်း ဆိုသည်။ မြန်မာ ရှေးသူဟောင်းတို့ စကားနှင့် မဂတိုင်းတို့စကား ဘက်တွဲခေါ်ဝေါ်သည့် ယူရန်ရှိသည်။ ထင်ရှားထွန်းပသည့်နေရာ၊ ထင်ရှားသည့်ပွတ်တိုင်နေရာဆိုလိုသည်။ ပညာရှိတို့ စပ်ဆိုသည်မှာလည်း ...

ချမ်းသာဆော်စဉ်၊ စိတ်ကိုယှဉ်၍၊ မှီသေဉ်မည် သား-ဟူ၍ စပ်ဆိုလေသည်။

ပညာရှိတို့ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်ကြီးသည်မှာ.... “သုဠုဇလတိတိ သဗ္ဗာလော” ယံ-အကြင်နေရာသည် သုဠု-ကောင်းစွာ၊ ဇေတိ ထွန်းပတတ်၏။ ဣတိတသ္မာ-ထိုသို့ကောင်းစွာ ထွန်းပတတ်သောသတ္တိကြောင့်၊ တံ-ထိုနေရာသည်၊ သဗ္ဗာလောနာမ-သဗ္ဗာလမည်၏။ (ကိတ်ဝိဂြိုဟ်)

သဗ္ဗာလောယေဝသဗ္ဗာလီ၊ သဗ္ဗာလောယေဝ-ကောင်းစွာထွန်းပတတ်သော နေရာသည်ပင်လျှင်၊ သဗ္ဗာလီ-သဗ္ဗာလီမည်၏။ (ဥပမာတဒ္ဓိတ်ဝိဂြိုဟ်)

သမ္မာဇာလော ဇောသ္မာတိသဗ္ဗာလီ၊ ဇောသ္မာ-ထိုနေရာ အား၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဇာလော-ရွှေကွန်ရက်စသည်ဖြင့် ရစ်ထွဉ် ကာရံခြင်းသည်။ အတ္ထိ - ရှိ၏။ ဣတိတသ္မာ-ထိုသို့ကောင်းစွာ ရွှေကွန်ရက်စသည်ဖြင့် ရစ်ထွဉ်ကာရံခြင်းရှိသော သတ္တိကြောင့်၊ သာ - ထိုနေရာသည်၊ သဗ္ဗာလီ-သဗ္ဗာလီမည်၏။ (သမာသ်ဝိဂြိုဟ်)

ထိုသို့ပိပြိုဟ်စေနတ်ကြံသည်နှင့်အညီသဉ္ဇာလီသည် ကောင်းစွာထွန်းပတတ်သော နေရာ၊ ကောင်းစွာ ရွှေကွန်ရက်စသည်ဖြင့် ရစ်ကာရံသော နေရာ၊ ထင်ရှား ထွန်းပသည့်နေရာ၊ ထင်ရှားသည့် ပွတ်တိုင်နေရာဆိုလိုသည်။ သဉ္ဇာလီလက်တင်အုံးမှီ လက်ရန်းအောက်ကိုလည်း ရွှေကွန်ရက် ထည့်ဟန်ရှိသည်။ လှုပ်ခင်းလည်း တင့်တယ်လျောက်ပတ် တော်လျော်သည်ပင် ဖြစ်သည်။ ပညာရှိတို့စပ်ဆိုသည်မှာလည်း....

စီးဆင်တော်တွင်၊ ဆင်ယင်တန်ဆာ၊ ထွန်းဝါပြိုးပြက်၊ ရွှေကြိုးခက်၍၊ ကိုးမျက်ခြယ်စိ၊ သဉ္ဇာလီထက်—ဟူ၍ စပ်ဆိုလေသည်။

(၄၉) မျက်နှာကြက် ကြာယပ် သထွန် ညောင်ရွက်၏ အကြောင်းမှာ.... ဗာရာဏသီပြည်တွင် ဗြဟ္မဒတ်မင်း မင်းပြုသောအခါ ဗြဟ္မဒတ်မင်းညီ သုဒတ္တလည်း ကောသမ္မိမင်း၏ သမက်ဖြစ်၏။ ဂေါတမတရားသခင် အလောင်းတော်သည် မထင်ရှားသောအမျိုး၌ ဖြစ်၏။ အရောင်အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံခြင်း နှစ်လျှံတွယ် ရှိခြင်းကြောင့် နန္ဒကုမာရ မှည့်ကြကုန်သည်။ အသက်တဆဲ့ခြောက်နှစ်ရွယ် ရောက်သောအခါ အိပ်မက်မြင်သည်မှာ.... မြစ်ကမ်းနှစ်ဘက်တွင် မြေနှစ်ဘက်တင်လျက် ကိုယ်မှာ မြစ်လယ်တွင်နေ၍ မျောသာသမျှ အမှိုက် ဝမ်းထဲသို့ ဝင်မက်သည်။ အိပ်မက်ကို ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားအား ပြန်ကြားမည် သွားလေလျှင် ဗန္ဓုလကုမာရ အမည်ရှိသော သူငယ်ချင်း အဘော်ပါ၏။ ပုဏ္ဏားမကို ပြန်ပြောလျှင် ဖျဉ်းအနာစွဲလိမ့်မည် နိမိတ်ဘတ်လေသည်။ ပြန်ခဲ့၍ လမ်းတွင် ပုဏ္ဏားနှင့်တွေ့လေသော် အကြောင်းမျိုးကို မေးမြန်းပြီးမှ ပုဏ္ဏားမဆံထုံးကို လှီး၍ပစ်လိုက်သည်တွင် မိနင်းကြီးပစ်လေသည်။ ပုဏ္ဏားလည်း သည်အိပ်မက်သည် အတုမရှိသော အိပ်မက်ဖြစ်သည်။ မင်းစားရမည်၊ မရှည်မကြာ မဟာသရဒြိနာနား၌ ပြည်ကြီး မြို့ကြီးတွင် မင်းဖြစ်လိမ့်မည် ဟောပြောလိုက်၍ နန္ဒကုမာရ

လည်း ဗာရာဏသီမင်းဝယ် ဗန္ဓုကုမာရနှင့်အတူ စားကြ
လေသော်ဗာရာဏသီမင်းလည်း နန္ဒကုမာရ၏ အရောင်အဆင်း
အင်္ဂါလက္ခဏာ အကျင့်အာစာရ အပြုအမူ အပြောအဆို
အနေအထိုင် အစားအသောက်တို့ကို မြင်လျှင် ချီးမွမ်းနှစ်လို
ဘွယ်ရှိ၍ သား၏အမှတ် ချစ်ကြည်မြတ်နိုးလေသည်။ ပုဏ္ဏားမ
ဆိုသည့် နှုတ်နိမိတ်အတိုင်းလည်း ဝမ်းနှံ့ဖျဉ်းအနာစွဲ၍ ခုနစ်
ရက်ခန့်မျှ မင်းမစားနိုင်၊ နန္ဒကုမာရ မရှိသည်အခိုက် ဗန္ဓုလ
ကုမာရသည် ချွတ်ချယ်လိုသည့်စိတ်ဖြင့် နန္ဒကုမာရ အိပ်မက်
မြင်သည့်အကြောင်း ပုဏ္ဏားမ ဟောပြောသည့် အချက်များ
ကို ဗာရာဏသီမင်းအား ယျောက်ထားလေလျှင် ဗာရာဏသီ
မင်းလည်း နန္ဒကုမာရကို သားကဲ့သို့ ချစ်ကြည်သည်၏အဖြစ်
ကြောင့် အလိုအလျောက် သေလေစေရည်၍ ဗာရာဏသီ
ပြည်၏မြောက် ငါးယူစနာ ကွာဝေးသော တောအရပ်တွင်
ကုမုဒ္ဒရာကြာပန်းကို ဆောင်ယူရမည်စေ၍ နန္ဒကုမာရ သွားရ
လေသော် ငါးယူစနာခရီးအလွန်၌ ဟိမဝန္တာတောစပ်သို့
ရောက်၍ ညောင်ပင်ကြီးအရိပ်တွင်နားနေ၏။ ဟိမဝန္တာတော
စပ် အရပ်တပါးဝယ် သစ်သီးမျိုး၊ ပန်းမျိုးတို့ဖြင့် ခြံရံလျက်
အိုင်ကြီးတခု၌ သိကြားနတ်တို့ ရံဘန်ရံခါ ပျော်မြူးလာ၏။
ကဿပတုရားသခင် လက်ထက်တော်၌ မိဖုရားလေးယောက်
တို့သည် ကုမုဒ္ဒရာကြာ လက်စွဲလျက် တရားနာသော အဆုံး၌
အမိဝမ်းမှာ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းသည် ဆင်းရဲထွသည်၊ ပဋိသန္ဓေ
နေခြင်း ကင်းစေသောဟု ဆုပန်ယူတူးသောကြောင့် ထိုအိုင်
တွင် လေးရိုးလေးဖြာ နွယ်မြွှာ၍ ပွင့်သော ကုမုဒ္ဒရာကြာပွင့်၌
ကြာနတ်သမီးလေးယောက်သံသေဒဇဖြစ်လာ၏။ သိကြားနတ်
လည်း ကြာနတ်သမီးလေးယောက်ကို ပြာသာဒ်လေးဆောင်
ဘန်ဆင်း၍ အမြွေအရံနှင့်တကွ ရုက္ခဗိုင်းနတ်၊ ဆင်၊ ခြင်္သေ့၊
နွားလားဥသဘ တို့ကို တဦးစီအပ်၍ အစောင့် အရှောက်
ထား၏။ နန္ဒကုမာရလည်း ပညောင်ပင်ကြီးရိပ်၌ နားလေ

သည်ကို နွားလားဥသဘ တွေလေ၍ ကုမုဒ္ဒရာကြာပွင့် ယူလာ
 ကြောင်းကို ပြန်ပြောလျှင် ယူသမညကား ရောက်နိုင်မည်
 မဟုတ်၊ သည်အရပ်သို့ ရောက်လာနိုင်သည်၊ ဘုန်းတန်းခိုးရှိ
 သယုဖြစ်သည်၊ အောက်မေ့၍ နွားလားဥသဘ စောင့်သော
 နတ်သမီး ပြာသာဒ်လမ်းသို့ ညွှန်ပြလိုက်၍ သွားလေလျှင်
 ကြာနတ်သမီး မြင်လသော် ရှေးကုသိုလ်ကံ စီမံကြိုကြိုက်ကြ
 သည့်အချိန်ရောက်သဖြင့် တကိုယ်တစိတ်တည်းဖြစ်ကြလေ၏၊
 ဆင်ခြင်သော် ရုက္ခဇိမ်းနတ်တို့နှင့်လည်း တွေ့၍ ရှေးနည်းသွား
 လေလျှင် ဆင်ခြင်သော် ရုက္ခဇိမ်းတို့ စောင့်ရှောက်သော
 ကြာနတ်သမီးတို့နှင့် နန္ဒကုမာရ တကိုယ်တစိတ်တည်း ရှိသည်
 ဖြစ်၍ ကုမုဒ္ဒရာကြာပန်း ယူလာကြောင်းကို ပြောဆိုလျှင်
 ကြာနတ်သမီးတို့ကလည်း ကုမုဒ္ဒရာကြားပန်းသည် ကျွန်ုပ်တို့
 အမိပင် ဖြစ်သည် ပြောဆို၍ ကုမုဒ္ဒရာကြာပန်းကို ဆောင်ယူ
 ပြီးလျှင် နန္ဒကုမာရနှင့် ကြာနတ်သမီးလေးယောက် မိဇ္ဈိန်
 သစ္စာပြုကြလေသော် ဘုရားလောင်း၏ သစ္စာအာနုဘော်
 ကြာနတ်သမီးတို့၏ မိဇ္ဈိန်ခြင်းကြောင့် သိကြားနတ်လည်း
 ပြာသာဒ်တန်ဆင်း၍ ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ကြာနတ်သမီး
 လေးယောက်နှင့်တကွ နန္ဒကုမာရ ပြန်လာခဲ့၏၊ ဘုရားလောင်း
 တို့ သစ္စာမိဇ္ဈိန်ပြုသမျှသည် အပြီးတိုင်မြဲဖြစ်တုန်သည်ကို ရည်
 ၍ ပညာရှိတို့ စပ်ဆိုသည်ကား....

ဗောဓိသတ္တ၊ ဗျာဒိတ်ရတို့၊ မြွတ်ဟဆောက်တည်၊
 မိဇ္ဈိန်သည်ကား၊ သွေ့မည်မလွဲ၊ မချွတ်ဘဲလျှင်၊ ပြီးမြဲ
 ကန်၊ စင်စစ်မှန်၏-ဟူ၍စပ်ဆိုလေသည်။

ပြာသာဒ်စီးလျက် ကြာနတ်သမီးလေးယောက်နှင့် ကောင်း
 ကင်ခရီးကို လာခဲ့၍ ဗာရာဏသီပြည် အနီးသို့ ရောက်လျှင်
 ပြာသာဒ်မှ သက်၍ ကုမုဒ္ဒရာကြာပန်းကို ဆောင်ယူပြီးလျှင်
 နန္ဒကုမာရလည်း ဗာရာဏသီမင်းအား ဆက်၏၊ ကြာနတ်
 သမီးလေးယောက် ပါကြောင်းကိုလည်း ဖျောက်ထား၏၊

ဗာရာဏသီမင်းလည်း မှူးမတ်မိုလ်ပါတို့နှင့် ထွက်လေသော်
ဗာရာဏသီမင်း ထွက်လာသည်ကိုမြင်လျှင် ကြာနတ်သီးတို့
ဦးသည့် ပြာသာဒ် လေးဆောင်သည် ကောင်းကင်သို့ မြင့်၍
လေ၏။ “နန္ဒကုမာရကို ခေါ်ပါလော့” ဟုဆိုလျှင် ‘အရှင်အား
ထိုက်လျှောက်သည်ဖြစ်၍ဆောင်ယူခဲ့ပါသည်။ ကံကြမ္မာဘန်ပါ
ညင်ခေါ်တော်မူသည့်ကာလ အထံတော်သို့ရောက်ပါလိမ့်မည်’
ဟု လျှောက်လေသော် ဗာရာဏသီမင်းခေါ်သည်ကို ပြာသာဒ်
လေးဆောင် မြေသို့မနိမ့်ရှိလေလျှင် နန္ဒကုမာရကို ခေါ်ပါလော့
ဆို၍ နန္ဒကုမာရခေါ်လေသော် လေးဆောင်သော ပြာသာဒ်
တို့သည် ဝါဂွမ်းလဲပွင့် ကျသကဲ့သို့ နန္ဒကုမာရရှေ့သို့ ရောက်
လာ၍ နန္ဒကုမာရကို ပြာသာဒ် လေးဆောင် ယှဉ်လျက် တင်
ဆောင်ပြန်လေ၏။ ဗာရာဏသီမင်းထွင်လည်း သားမြေးမရှိ၍
သား၏ အမှတ်ဖြင့် ကြာနတ်သီးလေးယောက်နှင့်တကွ နန္ဒကု
မာရကို ငါနှင့်အတူ တိုင်းနိုင်ငံ ပြည်ရွာကို အုပ်ချုပ်စောင့်မ၍
ငါ၏ကိုယ်စားဖြစ်စေ နှင်းအပ်၏။ ဗာရာဏသီမင်း မရှိသည့်
နောက် နန္ဒကုမာရ မင်းဖြစ်လေလျှင် ဗာရာဏသီမင်း၏ ညီ
ကောသမ္မိမင်း၏သမက်ဖြစ်သော သုဒတ္တလည်း နန္ဒကုမာရကို
အကြိမ်ကြိမ်လုပ်ကြံသည်အလိုမပြည့်ရှိလေ၏။ နန္ဒကုမာရမင်း၏
ဘုန်းသမ္ဘာကြောင့်ရကူ ဇိုမ်းနတ်တို့ကုမုဒ္ဒရာကြာရိုး၊ ကြာနွယ်၊
ကြာရွက်၊ ကြာမုံ၊ ကြာပွင့်၊ ကြာချပ်၊ ကြာယပ်တို့ကို ဆောင်ယူ
၍တနေ့မပြတ်နန်းဦး၌ စုပုံဆက်ထားလာ၏။ ဟိမဝန္တာတော
စပ်၌ နားနေဘူးခဲ့သော ညောင်ပင်၌ ညောင်စောင့်နတ်လည်း
ညောင်ညွန့် ညောင်ရွက်တို့ကို တရက်မကင်းကုမုဒ္ဒရာကြာပန်း
နှင့်အတူ ဆက်သိုစုပုံလာ၏။ နန္ဒကုမာရမင်းလည်း ကုမုဒ္ဒရာ
ကြာပန်း ကျေးဇူးကြောင့် မင်း၏ အဖြစ်ကို ရခြင်း၊ ဘေး
အန္တရာယ်ကင်းခြင်း အကြောင်းအကျိုးကို အောက်မေ့ဆင်ခြင်
၍ ထိုကြာရွက်ကို မျက်နှာကြက်ပြုပြီးလျှင် ကြာပွင့်၊ ကြာချပ်၊
ကြာယပ်တို့ကို ပတ်လည်ဆွဲထားလျက် ညောင်ညွန့် ညောင်

ရွက်တို့ကိုလည်း ကြာချပ်၊ ကြာယပ်၌ ချပ်ကာချပ်ကာ ဆွဲထား
 ရ၏။ တနေ့မပြတ် တရက်မကင်း လဲထွယ်ရသည်။ ‘သူကောင်း
 ဖြစ်ရာ၊ ချက်မြုပ်ရာ၊ မိဘတို့အရပ်ဌာန သုံးပါးသောအရပ်ကို
 မမေ့အပ်’ ဆိုသည်နှင့်အညီ လေးနွယ် လေးမြွှာ လေးဖြာသော
 ကြာရိုးတို့ကို လေးသွယ် လေးချက် ကန့်၍ ညောင်ရွက်
 ညောင်ခွံတို့ကို အခြေပြု၍ ခေါင်းရင်းကကြာရွက် အပျားလိပ်
 သည့် သဏ္ဍာန်၊ ချေရင်းက ကြာရွက်အရင်းသဏ္ဍာန် နေရာ
 ပြု၍အိပ်၏။ ထိုနေရာကို အခြားနေရာထက် သာလွန်၍ မြတ်နိုး
 သည် ဖြစ်သောကြောင့်၊ ‘သာလွန်နေရာ’ သမုတ်သည်။ ရှည်
 လျားသဖြင့်၊ ‘သလွန်’ ခေါ်ဝေါ်လေသည်။ နောက် နောက်
 မင်းတို့လက်ထက် သစ်ပျဉ် ရွှေ ငွေ အစရှိသည်တို့ကို လုပ်လေ
 သည်။ မျက်နှာကြက်ကြာယပ်မှာလည်း နောက် နောက်မင်းတို့
 လက်ထက် ရွှေဖျင်၊ ငွေဖျင်၊ ပိတ် ရမထီ၊ ခါသော၊ ပင်ကလာ
 အစရှိသည်တို့ကို ကုမုဒ္ဒရာကြာချပ် ကြာယပ် သဏ္ဍာန် ထုလုပ်
 ၍ မျက်နှာကြက် ကြာယပ် သုံးဆောင်လေသည်။ ထိုညောင်
 ရွက် သဏ္ဍာန်လည်း ရွှေအစရှိသည်တို့ကို ညောင်ရွက်လုပ်၍
 ဆွဲထား လေသည်။ ကြာရိုး၊ ကြာရွက်၊ ကြာပွင့်၊ ကြာချပ်၊
 ညောင်ရွက်၊ ညောင်ခက်၊ ညောင်ညွန့် အစရှိသည်များကို
 သုံးဆောင်ပြုလုပ်သည်ဖြစ်၍ ‘သလွန် ညောင်စောင်း’ ခေါ်ဝေါ်
 လေသည်။ အစဖြစ်ရင်း ကြာညောင်ရွက်ကိုအစွဲပြု၍ ရှေးစာ
 ဟောင်းများတွင်....

ဝန်းရှက် ကြာညောင်၊ လရောင် ပြက်ကာ၊ မွေရာ
 ကြက်ရုံး၊ သဇင်အုံးထက်-ဟူ၍၎င်း၊ သလွန်ကြာညောင်၊
 ခန်းသာချောင်ဝယ်၊ ကိုယ်ရောင်နှင့်သာ၊ ဆီမီးပါဟု-
 ဟူ၍၎င်း-စပ်ဆိုသည်များကို ထောက်၍သိရသည်။

သည်မှတစ်ပါးလည်း... ကြာညောင်ကို အစပ်အဟပ်အများ
 ရှိသည်။ သူကောင်းဖြစ်ရာ၊ ချက်မြုပ်ရာ၊ မိဘတို့အရပ် သုံးပါး

မမေ့သင့် မမေ့ရာဆိုခဲ့ သည့်အတိုင်းပညာရှိတို့ စပ်ဆိုသည်
မှာ ...

သုံးဆင့်ရပ်ရွာ၊ မမေ့ရာဟု၊ ဝဉ်လာဆိုမှု၊ ထုံးတနာ၊
ဟု-စပ်ဆိုလေသည်။

ညောင်ရွက်ကို ထွေရွှေခေါ်သည်မှာ ရာမညတိုင်းသားတို့
သည် အရွက်ကို ထွေခေါ်သည်၊ ညောင်ကို စွဲရွှေခေါ်သည်၊ ညောင်
နှုတ်ပင်ဖြစ်သည်။ အကြောင်းကြောင်းအချက်ချက်ကိုထောက်
သဖြင့် ယူတွယ်ယူသင့်ဆိုရန်ဆိုခွင့် ရှိလေသည်။ ရခိုင်ရာဇာဝင်
တွင် တောက ရစ်သတ္တဝါကိုရခွဲကြီးရိုးကြာရွက်တို့ကိုအမိုး
အကာပြုသည်၊ ကြာပွင့်ကြာချပ်တို့ကိုပတ်လည်ဆွဲထား၍ မူဆိုး
ယူခဲ့သည်တို့ကို အစွဲပြုသဖြင့် ကြာယပ်လုပ်ဆောင် ခေါ်ဝေါ်
သည်ဆိုသည်။

(၅၀) နန်းမနန်းဦး၌ တည်ထားမြဲ အလျား ခုနစ်တောင်၊
အနံ့ခုနစ်တောင်၊ ခြေခြောက်ချောင်းတပ်သော သလွန်တော်ကို
စာဟောင်း စာတမ်းများတွင် ဆိုသည်။ ထိုသလွန်တော်၏
အကြောင်းယုတ္တိမှာ.... ပြုစောထီးကို ခမည်းတော် နေမင်းက
လေးမြားအပ်၍ ငှက်၊ ဝက်၊ ဘီလူး၊ ဗူး၊ ရှူးပျံ၊ ကျား၊ ခြောက်ပါး
သောရန်တို့ကို နှိမ်နင်းအောင်မြင်၍မင်း၏အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်း၊
ခြောက်ပါးသောရန်တို့ကို အောင်မြင်ခြင်းနိမိတ်ထင်ရှားစေလို
၍ ငှက်၊ ဝက်၊ ဘီလူး၊ ဗူး၊ ရှူးပျံ၊ ကျားတို့သဏ္ဍာန်ခြောက်ရုပ်လုပ်
၍ မပြတ်အိပ်ရာနေရာတွင် အောက်အံ့ဖြစ်သော ခြေခြောက်
ချောင်းတပ်လေသည်ဆိုသည်။ ငှက်၊ ဝက်၊ ဘီလူး၊ ဗူး အစရှိ
သောရန်တို့ကို လေးဖြင့်အောင်သည်ကိုအကြောင်းပြု၍ပညာရှိ
တို့စပ်ဆိုသည်မှာ

ဘိပ္ပဇန၊ လေးမှုတတ်ပွန်၊ လက်ရုံးအန်နှင့်၊ နိုင်ဟန်
ရှေးဦး၊ ငှက်ဘီလူးက၊ စားကြူးဆီခဲ၊ ဝက်ထီးရဲကို၊ ရန်ပွဲ
ခွင်းလွတ်၊ အရိဒိယ၊ ပစ်သတ်ဥမျိုး၊ ရန်ညွန့်မျိုးသည်
တန်ခိုးရည်မျှင်ကိုသော-ဟူ၍၎င်း၊ လေ့လေ့ပြုထွား၊

ရွှေထုံနိဒါန်း

ဥမြတ်ဘွားက၊ တရားရန်နင်း၊ ငြိမ်းမြစ်စ၊ လေးနတ်
သန့်၊ ကြီးထွက်ဆင်၊ အောင်မြင်ဝက်ထီး၊ သတ်
ခဲ့ပြီးမှ-ဟူ၍၎င်း စပ်ဆိုလေသည်။

ခြောက်ပါးသောရန်ကို အကုန်မဆို၊ ငှက်၊ ဝက်၊ ဘီလူးကို
ဆိုခြင်းသည် အာဒိကမ္ဘီကနည်းဖြင့်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းသည့်
စကားကဲ့သို့လည်း စကြဝဠာတဝန်းလုံးတွင် သုံးကျွန်းကိုမဆို၊
“သုရားငါးမည်၊ တည်လေရာကား၊ ကမ္ဘာရှေ့ကျွန်း၊ ပေါ်လတ်
ထွန်းက၊ ကြငှန်းဖြစ်စ” ဟူ၍ ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်းကိုသာ ဆိုလေ
သည်။ စည်ဝန်း၊ စည်ပြော၊ နှဲ၊ ခရာ၊ သပြေသာ၊ လက်ချပ်၊ တံပိုး၊
ဒုံမင်း၊ ခရုသင်းတို့ကို မဆို “လွလွရောင်ဖြူ၊ ပစ္စုမိကြက်၊
နန်းရိုးဆက်၍၊ နန်းထွက် နန်းဝင်၊ သံလွင် လက်မြောက်၊
နန်းချင်းကောက်လျက်” ဟူ၍ သံလွင်လက်မြောက်စည်ကိုသေ
ဆိုလေသည်။ နန်းအဆောင်ဆောင်ကိုမဆို၊ “ရခူဘစင်းကို၊
နှိပ်နင်းပိုင်သ၊ နရိန္ဒလျှင်၊ နန်းမအလယ်၊ ဘုန်းကြွယ်နေလ၊
နှစ်ရံပသို့” ဟူ၍ နန်းမဆောင်ကိုသာ ဆိုလေသည်။ ယင်းသည့်
စကားများသည်လည်း အာဒိကမ္ဘီကနည်းပင်ဖြစ်သည်။ ယင်း
သို့ အကြိမ်ကြိမ်ဆိုခြင်း စကားသည် ဝစနဝါရ စကားဖြစ်
သည်။

(၅၁) နန်းမတွင် အရှေ့ကျွန်းစင်အတွင်း၌ တည်ထားသည့်
ကြေးပြာသာဒ်တော်၏ အကြောင်းမှာ... နန္ဒသာကီဝင်၊ တိဏ
သာကီဝင်၊ ကဋ္ဌသာကီဝင် သုံးမျိုးကွဲပြားကြသည်နှင့် တိဏ
သာကီဝင်မျိုးသည် မဇ္ဈိမဒေသကထွက်၍ တကောင်းတည်
ဟောင်း အရပ်၌ ပြည်တည်သည်။ သတိုး ၁၇ ဆက်အတွင်း
သတ္တဝါတို့ကံကြောင့် နဂါးပေါ်ရှိသည်။ ဉာဉ်အချိန်ကို နန်းသို့
ရောက်သည့် နဂါး၏အန္တရာယ်ကို ကာကွယ်နိုင်စိမ့်သောဌာ
ကြေးကို ပြာသာဒ်လုပ်၍ လေးမျက်နှာသံကွန်ရက်ပိတ်သည်။
တံခါးပေါက်ဖောက်သည်။ တံခါးရွက် တံခါးကျင်တပ်သည်။
ယပ်၊ သန်လျက်၊ တုတ်၊ ထားတို့ကိုလက်ဝဲနံတောင်းက ထား

ရွှေထုံနိဒါန်း

သည်။ ညဉ့်သန်းခေါင်အခါ အနုရာဇ၊ ဇေဋ္ဌ၊ မူလနက္ခတ်သုံးလုံး ထွင် တလုံးသုံး တည့်မတ်သည့် ကာလ နဂါး ပေါ်ရောက်မြဲ အဆင်း လာရောက်သည်နှင့် သံကွန်ရက်ကို တုတ် ထားဖြင့် ချင်ချင်ခတ်သည်ကို နဂါးအဆိပ်ဖြင့် မွန်းသည်။ မင်းလည်း ယပ်ဖြင့် ကာသည်။ ထံခါးကိုတွင့်၍ သန်လျက်နှင့် နှိမ်နင်းလေ သျှင် နဂါးသေလေသည်။ နဂါးကို နိုင်သောကြောင့် နဂါးနိုင် မင်း ခေါ်လေသည်။ ထိုနဂါး၏ အရေကို အသပြာတရာပေး၍ ဆုတ်စေသည်။ အသပြာတထောင်ပေး၍ ချုပ်စေသည်။ နဂါး ရေကို အင်္ဂါချုပ်၍ ဝတ်ဆင်ရသည့်သူကိုသည် သူရဲကောင်း မှ ဝတ်ဆင်ကြရသည်။ ထိုကိုအစွဲပြု၍ နောက်နောက် မင်းတို့ လက်ထက် နဂါးကြေးကဲသို့ သံကိုလုပ်၍ ချုပ်လေသည်။ ယခု သံကျပ်အင်္ဂါချုပ် ခေါ်ဝေါ်လေသည်။ တကောင်းပြည့်တွင် အစဉ် ပြောဆို သုံးဆောင်ကြသည်မှာ၊ “ရာပေး၍ဆုတ်၊ ထောင်ပေး ချုပ်” ဟူ၍ပြောဆိုကြလေသည်။ နဂါးတို့သည် ရေနေဖြစ် သူက ကြည်းကုန်းသို့ ရောက်နိုင်သည်။ ရေ၌ အတယ်ဆိုဘွယ် ရှိအံ့နည်း အယူရှိ၍ ရေကြောင်းသတင်ခံသည့်ကာလ လုံခြုံစိတ် သောဌါ ကြေးပြာသာဒ်လုပ်ပြန်၍ ဖွေတွင်ထည့်သည်။ ရွှေထီး ရွှေနန်း အဆက်ဆက် ရွှေနန်းတက်ထိမ်းလျှင် ကြေးပြာသာဒ် တွင် ခုနစ်ရက် စက်တော်ခေါ်သည်။ ယင်းသို့စက်တော်ခေါ်ပြီး မှ အလိုတော်ရှိရာ စက်တော်ခေါ်သည်။ ကြေးပြာသာဒ်တော် မှာ အရှေ့သို့ ခေါင်းရင်းထားသည်။ သလွန်တော်မှာ တောင် သို့ ခေါင်းရင်းထားသည်။ အိပ်သည့်ကာလ ဦးခေါင်းပြုရာ သော အရပ်ကိုလည်း ကန္တာတန်ဆာဗေဒင်ကျမ်းတို့၌ အရှေ့ အရပ်၊ တောင်အရပ်သို့ ဦးခေါင်းပြုသင့်ကြောင်းကို ဆိုသည်။ ယင်းသို့ဖြစ်၍သည်း ဟိတကာရီဗေဒင်ကျမ်းလင်္ကာတွင်....

အိပ်စက် သောခါ၊ ဒက္ခိဏာနှင့်၊ ပြုဗ္ဗာကိုကား၊
ဦးခေါင်းထားလော့-ဟူ၍စပ်ဆိုလေသည်။

ရွှေထုံနိဒါန်း

“ပုဗ္ဗေ သိဒ္ဓေရာသိ မေဝေဝိ၊ ဒက္ခိဏေသိရောသိ အာယု” အစရှိသောပါဠိကို ထောက်၍သိရာသည်။ ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူ များရှင် လက်ထက် သီဟဠဒီပကျွန်းက သပိတ်တော်၊ စွယ် တော်၊ သမီးကညာဆက်ရောက်သည်။ သပိတ်တော်နှင့် စွယ် တော်ကို သိန်းဗိုဠ်ကျွန်း ကျည်းမင်းက ပြာသာဒ်နှင့် တင်ပို့၍ ရောက်လာသည်။ ကျည်းပြာသာဒ် အလုပ်အဆောင် ပုံပန်းတို့ သည် တင့်တယ်လျောက်ပတ်ဘွယ်ရာ ကျစ်လျစ်သည်ဖြစ်၍ ထိုကျည်းပြာသာဒ် သဏ္ဍာန်လုပ်၍ သုံးဆောင် လေသည်။ သိန်းဗိုဠ်ကျွန်းက သပိတ်တော်၊ စွယ်တော်၊ သမီးကညာ ဆက်ရောက်ကြောင်းကိုလည်း ရှေးစာဟောင်းများတွင်.....

သိန်းဗိုဠ်မင်းက၊ မှန်ကင်းစွယ်တော်၊ သပိတ်တော် နှင့်၊ မုနန်နတ်သွေး၊ သမီးထွေးကို၊ မြတ်လေးညွတ်ခ၊ ဆက်လာသ၏-ဟူ၍၎င်း၊ တဆုမြတ်စွာ၊ သိန်းဗိုဠ် မှာသို့၊ တေဇာနွဲ့မွှေ ဆောင်ရစေဟု၊ ကြံထွေစိတ်တွင်း ရှေ့နောက်ခင်းမှ၊ ကျည်းမင်းရှိရာ၊ ငန့်အာဏာကြောင့်၊ ခြောက်ပြာရောင်လွတ်၊ စွယ်တော်မြတ်ကို၊ ဘုံထွတ်မိုး က၊ နတ်တို့သသား၊ စိမ်းမြဲရောင်သိတ်၊ သပိတ်ရတနာ၊ ပြင်လျာနွဲ့နောင်း၊ သမီးနှောင်းကို၊ လျှင်ကြောင်းမကြာ၊ သရောက်သွာသည်-ဟူ၍၎င်း၊ ဇမ္ဗူကျွန်းကို၊ ရံဝန်း များစွာ ကျွန်းငါးရာတွင်၊ တပါးဝင်သား၊ ကျော်ထင်ဒီပ၊ သိန်းဗိုဠ်ကလျှင်၊ ညွှန်းထ ဗျာဒိတ်၊ သုံးလူ့ မိတ်၏၊ သပိတ်စွယ်တော်၊ ပူဇော်စရာ၊ သကုန်သွာ၍၊ သည်းချာ နှင်းဆက်-ဟူ၍၎င်း စပ်ဆိုလေသည်။

ကျည်းပြည်က ပြာသာဒ်ကို အစွဲပြု၍ ကျည်းပြာသာဒ်ခေါ် ဝေါ်သည်။ တကောင်းမင်းလက်ထက်တွေ့တွင်ကြေးပြာသာဒ် လုပ်၍တင်သည်။ ဟံသာဝတီ ဆင်ဖြူရှင် လက်ထက် သာရ ဗိမာန်တွေ့တွင် တင်သည်ကို ကျည်း ပြာသာဒ် ခေါ်ဝေါ်ပြန် သည်။ ကြေးပြာသာဒ်၊ ကျည်းပြာသာဒ် နှစ်ချက် အခေါ်အဝေါ်

အရေး အသား ကွဲပြား သည်မှာ ကြေး ပြာသာဒ်၏ အလုပ် အဆောင် ထားရာအရပ် သုံးဆောင်ရာမူလကိုဆင်ခြင်၍ကြေး ပြာသာဒ် ခေါ်ဝေါ်ရေးသား သင့်သည်။ ကျည်း ပြာသာဒ်၏ အလုပ်အဆောင်ထားရာအရပ်, သုံးဆောင်ရာသို့လိုက်၍ ကျည်း ပြာသာဒ် ခေါ်ဝေါ်ရေးသား သင့်သည် များ ကို ဆင်ခြင် ထောက်ရှု၍ ကြေးပြာသာဒ်, ကျည်းပြာသာဒ် ခေါ်ဝေါ်ရေး သား သင့်သည်။ (သာဓုမိမာန်, သာဓုကော, ဧဒိကင်း, ကမကော် နှောတော်လေးစင်းနှင့် မင်းစီးထွေ တဆဲ့ကိုးစင်းမှစ၍ ပေါင်စု ယေရုထို့ကို အထက်မှာမှဆိုမည်။)

(၅၅) ရွှေကိုထုလုပ်၍ နန်းစဉ်မင်းရှင်တို့ ထားသည့် အ ကြောင်းမှာ....အဇာတသတ်မင်းသည် ခမည်းတော်မိမိဗ္ဗိသာ ယမင်းအား ပြစ်မှားမိသော် ပဉ္စာနန္ဒရိယကံ ထိုက်လေသော ကြောင့် တုရားသခင်အမိန့်တော်အတိုင်း ခမည်းတော်အရှင် ဗျူကိုထုလုပ်၍ ပူဇော်ကန်တော့ပြုရာတွင် မှ ဒုသုပိနု, ဒုနိမိတ္တ, ဒုသုဒ္ဓတို့သည် ပျောက်၍ သုသုပိနု, သုနိမိတ္တ, သုသုဒ္ဓတို့ ထင် မြင်လေသည် ဆိုသည့်စကားသည် ကျမ်းဂန်မလာမရှိ၊ အစဉ် ပြောဆိုသည့် ဗဟုသုတဝစနုမှာသာဖြစ်သည်။ အလောင်းစည် သူမင်းသည် သက္ကာယ ရာဇမာန် တက်သဖြင့် ငါ၏ ဘေး လောင်းတော် ဘိုးလောင်းတော် တို့သည် ငါကဲ့သို့ တုန်း အာဏာ မရှိဟု ပြစ်မှားသော အတိတာရိယကြောင့် မျက်လုံး မကြည်မလင် ရှိလေသည်။ ဟူးရားဖြူ ဟူးရားညိုတို့အား မေး မြန်းလျှင် ဘေးလောင်းတော် ဘိုးလောင်းတော်တို့ကို ပြစ်မှား မိသောကြောင့် မျက်လုံးတော် မကြည်မလင် ဖြစ်ချေသည်။ ဘေးလောင်းတော်, ဘိုးလောင်းတော်တို့ အရှင်သဏ္ဌာန်ရွှေကို ထုလုပ်၍ ပူဇော်ပြုရတော်မူလျှင် သန့်ရှင်းကြည်လင်စွာ ရှိမည့် အကြောင်းကို ယျှောက်လေလျှင် ပုဂံပြည်တွင် မင်းအဆက် ဆက်တို့ ရှင်တုရွှေကိုထုလုပ်၍ ပူဇော်ကန်တော့ပြုရာတွင် ပြုစောထီး ၃၀ ရှင်, နော်ရထာမင်းစောအရှင်, ဘိုးတော်ကျွန်စစ်သားအရှင်

သည်သုံးရှပ်သာ မလည်း မယိုင် ခိုင်ခံ့တုံစားနိုင် လေသည်။ ထိုမှတစ်ပါး မင်းရှပ်ထုတို့သည် တိမ်းမော် လည်းယိုင်ကြကုန်သည်။ မျက်လုံး ဝေဒနာလည်း သန့်ရှင်း စင်ကြယ် လေသည်။ သည်ကိုအကြောင်းပြု၍ ရွှေထီးရွှေနန်းအဆက်ဆက် ရွှေကိုမင်းရှပ်ထု လုပ်၍ ထားလေသည်ဆိုသည်။ မင်းရှပ်ထု ထားသည်မှာလည်း တန်ဆောင်းသုံးထပ် ကြာယပ်နှင့် လေးမျက်နှာ သံတွန်ရက်၊ ရွှေချတံခါးသော့ခက်၊ ဇေတဝန် ဆောင်တော်ကွန်းစင်အတွင်းတွင် အနောက်သို့မျက်နှာပြု၍ စီဆင်ခင်းကျင်းထားလေသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ပညာရှိတို့စပ်ဆိုသည်မှာ....

မျက်မြတ်စီဆင်၊ ပေါင်းပျင်ရတနာ၊ မင်းတန်းဆာနှင့်၊ စဉ်လာရှေးတီး၊ နတ်ပြည်မှီးသား၊ ထုန်းကြီးမင်းပေါင်း၊ ဘေးလောင်းမင်းကျော်၊ ဘိုးတော်မင်းချစ်၊ မြတ်စစ်သည်ချည်း၊ ခမည်းတော်တိုင်၊ မယ်တော်ပြိုင်ထွက်၊ ရောင်စိုင်ရွှေဥ၊ မင်းရှပ်ထုကို၊ သာဓကော်ရော်၊ ပူဇော်သက္ကာ၊ ကြည်ညွတ်စွာမှ - ဟူ၍ စပ်ဆိုလေသည်။

(၅၃) ဇမ္ဗူသပြေ ထွက်တော်စည်ဖြစ်သော စည်တော်စုံ၏ အကြောင်းမှာ အလောင်းစည်သူ ဇမ္ဗူလည်သည့်ကာလ ကျွန်းဦး သပြေပင်သို့ ရောက်သည်။ ထုရားငါးဆူတို့ နေတော်မူရာ ကျောက်ပျာကိုလည်း ထုရားသခင်ရှပ်ထုတော်ဘန်ဆင်း၍ ကိုးကွယ်စိမ့်သော်ငြါ သိကြားနတ်တို့ အင်လိုက်သည်။ သပြေပင် အရပ်ယူဇနာတရာ၊ ခက်မအခွတ်ိုင် ယူဇနာငါးဆယ် ထိုဇမ္ဗူသပြေပင်ကို လေခတ်သည့်ကာလ တူရိယာငါးပါးအသံကဲ့သို့ရှိ၏။ ယူဇနာတရာရှိကြောင်းကိုလည်း ရှေးစာဟောင်းများတွင် စပ်ဆိုသည်မှာ....

မြင့်သွန်းတရာ၊ ယူဇနာဟု၊ ကျွန်းချာမှန်ကူ၊ သပြေဟူသား၊ ဇမ္ဗူရုက္ခ-ဟူ၍ စပ်ဆိုလေသည်။

ရွှေသံနိဒါန်း

တရားနှစ်ဆူ ရှင်မြို့၊ ရှင်ထွ ရုပ်တုတော်အကြောင်းကိုလည်း
ရှေးစာများ၌စပ်ဆိုသည်မှာ.....

အလောင်းစည်သူ၊ မည်တော်မူသား၊ ဇမ္ဗူကျွန်း
ခွင်၊ လည်ရာတွင်၌၊ မြူစင်သလင်း၊ ကျောက်ဖျာခင်းကို၊
ရုပ်ဆင်းပီသ၊ ထုလုပ်မှသျှင်၊ မာဃကိုယ်ကြပ်၊ နှင်း
လာအပ်သည်၊ ဘေးခပ်သိမ်းပယ်၊ ရှင်တော် နှယ်လျှင်-
ဟူ၍စပ်ဆိုလေသည်။

ထိုဇမ္ဗူ သပြေပင်ကို လေလာ၍ လေခတ်သည့် အသံ၊
အခက်အရွက်ချင်းထိခိုက်သည့်အသံ၊ ဇမ္ဗူသပြေသီး ရေထို့ကျ
သည့်အသံ၊ ရေမှပေါ်သည့်အသံကိုသည် အညီအညွတ် မရှေး
မနှောင်း ဖြစ်ကြ၍ သာယာ နာပျော်ဘွယ် ရှိလေသည်များကို
နှုန်းဝံ့နှိုင်းရှည့်၍ ထံရှည်၊ ထံမြွာ၊ သပြေသာ၊ ခရာ၊ လင်းခွင်း
များမှာ လေလာ၍ ပင်စည် အကိုင်း အခက်တို့ကို လေခိုက်
သည့်အဟုန်၏အသံ၊ ထံဝိုးခုံမင်းမှာ အကိုင်းအခွ အကွေးအပိုက်
ကိုလေခတ်၍ မြည်သည့်အသံ၊ ခရုသင်းမှာ မပြင်းမပြသော
လေညှင်း လေညှံ၏အသံ၊ နွဲကြီးနွဲငယ်များမှာ - လေပြင်း
လေဟုန်တွင် အခက်အရွက် တရုတအုပ်တည်း ဝိပျိုင်သဖြင့်
မပြင်းမညံ့မြည်သည့်အသံ၊ လက်ချပ်မှာ- ရွက်ချင်းခက်ချင်း
ထိခိုက်ကြသည့် အသံ၊ မြောက်စည်မှာ - ဇမ္ဗူသပြေသီးတို့
သည် ရှေ့နောက် မရှေးမနှောင်း ကြွေကျသည့်အသံ၊ စည်ဝန်း
မှာ- ဇမ္ဗူသပြေသီးတို့သည် အများအပြား တပြိုင်နက် ရေထို့
ကျသည့်အသံ၊ စည်ပြောမှာ- ဇမ္ဗူသပြေသီး ရေထဲမှပေါ်သည့်
အသံများကို သဒ္ဓသဏ္ဍာန်ပြု၍ တီးမှုတ်ဆောင်ရွက်လေသည်။
သည်ကိုအကြောင်းပြုသဖြင့် ရှေးစာဟောင်းများတွင် စပ်ဆို
သည်မှာ....

ဝေဠုအညှို၊ စိမ်းလဲ့မိုသား မြင့်မိုရ်ထုတ်သန်းမြခါး
ပန်းမှ၊ မယွန်းပေါ်ထူးမြောက်စူးစူးဝယ်၊ ကျွန်းဦးသပြေ၊
ညွှာမှကြွေသား၊ ကျပေတုံထွာ၊ ရေမျက်နှာထက်၊ သံဝါ

ရွှေထုံနိဒါန်း

ကျူးလွန်၊ နှစ်လေဟန်တူ၊ ပြုတ်ပြုတ်ဟူ၍၊ ပေါ်မူထူး
လည်ပြုန်းပြုန်းမြည်ရှင့်၊ နတ်စည်အစ၊ ပေး၍ရသား၊ သာ
ထွပေဘိတုန်း၊ ဇာတိနှင့်၊ အရိမဒ္ဒနာ၊ ပေါ်တ္တာရာမ၊ ဥကသီ
ဝယ်၊ မြန်မာ့ထိပ်မိုး၊ တီးဆော်နှိုးသည် ဘေးတိုး
သည်ကပင်ကိုသော-ဟူ၍၎င်း၊ ပြုတ်ပြုတ်ဟူသည်၊ ထိန်
ဆူထပ်မွမ်း၊ စည်တော်ရွမ်းလျက်၊ သာချမ်းညွန့်လူ၊
ထွက်တော်မူရှင့်-ဟူ၍၎င်း၊ တီးမျိုးမြောက်စည်၊ ခုနစ်
မည်နှင့်၊ တံရှည်တံမြွှာ၊ သပြေသာတညွှ၊ သင်္ခါဟူပြီ၊
နှစ်စင်းစီလျှင်-ဟူ၍၎င်း မြောက်စည်အရံနှင့်တကွ တ
တန် တခန်းဖြစ်သည်။ “စုံညီတန်းတန်း၊ သည့်နောက်
ထွန်းသား၊ စည်ဝန်းလုံးလုံး၊ တဆယ့်သုံးတွင်၊ ပတ်ကုံး
ရံမြ၊ တလိုင်းနှံနှင့်၊ မလွဲလက်ချပ်၊ နှစ်စီကျပ်၍၊ သံထပ်ထံ
ပိုး၊ ငါးစင်းမြိုးလျက်” ဟူ၍စည်ဝန်းအရံနှင့်တကွတတန်
တခန်းဖြစ်သည်။ သည့်နောက်ဆက်ကား သံထွက်
ညွန့်လူ၊ စည်ပြောဟူသည်၊ ရည်တူမပြား၊ နှစ်ဆဲ့ငါး
နှင့်၊ မြည်အားကြီးမြိုး၊ နှံတံပိုးတညွှ၊ မြည်ရိုးစည်ပုတ်၊
မြည်ထုတ်ပုံသာ၊ မြည်စွာလင်းခွင်း၊ တစ်စီကျပ်၍၊
သံညင်းနှံငယ်၊ ငါးစင်းသွယ်မှ၊ တဆယ်ငါးတန်၊ ခရာ
ရံလျက်-ဟူ၍ စည်ပြောအရံနှင့်တကွ တတန်တခန်း
ဖြစ်သည်။ အောင်သံကျူးကြွေး၊ ရှေ့တော်ပြေးတို့၊
နက်လေးသာယာ၊ ရှေးဘာသာဖြင့်၊ ခြင်းရာအောင်ဆု၊
နန်းရတုကို၊ တီးမှုမှုတ်ထွေ၊ ညီညွတ်စေဟု၊ သံခြေဟ
မြွက်၊ အမှုထွက်က၊ ငြိမ်သက်နားခံ၊ သွင့်သံခါကျော်၊
နန်းကိုမြော်သည် စည်တော်သုံးသွယ်ရပ်ဟန်တည်း
ဟူ၍စပ်ဆိုလေသည်။ တကြောင်းလည်း တုန်းစက်
ပတ်ရိပ်၊ ဥကင်ထိပ်ဖြင့်၊ ရှစ်ကျိပ်ခုနစ်ယောက်၊ နန်းချင်း
ကောက်မှ-ဟူ၍၎င်း၊ တနည်းလည်း မြန်မာတို့စည်၊
ပိတ်ကျည်ရိုးကောက်၊ အချင်းထောက်၍၊ လက်မြောက်

ရွှေသုံနိဒါန်း

စည်ရှင်၊ မြည်သံလွင်နှင့်၊ ဥကင်စွင့်စွင့်၊ နန်းသစ်ဘွင့်မှ-
 ဟူ၍၎င်း၊ တသွယ်လည်း... သံလွင်ဒုံမင်း ခရုသင်းနှင့်၊
 ခွက်ခွင်းလက် မြောက်၊ နန်းချင်းကောက်၍၊ အရောက်မဲ
 ဆီ၊ တာထားပြီ ဟို-ဟူ၍၎င်း၊ တချက်လည်း... ထံပိုး
 သံကျာ၊ စိန်ခရာလည်း၊ နှစ်မြွှာကွေးလည်း၊ ကျေးမြည်
 လျက်၊ ပိတ်ကျည်သံနှံ၊ ရင့်နွံပဉ္စင်၊ မြောက်သံလွင်နှင့်-
 ဟူ၍၎င်း၊ တခြားလည်း..... စည်ကြီးထိန်းထိန်း၊ စည်မု
 ဒိန်းလည်း၊ မြည်ဟိန်းကြားကျယ်၊ အိုင်အိုင်ကယ်မျှ၊ မိုး
 လယ်ရိုက်ချွန်း၊ တဖြန်းဖြန်းတညှိ၊ တုန်းတုန်းတင်းတင်း၊
 ခရုသင်းနှင့်၊ ဒုံမင်းရီရော၊ ထက်မု နေတို့၊ မြေကြော
 ထုတ်သန်း၊ ပြတ်ဘနန်းလျှင်၊ ဖြန်းဖြန်းသံထင်၊ ရှေးပျား
 တင်၍၊ အောင်မြင်သုရာ၊ သိကြားလာသို့-ဟူ၍၎င်း စပ်
 ဆိုလေသည်။

(၅၄) ဝင်စည်တော်၏ အကြောင်းမှာ..... ဓမ္မစေတီမင်း လက်
 ကက် ဘိသိက်ခံဉာဏ်ဖြစ်၍ ပုဏ္ဏားရှစ်ယောက် လာပါစေမည့်
 ကြောင်းကို လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ ရာဇသံကျည်ပျံ ရွှေပေနှင့်
 ထိန်းဆိုငွေကျွန်းသို့ စေလွှတ်သည်တွင် သီဟဠဒီပမင်းက လက်
 ဆောင်ပဏ္ဏာ ရှေ့သိုင်း နောက်သိုင်းဆောင်၍ သိန်းဆိုငွေစည်
 ကိုး လှနှင့်တကွ ဆက်လိုက်၏။ ပုဏ္ဏားစစ် ခုနစ်ယောက်တို့ကို
 လည်း ထည့်လိုက်၏။ ပုဏ္ဏားတယောက်မစေ့၍ သမန်းမြက်
 ကို ပုဏ္ဏားသဗ္ဗာန် လုပ်ဆောင်ရသည် ဆိုသည်။ ပုဏ္ဏားခုနစ်
 ယောက်သည် ဗ၊ ရ၊ ဟ၊ မ၊ ဏ ဟူသော ငါးလုံးအက္ခရာနှင့်
 အညီ ဂုဏ်ကိုးမည် သိဒ္ဓိ ၇ မည် ခုတင် တဆဲ့နှစ်ပါးတို့ဖြင့်
 ပြည့်စုံခြင်းရှိသည်ဖြစ်၍ ဒေါဗညားမှူးမတ် သမီးနှင့် ပေးစား
 ကမ်းမြား၍ ချီးမြှောက် ပြုရ၏။ ရှေ့သိုင်း နောက်သိုင်း ကိုင်
 ဆောင်၍ ပါသသူတို့ကိုလည်း တကျွန်းသားဖြစ်သည်။ ရိက္ခာ
 ကားနင်လုံလောက်အောင် ပေးကမ်း၍ စားကာ နေကာသာ
 ကားသောက် နေထိုင်စေ ဆိုသည်။ စားသည် နေသည်၊ မြန်မာ

ရွှေထုံနိဒါန်း

တာသာဆိုသည်ကို ရာမညတိုင်းသားတို့မှာ စမောင်ဆိုသည်။ ရှည်လျားသဖြင့် စကားရွှေလေလျှင် စမြောင် ခေါ်ဝေါ်ရေးသားလေသည်။ စည်ငါးလုံး၊ နှဲလေးစင်း၊ ပုံတစ်၊ စည်းဆုပ်တစ်၊ စည်ချင်းမှာ သမိန်ဘျမ်းတီးသည်။ သမိန်မှာ - မြန်မာပြန်လျှင် မင်းဆိုသည်။ ဘျမ်းမှာ-တုန်းတန်းခိုးကြီးသည် ဆိုသည်။ တုန်းတန်းခိုးကြီးသောမင်းဆိုလိုသည်။ နှဲချင်းမှာ “သီရိပဝရအဂ္ဂဓမ္မရာဇာမဟာစက္ကဝေါ၊ သမိန်ထော လွတ်တရ” ဟူ၍ မှတ်သည်။ ပါဠိမှာ-မြန်မာ တလိုင်း ယွန်းအက္ခရာအတူတူပင် - ဖြစ်သည်။ သမိန်ထောမှာ-မင်းတရားဆိုသည်။ လွတ်တရမှာ-ဝင်တော့ဆိုသည်။ မင်းတရားဝင်တော်မူတော့ဆိုသည့်စကားပင်ဖြစ်သည်။ ပြာသာဒ်တော် မြောက်ကနွားတွင် ငွေနှံငယ်တစ်နှံနှင့် လူတယောက်စောင့်နေသည်။ နာရီမျှ ငွေမောင်း ငါးချက်တီးလျှင် လက်ဝဲတော်တွင် အတွင်းဝန်တို့ကအမှတ်ပေးသည်။ လေးဆယ်တော်သားတယောက်သည် ပြာသာဒ်တော်မြောက်ထွေကားက သက်၍ စည်တော်ခေါ်လျှင် ငွေနှံငယ်တစ်နှံနှင့် ကနွားတွင်စောင့်နေသသူသည် နှံငယ်ကို မှုတ်စေလျက် လာသည်ကို မြင်လျှင် ဝင်စည်တော် ချီသည်။ ဝင်တော်မူသည်ကိုရည်၍ ပညာရှိတို့ စပ်ဆိုသည်မှာ....

ဝေးရပ် ပြည်ထောင်၊ မင်းကုန်အောင်က၊ လက်ဆောင်ဆက်ထွာ၊ ဦးတင်စာကို၊ သာယာကျကျ၊ သံခံကျူးရင့်၊ သံဆင့်ကျူးဇေး၊ တခြေခြေတိ၊ နန်းရေးစုပေါင်း၊ မသာတောင်းတွင်၊ ငွေမောင်းကျူးမြောက်၊ ငါးချက်ထွောက်က၊ မင်းနောက်ခစား၊ သူကောင်းသားတို့၊ မှတ်သားဖြဲထိပ်၊ တင်ဦးထိပ်ဖြင့်၊ မင်းရိပ်ရှုမျှော်၊ စည်တော်ခေါ်၍၊ လက်ပေါ်တင်ကာ၊ ငွေနှံလာသော်၊ ဇကာဒသ၊ လူထိုမျှတို့၊ မွန်ညဘာသာ၊ သံဝါဂုံညီ၊ လက်အုပ်ချီလျက်၊ သီရိပဝရ၊ စသည်ခြင်းရာ၊ သာယာရင့်ရှု၊ လူလူသံမြိုင်၊

အိုင်အိုင်မြင့်မြင့်၊ ငြိမ်ငြိမ်သာထူး၊ နန်းချင်းကျူးသည်-
ဟူ၍စပ်ဆိုသည်။

ထွက် စည်တော်ဝံ့မှာ-မြန်မာမင်းမှ၊ ဝင်စည်တော်မှာ-
ကျည်းမင်းမှ၊ ပတ်ချင်းနဲ့ချင်းတို့မှာ-ဥဿာမင်းမှ ဖြစ်သည်ကို
ကကြောင်းပြု၍ ရှေးစာဟောင်းများတွင် စပ်ဆိုသည်မှာ....

ကျကျတီးမြည်၊ ကျည်းပြည်ဥဿာ၊ မြန်မာမင်းမှ၊
ဇယထုဟု၊ ခရုတံပိုး၊ မုရိုးလက်မြှောက်၊ ထံကောက်
ခရာ၊ ထံမြွှာထံရှည်၊ ဝိတ်ကျည်ခုံမင်း၊ ခွက်ခွင်းရီရော၊
စည်ပြောတဆန်း၊ စည်းဝန်းထီလွင်၊ ပဉ္စင်တုလောင်၊
တော တောင် ကိုင်း ကျွန်း၊ ရိုက်မွန်းပဲတင်-ဟူ၍ စပ်
ဆိုလေသည်။

(၅၅) ငွေမောင်းငါးချက်တီးသည်မှာ “ဝင်တော်မူတော့
တော်” အသျှင် မိဖုရားက လျှောက်ဟန် အက္ခရာ ငါးလုံးကို
ရည်၍ငါးချက်တီးသည်ဆိုသည်။ တကြောင်းလည်း “ညောင်း
တော်မူတော့မည်”၊ တနည်းလည်း.... ‘ဝင်တော် မူထုရား’ မှူး
တော်မတ်တော်တို့က လျှောက်ဟန် တီးသည်ဆိုသည်။ လော
ကဝတ် ရာဇဝတ် နှစ်ဖြာသင့်ရာ မှတ်ယူရမည်။

(၅၆) ပဟိုရ်စည်တော်၏ အကြောင်းမှာ.... တကောင်း
ပြည်တွင် သတိုးတိုင်းရမင်း မင်းပြုသည်ကာလ ခေါင်းလောင်း
ကြီးငါးလုံး၊ စည်ကြီးငါးလုံးရှိ၏။ ခေါင်းလောင်းကြီး ငါးလုံး
အမည်ကား..... နားတော်လျှောက်၊ နားတော်တင်၊ နားတော်
ပါး၊ နားတော်စောင့်၊ နားတော်သန့်ဟူ၍ သမုတ်၏။ စည်ကြီး
ငါးလုံး အမည်ကား.... ပေါက်ချိုစည်ကြီး၊ ကပြင်း စည်ကြီး၊
စံကားစည်ကြီး၊ ဝိတောက်စည်ကြီး၊ ကျွန်းစည်ကြီး ထိုစည်
ကြီးငါးလုံးသည် အဝလေးတောင်စီရှိ၏။ နတ်တို့က ပိုဆက်
ဖွာသည့် မုရိုးစည်ကြီးနှစ်လုံးမှာ.... ကနကဒဏ် ထီးဖြူအပါး
ထွင် တဘက် တလုံးစီ ထားသည်။ စည်ကြီး ငါးလုံး အနက်
စံကားစည်ကြီးကို ပဟိုရ်စည် ဆိုသည်။ လေးလုံး စည်မှာ....

မြို့လေးမျက်နှာ တံခါးစည် ဆိုသည်။ အချို့လည်း.... ခေါင်းလောင်းငါးလုံး၊ စည်ကြီးငါးလုံးကို တလုံးစီဘက်၍ အထွဋ်အလည် တီးသည်လည်း ဆိုသည်။ သရေခေတ္တရာပြည် နတ္ထပေါင်မင်းတွင် စည်တော်ကြီး ခေါင်းလောင်းကြီး တီးသည်။ ဖုံဖျံ စေတ္တတ်သည် ဆိုသည်များကို ထောက်၍လည်း ခေါင်းလောင်းကြီး စည်ကြီးရှိကြောင်းကို သိရသည်။ ဒဂုန်ဆင်ယူရှင် လက်ထက် ခေါင်းလောင်းရှိကြောင်းကို ယခုထိုင်အောင် ကျော်စောထင်ရှားခြင်း ဖြစ်လေသည်။

(၅၇) ပဟိုရိစည်ကို စ၍ တီးလျှင် နေတက်တချက်တီးက စ၍ နှစ်ချက်တီး၊ သုံးချက်တီး၊ လေးချက်တီး အချက်ကို တိုး၍တီးသဖြင့် ဝစနမင်္ဂလာ အညွန့်အတိုးကို ယူ၍ တီးလေသည်။ တချက်တီးကို တဆဲ့တချက်၊ နှစ်ချက်တီးကို နှစ်ဆဲ့နှစ်ချက်၊ သုံးချက် တီးကို သုံးဆဲ့ သုံးချက်၊ လေးချက် တီးကို လေးဆဲ့လေးချက်လေးရပ်ကိုပေါင်းသော်အချက်ပေါင်း တရဂူတဆယ် ဖြစ်သည်။ တရဂူတဆယ် ဝဏန်းကို လေးခုနှင့်စားလျှင် လဒ် နှစ်ဆဲ့ခုနစ်ခု ရသည်။ သေသ နှစ်ခု ကြွင်းသည်။ လဒ်နှစ်ဆဲ့ခုနစ်ခုမှာ သတ္တဗိသနက္ခတ် နှစ်ဆဲ့ခုနစ်လုံး၊ အကြွင်း နှစ်ခုမှာ နေ လ နှစ်ပါး၊ စာခြေလေးခုမှာ ဓာတ်လေးပါးဆိုလိုသည်။ ကမ္ဘာတည်စ နေ လ နက္ခတ်တို့ မရှေးမနှောင်း ပေါ်ထွန်းသည့်ဓာတ်လေးပါးဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာတည်စ နေလ နက္ခတ်ဓာတ်ကို ရည်၍ နေ့ ညဉ့် တို့၌ တချက်တီးခြင်း၊ နှစ်ချက်တီးခြင်း၊ သုံးချက် တီးခြင်း၊ လေးချက် တီးခြင်း အချိန် နာရီတို့ဖြင့် ပိုင်းခြားရာဝယ် တဆဲ့တချက်၊ နှစ်ဆဲ့နှစ်ချက်၊ သုံးဆဲ့သုံးချက် လေးဆဲ့လေးချက် မှတ်သား၍ ဥပဒေပြုသည်။ တချက်တီး၊ နှစ်ချက်တီး၊ သုံးချက်တီး၊ လေးချက်တီးတို့တွင် နောက်ဆုံး တချက်၌ ရပ်ငဲ့၍ ခေါင်းလောင်းစည်တို့ကို တီးသည်မှာ တလျှောက်တည်း ခေါင်းလောင်းသံ၊ စည်သံ၊ အညံ့မပြတ်စေရ။

အရှည်အလျား အညွန့်အသားငင်၍ ဒီဗာသဒ္ဓကုရ မင်္ဂလာကို လိုက်သဖြင့် တီးလေသည်။

(၅၀) မင်းကြားစည် မင်္ဂလာစည်၏ အကြောင်းမှာ.... မင်းကြားစည်ကိုပင် မင်္ဂလာစည် ခေါ်ဝေါ်လေသည်။ မင်္ဂလာ စည်ကိုပင် မင်းကြားစည် ခေါ်ဝေါ်သည်။ မင်းကြားစည် မင်္ဂလာ စည် ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ကြောင်းမှာ.... နရာယဉ်ပြည်၌ ဓမ္မရာ ယဉ်မင်းလက်ထက် ပြည်သူပြည်သားတို့ မလျှောက်မကြားနိုင် ရာ လျှောက်ကြားလိုလျှင် စည်ကြီးကို တီးစေရအောင်ရည်၍ နန်းဦးရှေ့ရင်ပြင်၌ အဆောက်အဦလုပ်၍စည်ကြီးဆွဲထားသည်။ ထိုစည်ကြီးကို တရားသဖြင့်ထားသောကြောင့် တရားစည်ကြီး ခေါ်ဝေါ်သမုတ်သည်လည်း ဆိုသည်။ သဘင်ခံသည့်ကာလ ကြီးကြပ်ငှက်ဖိုမတို့သည် ကောင်းကင်မှ ဝှဲသဘင်ရူသည်ကို ဓမ္မရာယဉ်မင်း၏ သားတော် သူရိယကုမာရ၊ စန္ဒကုမာရ မင်းသားညီနောင် တို့သည် ငါတို့အထက်က တိရစ္ဆာန်မျှနေ ရမည်လောဟုရည်၍ လေးနှင့်ပစ်သည်တွင် ကြီးကြာဖိုသေ လေလျှင် ကြီးကြာမသည် ငှက်တို့ဘာသာ ကောင်းကင် ခရီးသွားမြဲဖြစ်၍ ဗျံသွားရပ်တန့်ပါသည်။ အပြစ်မရှိပါဘဲလျက် မင်းသား လေးနှင့်ပစ်၍ အကျွန်ုပ်လင် သေခဲ့သည်ဆိုခြင်း အမှတ်ဖြင့် စည်ကြီးကိုနှုတ်သီးဖြင့်ခေါက်သည်တွင် ဓမ္မရာယဉ် မင်းကြား၍ တရားနှင့်ညီစွာဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ တိုင်းသားပြည်သူ ကို မင်းကြားအောင် တီးရန်ထားသည့် စည်ဖြစ်၍ မင်းကြား စည် ခေါ်ဝေါ်သမုတ်သည်။ တရားသဖြင့်ဖြစ်အောင်တီး၍ မင်း သိလျှင် တရားသဖြင့်စီရင်သောကြောင့် တရားစည်ကြီး ခေါ် ဝေါ်သမုတ်သည်လည်းဆိုသည်။ နောက်နောက်သော မင်းတို့ လက်ထက် အကြီးအကျယ် အရံအကာလုပ်လေလျှင် အရံ အကာ၏ အတွင်း၌ စည်ကြီးရှိလေသည်။ ရှေးဖြစ်ဟောင်း အကြောင်းကိုစွဲသဖြင့် နောက်နောက်မင်းတို့ဝယ် ထွက်တော် မူကြီးထွက်တော်မူ၍ ဝေါတော်ယဉ်က ဝေါတော် ရွှေသည်

ကိုမြင်လျှင် တဆဲ့တချက်တီးသည်။ မင်္ဂလာကြီးထွက်တော်မူ
လျှင် တီးသည့်စည်ဖြစ်၍ မင်္ဂလာစည်ခေါ်ဝေါ်သည်။ မင်းထွက်
တော်မူကြောင်းကို ကြားသိအောင် တီးသောကြောင့် မင်း
ကြားစည် သမုတ်သည်လည်းဆိုသည်။

(၅၆) ဝတ်ကောင်းနားခောင်း အပေါင်းအထုပ်နှင့် ရွှေ
ပြည်ဗိုး တဆဲ့တချက်တီးသည့်အကြောင်းမှာ ... “အချိန်နှင့်ပြီ
ထွက်တော်မူဦးတော့ဘုရား” တဆဲ့တလုံးသော အက္ခရာ
စကားလျှောက်ထားဟန် တဆဲ့တချက်တီးလေသည်။ တနည်း
လည်း “အခါတော်ပြည့်ရုံပြီ ထွက်တော်မူဘုရား” ဟူ၍လည်း
ဆိုသည်။ ယခင် အောက်က ဆိုခဲ့သည့် တကောင်းမင်းတွင်
ကနုကဏ္ဍ တီးဖြူ အပါးတွင် လက်ဝဲသင်္ဂြာ တလုံးစီထား
သည့် မုရိုးစည်သည် မင်းထွက်စံတော်မူသည့်ကာလ တီးသည့်
စည်ဆိုသည်။ ရှေးစာဟောင်းများတွင်...

ကျော်သည်းဖိမ့်ဖိမ့်၊ မိုးမြေထိမ့်မှု၊ ရောက်လိမ့်
စကြာ၊ ဇရာစည်ကြီး၊ မြင့်မြင့်တီးသည်၊ ရန်ဆီးထွဲကြ
မည်-ဟူ၍စပ်ဆိုသည်။

(၆၀) ဝါဆိုလဆန်း ၁၅ ရက်နေ့ စည်ကြီး တီးလျက်
ဆင်ရဲကထက် အမိန့်တော်တင်၍ ဘတ်ပြန်သည်မှာ ...သဗ္ဗညု
ဘုရားသခင်သည် ဝါဆိုလဆန်း ၁၅ ရက်နေ့ မဟာဗောဓိ
မထူရှင်ကသည် မိဂဒါဝန်တောသို့ ဝါကပ်တော်မူသည့်နေ့
ဖြစ်၍ မကောင်းမှုကိုမြစ်တားခြင်း၊ ရွှေထီးရွှေနန်း အဆက်ဆက်
အမိန့်တော်ဘတ်ပြန်၍ စည်ကြီးလည်လေသည်။ သည်ထူး
သည် သရေခေတ္တရာ ပုဂံမြင်စိုင်းများတွင်မရှိ၊ ဟံသာဝတီ
ဆင်ဖြူများရှင်လက်ထက်တွင် ရှေးထုံးကိုလိုက်၍ စီစဉ်သည်
ဆိုသည်။

(၆၁) တီးသည့်စည်လည်း သူရဇ္ဇ၊ ပါပ၊ အမြိတ္တ၊ ကောလီ
ခံတ်လေးရပ် မြို့လေးမျက်နှာ ဓာတ်တံခါးများတွင် ဆွဲထား
တီးသည့် ခံတ်စည် လေးထုံး အနက် သူရဇ္ဇ တေဇောဓာတ်

ဖြစ်သော အရှေ့မျက်နှာခတ်စည်က နှိတ်၍တီးသည်။ အခြား
 ခတ်စည်ကိုမတီး။ မီးခတ်ဖြစ်သော ခတ်စည်ကို တီးသည်
 မှာ ဘုန်းတန်ခိုးကြီးသောမင်းတို့ အမိန့်တော် အာဏာတော်
 သည် အလျှအပြောင် နေမီးကဲ့သို့ဖြစ်၍ အကြောင်း နိမိတ်ကို
 ထောက်သဖြင့် တီးသည်။ ဘုန်းအာဏာကို နေမီးနှင့်နှိုင်းခိုင်း
 သည်ကို ထောက်၍ ထိသာသည်။ ရှေးစာဟောင်း များတွင်
 လည်း.....

ဘုန်းတော်ကြီးသည်။ နေမီးလဝါ၊ မနွန်းသာရှင့် -
 ဟူ၍၎င်း၊ အာဏာနေမီး၊ ဘုန်းတော်ကြီးသား၊ ဝေးနိုး
 ကြားကျော်-ဟူ၍၎င်း၊ အာဏာစက်မီး၊ ဘုန်းတော်
 ကြီးကို၊ ထံနိုးတော်ရောက်၊ ချည်းကပ် လျှောက်မည်-
 ဟူ၍၎င်း၊ မိုးညှင်းသတိုး၊ တိုးတော်တိုးလျှင်၊ တန်ခိုး
 စက်မီး၊ ဘုန်းတော်ကြီးသည် - ဟူ၍၎င်း စပ်ဆိုလေ
 သည်။

သည်မှတစ်ပါးလည်း..... ဘုန်းအာဏာကို နေမီးနှင့်နှိုင်းခိုင်း
 စပ်ဆိုသည်မှာလည်း အများပင်ရှိသည်။ ကန္တာတည်ဦး အရှေ့
 က နေထွက်သည်ဖြစ်၍ နေကို အာဒိစ္စသမုတ်ခြင်း၊ ဥဒေအနက်
 ယူ၍၎င်း၊ နေဗိမာန်လည်း တနင်္ဂနွေဖြစ်၍၎င်း၊ အရှေ့ကို ဥဒည်း
 ခေါ် ဝေါ်သမုတ်သည်ဖြစ်၍၎င်း၊ ဥဒည်းအက္ခရာလည်း တနင်္ဂနွေ
 စနေ ဓါတ်ဘက် ဖြစ်လေသည်ကို ရည်၍ ဓါတ်အစ ထားလေ
 သည်။ မောရသုတ် ပရိတ်တော်တွင်လည်း “ဥဒေတယံ” ပါရှိ
 သည်။ ရှေးစာဟောင်းများတွင် စပ်ဆိုသည်မှာလည်း.....

ငါးထွေမာရ်ထည်း၊ အောင်မြေစည်းဝယ်၊ ဥဒည်း
 ပြုဇ္ဇာ၊ ရှေ့မျက်နှာက - ဟူ၍၎င်း၊ ဥဒည်းစက်ရှင်၊ အာ
 ကာခွင်က၊ ယာဉ်လျှင်စီးမှတ်၊ နောက်ကျွန်းပတ်သား-
 ဟူ၍၎င်း စပ်ဆိုလေသည်များကို ထောက်၍ထိရမည်။

(၆.၂) မြို့တံခါးပြင် အဝင်လက်ျာ၊ အထွက်လက်ဝဲက မော်
 ကွန်းတိုင်ဆောက်၍ မော်ကွန်းရှက်တွင် စာခြောက်ကြောင်း

အက္ခရာတလုံးစီကူး၍ ရေးသည့်အကြောင်းမှာ သရေခေတ္တရာ ပြည်ကို ရသေ့၊ သိကြား၊ နဂါး၊ ဂဠုန်၊ ပရမေသုရာ၊ မဟာဗိန္ဒူ၊ လူမင်း သူမြတ် ခုနစ်ပါးတို့ စောင်မ၍ တည်သည်ဖြစ်သော ကြောင့် လူမင်း၏မြို့နန်းကို ရသေ့၊ သိကြား၊ နဂါး၊ ဂဠုန်၊ ပရမေသုရာ၊ မဟာဗိန္ဒူ သူမြတ်ခြောက်ပါးတို့ လူမင်းအား စောင်မ၍ မြို့နန်းတည်ခြင်း အရင်းနိမိတ်ကို ထင်ရှားစေလို၍ ခြောက်ပါးကို အစွဲပြုသဖြင့် စာခြောက်ကြောင်း အစုံရေးသားလေသည်။ အက္ခရာ တလုံးစီ ကူး၍ ရေးသားသည့် အကြောင်းမှာ အခြားစာကဲ့သို့မဟုတ်။ သာသနာတော်၏အဆက်၊ ဧကရာဇ်မင်း မြတ်တို့ သားတော်အစဉ် မြေးတော်အဆက် မြစ်တော်အညွန့် အမွန်ရှည်စွာ မပြတ်ကူးရှက် ဆက်လက်တည်ထွန်းမည့် အနုသာသန ရာဇဝံသ နိမိတ်မင်္ဂလာကို လိုက်၍ အက္ခရာမပြတ် စေရ။ တကြောင်းကကို တကြောင်းသို့ အက္ခရာကူး၍ ရေးသား ထုလုပ်လေသည်ဟု သုတနှင့်ပြည့်စုံသော ပညာရှိသောသူတို့ ဆိုကုန်သည်။ သည်ကိုရည်၍လည်း.....

ရွှေပြည်မြို့ဝယ်၊ လူတို့ထွက်ဝင်၊ တံခါးပြင်၌၊ ထင်ထင်ကြွိုင်ခိုင်၊ မော်ကွန်းတိုင်တွင်၊ မြိုင်မြိုင်သိသာ၊ အက္ခရာဆန်းထူး၊ တလုံးကူးစီ၊ ဖြောင့်စူးမစောင်း၊ ခြောက်ကြောင်းယဉ်ယဉ်၊ ထက်တစဉ်မှာ၊ စီလျဉ်ကွက်ကွက်၊ ထင်ပြက်ပြက်လျှင်၊ ရေးလျက်သိသာ-ဟူ၍စပ်ဆိုလေသည်။

(၆၃) ရွှေနန်းတက်စ ဥကင်မာတွင်မိ အတွင်းတော်နှင့် ဝင်းလေးမျက်နှာ ငါးရပ်တွင် နှဲ့ခရာ တီးမှုတ်သည့် ‘နုရည်း ဆ ရာ’ သည် ‘ဆ ရာသီ’ ဆိုလိုသည်။ ဆ ရာသီဆိုကြောင်းလည်း ဆ-မှာ ခြောက်ခု၊ ရာသီ-မှာ အရဖြစ်သည်။ ခြောက်စု၊ ခြောက်ရပ်၊ ခြောက်မည်၊ ခြောက်ပါး စကားသုံးသင့်ရာယူ၍ ခြောက်စုအစုံ ဆိုလိုသည်။ ပတ်သာ၊ ဝုံ၊ မောင်း၊ နှဲ့၊ ကြေးနင်း၊ လင်းခွင်း ခြောက်ရပ်ဖြစ်သည်။ ခြောက်ပါးအစုကို “ နုရည်း ဆ ရာ ” ခေါ်

ရွှေထုံနိဒါန်း

ဝေါ်သည်။ သိသဒ္ဓါကျေလေသည်ဖြစ်၍ “ဆ ရာ” သာ ရေးသား
ခေါ်ဝေါ်လေသည်။ ရှေးစာဟောင်းများတွင်လည်း....

ပျော်မွေ့တွယ်ချည်း၊ ငြိမ်ငြိမ်ကြည်းမျှ၊ နှုတ်ဆ
ရာ၊ ငြိမ်ငြိမ်သာသား၊ သံဝါစည်ကြီး၊ လိုက်ဘက်တီး
လျက်-ဟူ၍ ၎င်း၊ မြေပြင် တောင်ကမ်း၊ မွမ်းမွမ်းထိပ်
ထိပ်၊ ပိတ်မျှ ရေကြည်း၊ နှုတ်ဆည်း ပုံမောင်း၊ ပဲ့တင်
စောင်းမျှ-ဟူ၍ ၎င်း၊ လေညင်းလာထ၊ ပဉ္စင်လည်း၊
မြေခြည်းခြည်းရွှေဆည်းလည်းသို့၊ နှုတ်ဆ ဆ ရာ၊ မနှုန်း
သာသား-ဟူ၍ ၎င်း စပ်ဆိုလေသည်။

ညဉ့်၌ ပြောသံ ဆိုသံ နှာစေ၍ မှတ်သား စေသည်ကို
“စနည်း” ဆိုသည်။ သူငယ်တို့ ဆိုမြည်သည်ကို “တံဘောင်”
ဆိုသည်။ ရှေးစာဟောင်းများတွင်လည်း....

ဘျင်တော်လည်း၊ စနည်းတံဘောင်၊ တိမ်တောင်
နီပြောက်-ဟူ၍ စပ်ဆိုသည်။

ပါးသည်ကို ရထည်း ဆိုသည်။ ရှေးစာဟောင်းများတွင်
လည်း....

ဆွေမယ်နည်းနှင့်၊ ရထည်းပိတ်ထွပ်၊ ရင်ချင်းအပ်
၍-ဟူ၍ ၎င်း၊ ထွပ်ထွပ် ရထည်း၊ သိုရင်း ချည်းနှင့်၊
သည်းတုန် အူတုန်-ဟူ၍ ၎င်း၊ နှုတ်တိတ်ကြို၊ စနည်း
မြိတ်သံ၊ ရထည်းပိတ်ရံ-ဟု စပ်ဆိုသည်များကို ၎င်း
ထောက်၍ နှုတ်ဆည်း-ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ စနည်း-ခေါ် ဝေါ်
ခြင်း၊ ရထည်း-ခေါ်ဝေါ်ခြင်းများသည် ပညတ်အမည်
ဖြစ်သည်ဟု သိရသည်။

(၆၄) ရုံး၊ လွတ်၊ ပန်ကြီးလေးယောက်တို့၏ အကြောင်း
များမှာ ပုဂံပြည်ဝယ် ပြုစောထီးလက်ထက် မယ်တော် ရေ
နတ်နဂါးက နဂါး အမတ် စောင့်ရှောက်လာရသည်။ ခမည်း
တော် နေမင်းက လေးမြားအပ်သည်။ မန္တမိဒေသ၌ စန္ဒဂုတ္တ
မင်း၏ အနွယ်အမျိုးဖြစ်သော မင်းမျိုး လေးယောက် တို့သည်

ရွှေထုံနိဒါန်း

ဆင်အစီးရှစ်ဆယ်၊ ဆင်သည်ရှစ်ကျိပ်နှင့် ပုဂံပြည်သို့ ရောက်လာရာ ထိုသူတို့ကို ဂုဏ်းနေစေ၍ မင်းမျိုးလေးယောက်တို့ကိုလည်း သစ္စာကတိ အမှတ်ဖြင့် စားတော်တဆပ်စီ ပေး၏။ ထီးလည်း တစင်းစီ ပေး၏။ ရာဇဝဇနာ၊ နာမဝဇနာ၊ ဒေဝဝဇနာ၊ ဇေယဝဇနာအမည်ဟူကုန်၏။ ထိုမင်းမျိုးလေးယောက်ကို ဆင်အစီးလေးဆယ်နှင့် မြို့လေးမျက်နှာ နဂါးပြည်တိုင်အောင် စီရင်စေ အခွင့်လွှတ်၍ စီရင်ရ၏။ ထိုသူတို့ ရောက်သည့်ကာလ ဂုဏ်း၍နေရာ အဆောက်အဦကို ရုံးဟူ၍ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ ပြည်ထဲလေးမျက်နှာကို စီရင်စေ ခွင့်လွှတ်၍ စီရင်တက် နေရသည့် အဆောက်အဦကို 'လွှတ်'ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ခြင်း ဖြစ်လေသည်။ တကြောင်းလည်း.... နရပတိစည်သူမင်းတွင် သားတော် ဇေယသူရ၊ သိင်္ခီသူ၊ ရာဇသူ၊ ပျံ့ချီဇေယ၊ ဇေယသိင်္ခီ ငါးယောက်ရှိသည်။ သားတော်အငယ် ဇေယသိင်္ခီမင်းမတ်တော်သည် နရပတိစည်သူမင်း၏ လက်ညှိုးခုခံအနာကိုက်ခဲထွ၍ နှုတ်ဖြင့်ငံ့သည့် အခိုက် အကိုက်သက်သာ၍ ပြည်ပေါက်သည်ကို နိုးမည်စိုးသောကြောင့် ဝမ်းထဲသို့ မျိုသည့်အရေးကြောင့် မိဖုရားဆုပန်လိုရာ ခွင့်ပေးသည်။ သားတော်ငါးယောက်တို့ကို နေ့စေပြီးသျှင် အလယ်၌ ထီးဖြူဆောက်သည်။ လုံ့လပယောဂကြောင့် ဇေယသိင်္ခီရှိရာ ထီးညွတ်သည်။ နောက်ကိုမြော်ထောက်၍ မင်း၏အဖြစ်ကို ခွင့်လွှတ်သည်။ နောင်တော်လေးယောက်တို့သည်လည်း ထီးနိမိတ်ကို ထောက်သဖြင့် မဘောက်မပြန် ခွင့်လွှတ်သည်။ နန်းဦးတွင် ထီးဆောက်ရန် လုပ်ဆောင်၍ ထီးဆောက်ပြီးလျှင် ခွင့်လွှတ်သည်ကိုအစွဲပြု၍ အခွင့်လွှတ်ရာအရပ်ဖြစ်သောကြောင့် လွှတ်ဟု ခေါ်ဝေါ်သမုတ်လေသည်။ ခမည်းတော် နရပတိစည်သူ မရှိသည့်နောက် ညီတော် နောင်တော် ငါးပါးဂုဏ်၍ ပြည်ထဲရေးကို စီရင်သည့် အဆောက်အဦအရပ်ကို ရုံးဟုခေါ်ဝေါ်သမုတ်သည်။ တကြောင်းလည်း.... ညီတော်သည် ဧကရာဇ်မင်းဖြစ်လျက် နောင်တော်တို့ကို အားနာတော်မူ၍ ညီတော်

ရွှေထုံနိဒါန်း

နောင်တော် ငါးယောက်တို့ တနေ့မပြတ် ဂုရုံးရသည်။ ညီတော်
 မှာ မင်း၏အဖြစ်ဖြင့်သာ နေတော်မူတော့၊ နောင်တော်လေး
 ယောက်တို့ ပြည်ထဲရေးကို စီရင်ပါမည် ဆိုပါလျှင် နောင်တော်
 လေးယောက်တို့ သာ စီရင်ပါတော့ အခွင့် ယွတ်သည်ဖြစ်၍
 အခွင့်ယွတ်ရာအရပ် အဆောက်အဦကို ယွတ် ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်
 သရော်သည်လည်း ဆိုသည်။ ထီးလည်း လိုသည်၊ မင်းလည်း
 လိုသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ထိုမင်းကို ထီးလိုမင်းလိုဆိုသည်။
 ဇေယျထိမ်မယ်တော်သည် သားတော်အား မင်း၏အဖြစ် ရွှေ
 ထီးရွှေနန်း စံမြန်းရမည့်ဆုကို ခွင့်တောင်းတန်များသောကြောင့်
 ထိုမင်းကို နန်းတောင်းများဟု ခေါ်ဝေါ်သည်။ လက်ဦးအနာ
 ကို ငုံသည့်အရေးကြောင့် ဆုပေးသည်။ ထီးလည်းလိုသည်၊
 မင်းလည်းလိုသည်ကိုရည်၍ ပညာရှိတို့စပ်ဆိုသည်မှာ....

ရွှေလက်တော်ထွတ်၊ ငုံဆုမြတ်ကြောင့်၊ ရစ်ဆတ်သူ
 ဟန်၊ နတ်ညွန့်ပြန်သည်၊ နိမိတ်ရည်ကြောင့် - ဟူ၍
 စပ်ဆိုလေသည်။

နောင်တော်လေးယောက်တို့ ပြည်ထဲရေးကိုစီရင်သည်ကို
 အစွဲပြုသဖြင့် နောက်နောက် မင်းတို့လက်ထက် ဝန်ကြီးခန့်
 လေသည်။ ပြုစောထီးလက်ထက် မဇ္ဈိမဒေသက စန္ဒရုတ္တအမျိုး
 မင်းမျိုးလေးယောက်ကို ခန့်ထားသည့် ဆိုသည့်စကားနှင့် ထီး
 လိုမင်းလို လက်ထက် နောင်တော်တို့ကိုအစွဲပြု၍ ဝန်ကြီးခန့်
 သည်ဆိုသည့် စကားနှစ်ချက်တွင် ပြုစောထီးလက်ထက် ခန့်
 သည်ဆိုသည့် စကားမှာ သက္ကရာဇ် ရင့်လေသည်။ ပိဒေ
 ဟရာဇ်ပြည်တွင် အမတ်ကြီးလေးယောက်ရှိကြောင်းကို ဇာတ်
 တော်တွင်ပါသည်ကိုထောက်၍ သိရသည်။

(၆၅) ဗာရာဏသီပြည်၌ ဗြဟ္မအဂ္ဂမင်းလက်ထက် တက္က
 မန္တရိအမတ်၊ ဗာရာဏသီပြည်တွင် နန္ဒကုမာရမင်း လက်
 ထက် လကျာသုဝဏ္ဏအမတ်၊ မာရိအောင်ကျန်းတွင် မာရိ
 အောင်မင်းလက်ထက် အိဗ္ဗသန္တရိအမတ်၊ အာဇ္ဇဝိပြည်တွင်

ကပိလကုမာရမင်းလက်ထက် အဂ္ဂစန္ဒီအမတ်၊ ဒဂုန်ပြည်တွင် ဥက္ကဋ္ဌလာပမင်းလက်ထက် အဂ္ဂမန္တရိအမတ် ထိုအမတ်တို့သည် မင်းဧကရာဇ် မေးမြန်းတော်မူသည့်ကာလ ထုံးစံ သက်သေ နိမိတ်နှင့်တကွ အကြောင်းအကျိုးပြသ၍ လျှောက်ချက်စကား များကိုထောက်လှယ် မင်းတိုင်ပင် ပညာရှိအမတ် အတွင်းဝန် ဖြစ်သည် ယူရမည်။ ဧကရာဇ်မင်းမြတ် အဆက်ဆက် မည် သည့်အမတ် မည်သည့်သူဟူ၍ အမည်ထုတ်တော် မေးတော် မူမှသာ မေးတော်မူသူ လျှောက်ထားရသည်။ မည်ရည် ထုတ် တော်၍ မေးတော်မမူလျှင် စကားများစွာမဆိုသင့်။ အတွင်း ဝန်တို့သာ အမှုနှင့်လျော်စွာ လျှောက်ထားရသည်။ မင်းရိပ်သိ၍ ပြောဆိုသည်သာ မူလရင်းဖြစ်သည်။ အသကမင်း၌ နန္ဒိသေန အမတ်၊ အာဒါသမုခမင်း၌ ဂါမဏိစန္ဒအမတ်တို့သည် ပြည်ကို အုပ်ချုပ်စီရင်သည့် အမတ်ကြီးများပင် ဖြစ်သည်။ ဝန်ကြီး အတွင်းဝန်တို့ အင်္ဂါလည်း ရှစ်ပါးချင်း ရေတူကြလေသည်။ ပညာရှိတို့စပ်ဆိုသည်မှာ....

ရာပိုင်စီဘန်၊ ဝန်တွင်းဝန်လည်း၊ ခန့်ရန်သင့်လျော်-
 ဟူ၍၎င်း၊ များသည်အုတ်တွေ၊ စောင့်နှင့်စေဟု၊ သပြေ
 စိုးမှန်၊ ဝန်တွင်းဝန်ကို၊ ခန့်ရန်ပိုင်းခြား၊ မိန့်မှာထားမှ-
 ဟူ၍၎င်း၊ သေနာပတိ၊ အစရှိသည်၊ မထိတိုင်းရှည်-
 ဟူ၍၎င်း၊ ဂုဏ်ရည်မချို၊ တွင်းဝန်တို့ကို၊ နှစ်လိုကြည့်
 ပြု၊ မိန့်တော်မူ၏-ဟူ၍၎င်း၊ မြင်သိဂုဏ်ဉာဏ်၊ အတွင်း
 ဝန်ကား၊ အလွန်လွယ်ကူ-ဟူ၍၎င်း စပ်ဆိုလေသည်။

(၆၆) ဝင်းမှူး လေးယောက်အကြောင်းမှာ သိကြား
 စံရာ တာဝတိံသာဝယ် အရှေ့မျက်နှာ တေရဋ္ဌ၊ တောင်မျက်
 နှာ ဝိဂ္ဂဋ္ဌက၊ အနောက်မျက်နှာ ဝိဂ္ဂပက္ခ၊ မြောက်မျက်နှာ
 ကုဝေရ အစောင့်အရှောက် နတ်လေးယောက် ထားလေသည်
 ကို အကြောင်းပြသဖြင့် လူ့ပြည်၌ လူမင်းတို့တွင်လည်း ဝင်းမှူး
 လေးယောက်ထားသည်ယူရမည်။ ဝိသုကြိုနတ်မှာ အမှုမျိုးကို

ရွှေထုံနိဒါန်း

ဘန်ဆင်း စီရင်ရသည်ဖြစ်၍ လူမင်းတို့မှာ ဝန်ကြီး၊ အတွင်း
ဝန်၊ ဝန်ထောက်ကဲ့သို့ဖြစ်သည် ယူရန်ရှိသည်။ သည်ကိုရည်၍
ပညာရှိတို့စပ်ဆိုသည်မှာ....

ရွှေနန်းတင်မှု၊ စောင့်ကြပ်ရှုလျက်၊ စတုမဟာရာဇ်၊
ငါးဆစ်စောင့်ထား၊ နတ်လေးပါးလည်း၊ ထံခါးရံကာ၊
လေးမျက်နှာတွင်၊ ကောင်းစွာစောင့်ကြပ်၊ ဝင်းမှူးထပ်
၍၊ စေအပ်မှုကို၊ ဝိသုကြိုလည်း၊ ခုံခုံမင်မင်၊ စီဆင်သမျှ၊
ဘန်ဆင်းပြုလျက်၊ တညတည်းခြင်း၊ ပြီးစေသျှင်းမူ-
ဟူ၍ စပ်ဆိုလေသည်။

(၆၇) မြင်းမိုရ်တောင်ဝယ် အရောင် လေးပါးကို အစွဲပြု၍
ဝင်းလေးမျက်နှာ ဝင်းမှတ်အလံ လေးစင်းရှိသည်။ အရှေ့ဝင်း
အလံဖြူ၊ လကျာဝင်း အလံစိမ်း၊ အနောက်ဝင်းအလံချိပ်၊ လက်
ဝဲဝင်း အလံဝါ မှတ်သား ဆောင်ယောင် လေသည်။ သို့ဖြစ်၍
ပညာရှိတို့ စပ်ဆိုသည်မှာလည်း....

ရှေ့ဝင်းငွေဝါ၊ လကျာ အစိမ်း၊ ချိပ်ရှိမ်းနောက်
စွဲ၊ လက်ဝဲရွှေလျှို၊ အလံလေးစင်း-ဟူ၍ စပ်ဆိုလေသည်။

(၆၈) အထွက် အမြတ် ဖြစ်စေခြင်းငှါ မှန်ကူ သီး၏ သဏ္ဍာန်
နဖူး၌ မှန်ကူသောကြောင့် “မှန်ကူ” ခေါ်ဝေါ်သည်။ ကျည်း
ကုလား ပုဏ္ဏားတို့မှာ မှန်ကူခြင်း၊ စလွယ် တင်ခြင်းသည်
မင်္ဂလာကြီးပင် ဖြစ်သည်။ မှန်ကူရာသောအကြောင်းကို ဆို
သည့် ဗေဒင်ကျမ်းလင်္ကာများတွင်လည်း....

နံ့သာဖြူနှစ်၊ ဥသျှစ်မြစ်လွှာ၊ ဂေါရာဇဉ်းယူ၊ အောက်
မည်းဖြူဖြစ်၊ ဆေးစစ်မြတ်ကျော်၊ ဤလေးတော်ကို၊ ရှင်
တော်ပရိတ်၊ ရေနှင့်ကြိတ်ပြီး၊ ဝိတ်ချင်းသီးထု၊ အတောင့်
ပြု၍၊ ရိပ်တွင်သွေ့ သော်-ဟူ၍ ၎င်း၊ မှန်ကူရမှု၊ တေဇ
ကြက်သရေ၊ ရွန်းရွန်းဝေလျက်၊ မြူတေဖြိုးမြင့်၊ လန်း
လန်းပွင့်၍-ဟူ၍ ၎င်း စပ်ဆိုလေသည်။

မှန်ကူကို အထွက် အမြတ်နှင့် နှိုင်းခိုင်းစပ်ဆိုသည့် ရှေးစာ
ဟောင်းများတွင်လည်း....

လောကမှန်ကူ၊ လျှိုက်ဆူသတင်း-ဟူ၍၎င်း၊ နရမှန်
ကူ၊ နေတဆူထို့-ဟူ၍၎င်း၊ သည့်ပြင်လည်း မှန်ကူကို
အများပင် စပ်ဆိုသည့်အရာရှိသည်။

ခိုနန်းမှာ စိကြိဂီဝါခိုမင်း နေသည့် နန်းနှင့် တူသည်ကို
အကြောင်းပြု၍ ခိုနန်းခေါ်ဝေါ်လေသည်။ စက်ဝန်းမှာ ဝရဇိန်
လက်နက်လည်း အသွားပတ်လည် စက်ကွင်းအဝန်းပင် ဖြစ်
သည်။ စက္ကသဒ္ဒါလည်း အဝန်းကို ဟောသည်။ အဝန်းလက်
နက်ဖြစ်၍ စက်အမည်ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ပုံနန်းမှာ
နန်းပုံ ဆိုလိုသည်။ နန်းပုံဆိုကြောင်းလည်း တကောင်း၊ သရေ
ခေတ္တရာ၊ ပုဂံ၊ မြင်ပိုင်း၊ စစ်ကိုင်း၊ ပင်းယ၊ တောင်ငူ၊ ဟံသာဝတီ၊
မုတ္တမပြည်ကြီး မြို့ကြီးများ၌ အဆောင်ဆောင် ပျားပွားမရှိ၊ ယခု
ရွှေထုံနန်းကဲ့သို့ ကြီးကျယ်သည်မဟုတ်။ ရွှေနန်းကြော့ရှင် မင်း
နရပတိနန်းလည်း အကြီးအကျယ်မဟုတ်။ တကောင်း၊ သရေ
ခေတ္တရာ၊ ပုဂံ အစရှိသည့်ပြည်များ၌ နန်းဆောက်လုပ်ခြင်းသည်
ပုံနန်းကဲ့သို့သာဖြစ်သည်။ ထိုနန်းတို့၏ ပုံကိုအစွဲပြု၍ ပုံနန်း-ခေါ်
ဝေါ်သည်ဟူ၍ သုတနှင့်ပြည့်စုံသော လူကြီး သူကြီးတို့ ပြော
ဆိုလေသည်။ နန်းပုံ၏ကို အစွဲပြု၍ ပုံနန်းခေါ်ဝေါ်ခြင်းအကြောင်း
ကြောင့် နန်းလောင်းနန်းလျှာ ဖြစ်သော အိမ်ရှေ့မင်း အဆောင်
ကွမ်းခွက်တော်သည် အကြောင်းနိမိတ်ကိုစွဲ၍ ပုံနန်းကွမ်းခွက်
ဆောင်ယောင် ရလေသည်။ မှန်ကူခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ ခိုနန်းခေါ်
ဝေါ်ခြင်း၊ စက်ဝန်း ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ ပုံနန်း ခေါ်ဝေါ်ခြင်းများ
သည် နိမိတ်မင်္ဂလာ လျော်ရာအခွင့်ကို ထောက်၍ ပင်းမှူးလေး
ယောက်တို့ဆောင်သည့်ထားတွင် အရှေ့ဝင်းမှူးမှန်ကူ၊ လက်ျာ
ဝင်းမှူး ခိုနန်း၊ အနောက်ဝင်းမှူး စက်ဝန်း၊ လက်ဝဲ ဝင်းမှူး
ပုံနန်းထုလုပ်၍ ရှေးရှေးသော မင်းတို့လက်ထက် ပေးအပ်စွဲ
ဆောင်စေသဖြင့် အစဉ်ထုံး ဥပဒေ ဖြစ်လေသည်။ ရွှေထုံး

ရွှေထုံနိဒါန်း

ရွှေနန်း၏ အခြင်းအရာကို မှတ်သားလိုသူတို့သည်....

အရှေ့မြန်မာ၊ ဇမ္ဗူမျက်မြို့၊ လက်ျာခိုနန်း၊ နောက်
စက်ဝန်းနှင့်၊ ပုံနန်းလက်ဝဲ၊ ရဲရဲလျှပ်ပတ်၊ အမှတ်ရှေး
လျောက်၊ စဉ်မတောက်သည်....လေးယောက်ဝင်းမှူး
ဆောင်ထားတည်း - ဟူ၍ လက်ံာအားဖြင့် မှတ်သား
လွယ်သည်ပင် ဖြစ်သည်။

(၆၆) ဝင်းကိုယ်ရံများမှာပုဂံပြည်ဝယ်သားတော်ကိုမှတ်ထား
သည်။ “ အတောင် ရှည်သော် ဖြတ်၊ နှုတ်သီးရှည်သော် ထိုး၊
အတက်ရှည်သော် တိ” ဟူ၍ အမှတ်ပေးခြင်း ထူးဖြစ်စေသည့်
နရပတိစည်သူမင်း လက်ထက် ဝင်းထွဋ်အိပ်ဘန် ကိုယ်ရံထား
သည်။

(၇၀) ယုံမှတ်နှိုးရင်းသည့် မင်းဆွေစိုးမျိုးကို ရှေးချယ်၍
မြို့လေးမျက်နှာကို လေးယောက်၊ လူတထောင်စီ နှင့် မှူးကဲ
စောင့်နေရသောကြောင့် တထောင်မှူး ခေါ်ဝေါ်သည်။ နောက်
နောက် စကားရွှေသဖြင့် ထောင်မှူး ခေါ်ဝေါ်လေသည်။

(၇၁) ဗြဟ္မဒတ်မင်း မွေးကြွသည့် ဝေသာန္တရာဥဩ
သည် မင်းကျင့်တရားကို ဟောပြော၍ မြို့ကွပ်အရာ ထားလေ
သည်ဟု ပဿေနဒီကောသလမင်းအား ဟောတော်မူသည်ကို
ထောက်လျှင် မြို့ကွပ်သည် အဆက်များစွာကပင် ရှိသည်ကို
ထိရသည်။ ရာဇဝင်၌လည်း တကောင်းပြည်ဝယ် ငတင့်တော်
သား ငတင့်တယ်ကို မြို့ကွပ်တင်မည်ဆို၍ ခေါ်စေသည်ကို
ထောက်လျှင် မြို့ကွပ်သည် မြို့ဝန်ပင်ဖြစ်သည် ယူရမည်။

(၇၂) ငွေစုပေါင်စုတို့ကို အထက်မှာမှဆိုမည်။ အောက်
က ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ယက်ပြားရွှေချည် သတောင်းလည်ကဲ့
သို့ ငွေစုပေါင်စုတို့ကို ဆိုပေအံ့ ... သာရမိမာန် , ကမကော်,
သာရကော, အီကင်း ငွေတော်လေးစင်း၏ အကြောင်းမှာ သ
ထုံမင်းတို့လက်ထက် သထုံပြည်တောအရပ်၌ သစ်ကြီးတပင်
သည် လုံးပတ်ညီညွတ်သည်။ ခက်မလေးဖြာရှိသည့်အကြောင်း

ရွှေထုံနိဒါန်း

ကို ကြည့်ရှုစေသည်တွင် တကိုင်း၌ သာလိကာနား၍ အသံ သာယာစွာ ကြွေးကြော်သည်။ တကိုင်း၌ ရှူးပျံ နားလျက်ရှိ သည်။ တကိုင်း၌ ကင်းကြီးကန့်လန့်ရှိသည်။ တကိုင်း၌ သစ် ကြောအဆင့်ဆင့် ရှိသည်။ ထိုလေးကိုင်း လေးခက်တို့ကို ငွေ လေးစင်းလုပ်သည်။ သစ်အကြော အဆင့်ဆင့်ရှိသည့် အကိုင်း ကို ဖြတ်ခုတ် လုပ်ဆောင်လျှင် အနှစ် အကြောသည် ဘုံဗိမာန် ကဲ့သို့ ထူးဆန်း တင့်တယ်သည်ကို အစွဲပြု၍ သာရဗိမာန်-ခေါ် ဝေါ်သမုတ်လေသည်။ ရှူးပျံနားလျက် ရှိသည့်အကိုင်းကို ရာမ ညတိုင်းသားတို့ လုပ်ဆောင်ရသောကြောင့် ထိုထွေကို ကမ ကော်-ခေါ်ဝေါ်သမုတ်လေသည်။ ရှူးပျံကို ရာမညတိုင်းသားတို့ မှာ ကမကော် ခေါ်ဝေါ်သည်။ ကျား ဗျက်နှာနှင့် တူသည့် သတ္တဝါ ဆိုလိုသည်။ ရှည်လျား၍ ကမကော် - ခေါ်ဝေါ်လေ သည်။ တနည်းလည်း.... ထိုအကိုင်းတွင် ငါးကြီးရသည် ဖြစ် ၍ ကမကော် ခေါ်ဝေါ်သမုတ်သည်။ က-မှာ ငါး ဆိုသည်။ မကော်-မှာ ကမ္ဘာဆိုသည်။ ကမ္ဘာငါးကြီး ဆိုလိုသည်။ က မကော်ထွေနှစ်နည်းအကြောင်း ရှိသည်တွင် သုရာငါးကြင်းရုပ် ထွေတော်လည်း ရှိသည်ဖြစ်၍ ကမ္ဘာငါးကြီး ဟုသည့်စကား နှင့် ညီလျော်သည်။ သာလိကာ နားသည့်အကိုင်းကို ငွေလုပ် သည့်မှာ သိကြား ဗြဟ္မာတို့ သာလိကာဌက် အယောင်ဘန် ဆင်းပြု၍ ကြွေးကြော်သည်။ ဟူးရားမြို့၊ ဟူးရားညိုကို ဟော ပြောသည်ကို ထောက်သဖြင့် ထိုထွေကို သာလိကာ-သမုတ် သည်။ ရှည်လျား၍ စကားရွှေလေလျှင် သာရကာ-ခေါ်ဝေါ် လေသည်။ သိကြားဗြဟ္မာတို့ ဌက်အယောင် ပြုသည့် နိမိတ် ကိုလိုက်၍ ဦးကား သိကြား ခရုသင်းကိုင်လျက် ရေစင်ဖျန်း ဟန်၊ ပဲ့ကား ဗြဟ္မာရုပ် ဗိမာန်ကပ်လျက် ထုလုပ်လေသည်။ ကင်းကြီး ကန့်လန့်နေသည့် အကိုင်းကို ရာမညတိုင်းသားတို့ လုပ်ဆောင်ရလေသောကြောင့် ထိုထွေကို အကင် သမုတ်ခေါ် ဝေါ်လေသည်။ ကင်းကို ရာမညတိုင်းသားတို့မှာ အကင်-ခေါ်

ဝေါ်သည်။ ရှည်လျား လေလျှင် အိကင်း-ခေါ်ဝေါ်ပြန်လေသည်။

(၇၃) ပင်စည်သည် ကြီးမား ထူထဲစွာသည် ဖြစ်၍ ဝန်တင်ရန် ငွေလုပ်သည်။ ထိုငွေကို မင်းငွေ သမုတ်သည်။ ရှည်လျားသဖြင့် မင်းစီးငွေ-ခေါ်ဝေါ်ပြန်လေသည်။ ရှည်လျားသောကြောင့် စကားရွှေလျှင် နန်းစဉ်ငွေ-ခေါ်ဝေါ်ပြန်လေသည်။ ဓမ္မအံ့ငွေပင် ဖြစ်သည်။ ထိုငွေငါးစင်း အရင်းသစ်ပင်သည် တောင်ဝိနွဲမ သစ်ပင်ဟူ၍ ဆိုသည်။ သာရဗိမာန်၊ ကမကော်၊ သာရကာ၊ အိကင်း ငွေတော်လေးစင်း တွင်သည်ကို ပညာရှိတို့ စပ်ဆိုသည်မှာ....

သာရဗိမာန်၊ ရောင်ဝန် ဖြာပတ်၊ ကြေးပြာသာဒ်နှင့်၊ ထုလွတ်စံကျော်၊ ကမကော်မူ၊ ဝေါတော်တင်ရာ၊ သာရကာကား၊ သဒ္ဓါကြည်ဖြူ၊ အဗ္ဗတော်ကျင်း၊ အိကင်းငွေတွင်၊ စည်စုံတင်မှ-ဟူ၍ ဆိုလေသည်။

(၇၄) လက်ရွေးကြီး၊ ပွဲတိုင်းကျော်၊ ပြည်လုံးကျော်၊ ဇင်းမယ်၊ အင်းမ၊ ဘုန်းတော်နိုင်ငံ၊ သလွန်ဖြူ၊ လက်သစ်၊ ပြည်လုံးအံ့၊ ရန်နိုင်၊ ဝဲကူးနိုင်ငံ၊ ပြည်အင်းမ၊ သဖြူး၊ မင်းတရားစက်ကြီး သည်ငွေများသည် အကြောင်းသင့်ရာ ခေါ်ဝေါ်သမုတ်သည် ယူရန်ရှိသည်။

(၇၅) သုံးလူ့ပူဇော်ငွေမှာ ...ဝေသာလီပြည်ဝယ် ဘေးသုံးပါးရောက်လေလျှင် သိကြားနတ်တို့ ဘန်ဆင်းသည့်ငွေဖြင့် ထုရားသခင် ရှေးကြောင်း ကြွတော်မူသည်။ လူနတ်ဗြဟ္မာတို့ ရှိခိုးပူဇော် ကန်ဘော့ခြင်းကို ပြုလေသောကြောင့် ထိုငွေကို ဥပစာအားဖြင့် “သုံးလူ့ပူဇော်” သမုတ်ခေါ်ဝေါ်သည် ဆိုသည်။ ထိုငွေသည် ဦးကား လူမင်း၊ သိကြားမင်း၊ ဗြဟ္မာမင်းပေါင်း၊ သရဘူမတိုဋ်ဆင်ယင်လျက် နောက်ပဲ့မြီး ထီးသုံးစင်း စိုက်၍ လုပ်ဆောင်သည်ဆိုသည်။

ရွှေထုံနိဒါန်း

(၇၆) ပြည်ကြီးမွန်ထွေမှာ....မြန်မာမင်းကို တရားသော မင်းမျိုးတို့ ဦးညွတ်ဟန်၊ ဦးက ရိုလျှောက်၍ ပဲ့တုန်အောင် လက်ဝဲက အရပ်ငါးဆယ်၊ လက်ျာက အရပ်ငါးဆယ် ထုလုပ် သည့် ဖွေဖြစ်သည်ဆိုသည်။ ရေကြောင်း ထွက်တော်မူကြီး ထွက်တော်မူလျှင် ဖေါင်တော် ရှေ့က သုံးလူ ပူဇော် ထွေ၊ ပြည်ကြီးမွန်ထွေခင်းကျင်းကြောင်းကို ရွှေခန်းကြော့ရှင် မင်းနုရ ပတိ ပုံတောင်သို့ချီသည့် အကြောင်းအရာကို ခွဲဆိုသည့် ပုံတောင်နိုင်မော်ကွန်းတွင်....

သုံးလူ ပူဇော်၊ ထွေကျော်လွှံ့ထင်၊ အောင်မြင်တန်ခိုး၊
 မြတ်မျိုးခင်းစဉ်၊ ထွေယဉ်ရတနာ ရှေ့မကွာတည့်-ဟူ၍
 ၎င်း၊ ပြည်ကြီးမွန်လည်း၊ ဗိမာန်ကြံပတေ့၊ ဖေါင်တော်
 ရှေ့ဝယ်၊ ပျော်မွေ့တွယ်ချည်း၊ ငြိမ်ငြိမ်ကြည်းမျှ-ဟူ၍
 ၎င်း စပ်ဆိုသည်ကိုထောက်လျှင် သုံးလူ ပူဇော်ထွေ၊
 ပြည်ကြီးမွန်ထွေသည် လက်ဝဲလက်ျာ ခင်းကျင်းလိုက်
 ရသည် ယူရမည်၊ သုံးလူ တောင်ပထွေသည် သုံးလူ
 ပူဇော်ထွေပင် ဖြစ်သည်ဆိုသည်။

(၇၇) နဝရာထွေမှာ နဝရူပထွေကိုပင် နဝရာခေါ်သည် ဆိုသည်။ နဝရူပဖေါင်ထွေအကြောင်းကို အထက်မှာမှ ပဉ္စရူပ၊ သတ္တရူပ၊ နဝရူပ၊ ဒသရူပ၊ ခွါဒသရူပဖေါင်ထွေကို ဆိုမည်။ အချို့လည်း နဝရာထွေသည် နဝရာဇာ ဆိုလိုသည်။ နဝရာဇာ = မင်းကိုးပါးဆိုလိုသည်။ မင်းကိုးပါးဆိုကြောင်းလည်း ကမ္ဘာ တည်ဦး ဗြဟ္မာကိုးသုံ ကိုးယောက်ကိုအစွဲပြု၍ ကမ္ဘာ၏ နိမိတ် ထင်စေခြင်းငှါ ထိုဖေါင်ထွေသည် ဦးကား ဗြဟ္မာရှင် ၅၊ ဝဲကား ဗြဟ္မာရှင် ၄ ထုလုပ်၍ မဟာသမ္မတမင်းကစ၍ သုံးဆောင် သည့် ဆိုသည်။

(၇၈) သင်္ကန်းနက်ထွေမှာ....သင်္ကန်းနက် သစ်ပင်ကို လုပ် သည်ဖြစ်၍ “သင်္ကန်းနက်ထွေ”ခေါ်ဝေါ်သည်။ စကားရွှေလေ လျှင် “သင်းကနက်” ခေါ်ဝေါ်ပြန်သည်။ သာဂဂဗ္ဗနံ့သာကို

ရွှေတုံနိဒါန်း

သရက္ခန် ဆိုသကဲ့သို့ ယူရမည်။ သင်းကနက် သစ်ပင် မရှိ၊ သက်န်းနက်သစ်ပင်သာ ရှိသည်။

(၇၉) လင်းဇင်းဇော့မှာ...လာဇာဇော့ ဆိုလိုသည်။ လာဇာဇော့ဆိုသည်မှာ မဂဘောသာ၌ 'ပေါက်ပေါက်' ဆိုသည်။ ပေါက်ပေါက်ပွင့်ကဲ့သို့ အတွန့်အလိမ် ဦးနှိမ်ပဲ့မြင့် လုပ်သည့် ဇော့ဆိုလိုသည်။ ထိုဇော့ကို လဝရဋ္ဌတိုင်း လင်းဇင်းမင်းတို့အသုံး အဆောင် ပြုသောကြောင့် လင်းဇင်းဇော့ ခေါ် ဝေါ် သည်။

(၈၀) ပသံဇော့မှာ ဗြသံဖြစ်သည်။ ဗြ-ဆိုသည့် ဘျမ်း-ဆို သည့်စကားများသည် ရာမညတိုင်း သုံးရပ်သားတို့မှာ တုန်း တန်းခိုးကြီးသည် ဆိုသည်။ ရာမညတိုင်း၌ သုံးဆောင်သည့် ဘွဲ့ပုံများတွင်လည်း မင်းဆွေစိုးမျိုးနှင့် စပ်သမျှတို့ကို စောဗြ၊ သမိန်ဘျမ်း အစရှိသဖြင့်ပေးလေသည်။ အယုဒ္ဓယတိုင်း၊ လဝရဋ္ဌ တိုင်း၊ ဟရိဘုဉ္ဇတိုင်းများမှာလည်း ဘွဲ့အမည်များသည် ဗြနုရစ် ဗြစံစစ်၊ ဗြသာမိရာဇာ အစ ရှိသည်ဖြင့် သုံးဆောင်သည်။ ကျော်မျိုးဖြစ်သော မုတ္တမမင်းတို့လက်ထက် မြစ်ကြီးငါးသွယ် မှ စီးဝင်သည့် ရေ ဖြစ်သည်ကို နိမိတ်အမှတ် ပြု၍ ပွန်စလိုင် မြစ်မှာ သင်္ကြန်ရေ သောက်ရေတို့ကိုခပ်ရသည်။ ရံဘန်ရံခါ မှူးမတ်ဗိုလ်ပါတို့နှင့် ပွန်စလိုင်သို့ကူး၍ ပွဲသဘင်ခံသည်။ ထို ရေကိုသုံးဆောင်လျှင် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းသည်ဟူ၍ ဒိဋ္ဌာနု ဂတိပြုလေသည်။ ဗြင်းနတ်ထုရားတည်ရာ တောင်သည် ဘီလူး တို့ နေရာဟောင်းတောင်ဖြစ်၍ ဘီလူးတို့သည် အဿမုဒီ ကို ကြောက်ရွံ့သည်ကို အစွဲပြု၍ ပွဲသဘင်ခံမည်၊ ပွန်စလိုင်ရေကို သုံးဆောင်မည် ကူးသွားသည်ကာလ အဿမုဒီရုပ်လုပ်သည့် ဇော့ကို မင်းတို့စီးနင်းလေသည် ဆိုသည်။ ထိုဇော့သည် ဦးကား အဿမုဒီရုပ်၊ ပွဲကား မင်းစီးဇော့ဖြစ်သောကြောင့် ဇော့ကား ပွဲကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်သည် ယူရန်ရှိသည်။ ရွှေထီး ရွှေနန်း အ ဆက်ဆက် သင်္ကြန် တော်ကြီးခေါ်တော်မူလျှင် ပွန်စလိုင်ရေကို

လည်း ခပ်သူသည်ပင် ဖြစ်သည်။ ပွန်စလိုင်ဖြစ်သည့် မြစ်ငါး သွယ်ဆုံရာဖြစ်သည်။ ရှေးစာဟောင်းမှာလည်း...။

အရှေ့ဘက်သို့၊ ရွှေစက်ပြောင်ဝင်း၊ ထိန်ထိန်လင်း
ရှု၊ မြစ်မင်းယဉ်ပြိုင်၊ ပွန်စလိုင်ဟု၊ ငါးဆိုင်ဆုံကြ၊ ပင်
လယ်ဝကို-ဟူ၍ စပ်ဆိုလေသည်။

ထုန်းရှိသောမင်းတို့ ထိုရေကို သောက်သည်ဆိုသည်။ ထို
ရေဖြင့် ကူးသန်းသွားလာသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ဗြသို-တွေ
ခေါ်ဝေါ်သမုတ်သည်။ ဗြ-ဆိုသည်မှာ ...ထုန်းတန်ခိုးကြီးသည်
ဆိုသည်။ သုံ-ဆိုသည်မှာ သောက်သည် ဆိုသည်။ ရှည်လျား
သဖြင့် စကားရွှေလေလျှင် “ပသုံ” ရေးသားခေါ်ဝေါ်လေသည်။

(၈၁) အဇလုံတွေမှာ... အဇလုမွှေ ချိုလိုသည်။ အဇမှာ
ဆိတ်၊ လုမွှေ-မှာ ခရမ်းထီးဆိုသည်ကို ထောက်လျှင် ဦးကား
ဆိတ်ရှပ် ခရမ်းထီးငုံဟန် လက်နှစ်ဘက်၊ ပဲ့ကားအမြီး ခြေ
နှစ်ဘက်လုပ်သည့်တွေဖြစ်သည် ယူရမည်။

(၈၂) ပြည်ကုံးတွေမှာ... ပြည်သူ့ကိုင်သားတို့ ရှိခိုး
တင်လျှောက်ရာတွေ ဆိုလိုသည်။ ပြည်သူ့ကိုင်သားအများလူ
တကာတို့ရှိခိုးတင်ရာဆိုသည်ကိုထောက်လျှင် ကမ္ဘာဦးသူတို့
ရှိခိုးတောင့်တပြီသဖြင့် နေ လ ပေါ်ခြင်း နိမိတ်ကို ထောက်၍
ဦးကား လဗိမာန်၊ လနတ်ရှပ်၊ ပဲ့ကား နေဗိမာန်၊ နေနတ်ရှပ်
လုပ်သည့်တွေဖြစ်သည် ယူရမည်။

(၈၃) သယောင်တွေမှာ... သူယောင်တွေ ဆိုလိုသည်။
ရှည်လျား၍ ‘သယောင်’ ရေးသားခေါ်ဝေါ်လေသည်။ ဦးကား
သူယောင်ရှပ် ထား၊ ဖွံ၊ တုတ်၊ ဒိုင်း၊ လေး လက်နက်ငါးပါး
ကိုင်ဟန်၊ ပဲ့ကား မင်းစီးတွေဆိုသမျှသည် ထွက်ကားပဲ့ကဲ့သို့
လုပ်မြဲဖြစ်သည်။ ထွက်ကားပဲ့လုပ်သည်ယူရမည်။

(၈၄) ဝင်္ဂါဇေယတွေမှာ... ကျီးတွေဆိုလိုသည်။ ကျီး
ရှပ်တွေ ဖြစ်သည်။ ဇေယမှာ-အောင်ခြင်း နိမိတ်ကို လိုက်၍
မင်္ဂလာစကား မှည့်လေသည်။

(၈၅) သရဘူ ထေမှာ.... ရှည်လျား၍ အရေး အသား အခေါ်အဝေါ် ရွှေသောကြောင့် 'သရဘ' ခေါ်ပေါ်သည်။ ဦးကား သရဘူကဲ့သို့ အနိမ့်၊ ပဲ့ကား သရဘူကဲ့သို့ အမြင့်လှသည့် ဖွေ ဖြစ်သည် ယူရမည်။ အချို့လည်း.... သရပတ်ဖွေဖြစ်သည် ဆို သည်။ ပွဲလျက်၊ ရေနံ၊ ငါးဆီ အစရှိသည်တို့ကို ရောနှော၍ ချက်သည်ကို သရပတ်ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သည်။ သည်ကိုအစွဲပြု၍ ဖွေထေးလျှင်တို့ကို သရပတ်အရသားဆိုသည်။ အဝကို စည်သူ ကျော်ထင်မင်း မင်းပြုသည့်ကာလ ရှင်ဖြူရှင်ထွသို့ ဘုရားရှိခိုး ထွက်သည်တွင် ညနေသုံးချက်တီးကျော်၌ အဝဘက်သို့ ကူး မည်ဟု ဖေါင်ပန်းဖွေတက် ခင်းကျင်းသည့်အတွင်း အနောက် တောင်ထောင့်က မိုးသက်လေဆင်သည်ကို မြင်သောကြောင့် မကူးဖြစ်။ မှူးမတ်တို့နှင့် တိုင်ပင်နေကြစဉ်တွင် ဖွေထေးနှင့် သရပတ်သားတို့ ပါသည်။ ဖေါင်တော်ပဲ့နားက သရပတ်သား တယောက်သည် အကြိမ် ကြိမ် တက်ခေါ်သည်ကို အင်းဝ ဘုရင် စည်သူကျော်ထင် ကြား၍ တက်ခေါ်သသူသည် မည် သည့်သူနည်း၊ မည်သည်ကိုအကြောင်းပြု၍ တက်ခေါ်သနည်း မေးတော်မူလျှင် သရပတ် သားလည်း ဖေါင်တော် ကူးမည် စီစဉ်ခင်းကျင်း၍ရှိမှ မိုးသက်လေကိုမြင်၍မကူးဖြစ်ရှိတော်မူခဲ့ လျှင် ရှင်ဖြူရှင်ထွဆိပ်တွင် တညဉ့်စက်တော် ခေါ်ရမည် ဖြစ် သောကြောင့် တက်ခေါ်ပါသည်လျှောက်လေလျှင် “မောင်မင်း စီဆင်၍ ကူးနိုင်မည်လော” မေးတော်မူပြန်သည်တွင် “ဘုရား ကျွန်တော် စီဆင်၍ကူးရလျှင် တကောင်းဈေးဆိပ်သို့ ဖေါင် ပန်းဖွေတော် ဆိုက်ရောက်မှ မိုးသက်လေ ရောက်မည် ဖြစ် ပါသည်ဟု လျှောက်သည်တွင် “အဘယ် အကြောင်းကြောင့် သိရသနည်း” မေးပြန်သော် သရပတ်သားလည်း “တိမ်တေ၊ လေဇစ်၊ လျှပ်စစ် ပဇ္ဇော၊ သံ တယော-ဆိုသည်ကိုထောက်၍ လျှောက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တိမ်တက်သည်ကို သုံးယူဇနာကမြင် ပါသည်။ လေဆင်သည်ကို တယူဇနာက မြင်ပါသည်။ လျှပ်စစ်

ပြက်သည်ကို ငါးယူဇနာကမြင်ပါသည်။ မိုးဆင်သည်ကိုသုံးယူ
ဇနာကမြင်ပါသည်။ ပညာရှိတို့စကားကိုထောက်၍ ယျှောက်ပါ
သည်’ ဆိုလျှင်အားရတော်မူ၍ သရပတ်သားကိုပင် ‘မောင်မင်း
စိဆင်၍ကူးတော့’ ဆို၍ ရှင်ဖြူရှင်ထွယ်ပိကလည်း ရွှေကြက်ယက်
ကို ပန်း၍ကူးလေလျှင် တကောင်းဈေးဆိပ်သို့လည်း ဖေါင်ပန်း
ထွေတော်တက်ရောက်လေတော့သည်။ မိုးသက်လည်း ရောက်
လာတော့သည်။ သည်ကို အားရတော်မူ၍ ယုလားဘိပေးတော်
မူသည်။ “မည်သည့်အကြောင်းကိုစွဲ၍ တကောင်းဈေးခေါ်ဝေါ်
သနည်း’ မေးတော်မူပြန်သည်တွင် ‘တကောင်းမင်းမိုးသထိုးမင်း
ဖျား မြို့ရာကြည့်ရှုမည် လာသည့်ကာလ သည်ဆိပ်က ဖေါင်
ဆိုက်၍ တက်သွားကြည့်ရှုသည်။ ပဌမ မင်းလမ်းဖြစ်သည်။ မြို့
တည်၍ဈေးနာရှိပြန်လေသောကြောင့် တကောင်းဈေးခေါ်ဝေါ်
သမုတ်သည်။ တကောင်းမင်းလက်ထက် ဟက်ရာလမ်းဈေးဆို
လိုပါသည်။ အတီး အမှုတ် ကြိုးချင်းများတွင် လည်း “တ
ကောင်းဖေါင်ငင်, တကောင်းဖေါင်လာ, တကောင်းဖေါင်ဆိုက်
ဟူ၍ သုံးဆောင် တီးမှုတ်ကြလေသည်” ဟု ယျှောက်လေလျှင်
ထိုသူကို သရပတ်အရက နုတ်ယူ၍ မြဲစွဲကမ်းရှု ဂီရသည်။ ဗဟု
သုတနှင့်ပြည့်စုံသည်။ စကားစမြည် ယဉ်ကျေးကတ်လိမ္မာ
သည်ဖြစ်၍ စကားတောင်ရွာကို ပေးတော်မူသည်။ ယခုနှင့်
စကားတောင်စားဟူ၍ ထင်ရှားလေသည်။ တကောင်းဒါးခွက်
အများတည်၍ ရောင်းသောကြောင့် တကောင်းဈေး ခေါ်ဝေါ်
သည် ဆိုကြသည်။ သရဘယောသည် သရပတ်ထွေဖြစ်သည်
ဆိုကြသည်။ သရဘယောကို သရပတ်ထွေဆိုသည်မှာ သရဘ
ယောသည် အခြားထွေကဲ့သို့ မဟုတ်။ သရပတ် ထုံခြံထွေသည်
ဖြစ်၍လည်း သရပတ်ထွေ ခေါ်ဝေါ်ပြန်သည်လည်း ဆိုသည်ဟု
ယူရန်ရှိသည်။

(၇၆) လောကဗိမာန်ထွေမှာ... လူမင်းဗိမာန် ဆိုလိုသည်။
လူမင်းဗိမာန် ဆိုလိုသည်ကို ထောက်လျှင် ဦးကလည်း ဗိမာန်

ရွှေထုံနိဒါန်း

ပဲ့ကလည်း ဗိုမာန်လုပ်ဆောင်သည့် ငွေဖြစ်သည် ယူရန်ရှိသည်။
ခွါလောင်းထွေမှာ ဦးနှစ်ခြွာ၊ ပဲ့နှစ်ခြွာလုပ်သည့် ငွေဖြစ်သည်
ဆိုလိုသည်။ သုဝထွေမှာ..... ကြိတ်တူရွေး ကျေးငွေဖြစ်သည်။
သံသုမာရ ထွေမှာ..... မွေ့လျော်ဘွယ်ရှိသော မိကျောင်းထွေ
ဆိုလိုသည်။ ပညာရှိတို့စပ်ဆိုသည်မှာလည်း.....

ရွှေခွါ ရွှေလောင်း၊ မိကျောင်းခြင်းဆင်၊ ရုပ်သွင်ပီသ၊
ရဲထွေစသား၊ တောက်ပဝင်းဝင်း-ဟူ၍စပ်ဆိုလေသည်။

(၈၇) မနုဿိဟထွေမှာ လူ့မျက်နှာ လူ့လက်၊ ခြင်္သေ့ကိုယ်
နှစ်ခြွာ၊ ခြင်္သေ့ခြေနှစ်ဘက် ဖြစ်သည်တွင် လက်နှစ်ဘက်ထိ
သည်၊ ရင်အုပ်နှင့်လက်ထိသည်၊ ပေါင်နှင့်ကိုယ် ထိသည်ဖြစ်
၍ ထိသုံးပါးဆိုသည်။ မနုဿိဟရုပ်လှပင်ဖြစ်သည်။ ပညာရှိတို့
စပ်ဆိုသည်မှာလည်း....

မနုဿိဟ၊ ရူပထင်ရှား၊ ထိသုံးပါးနှင့်၊ ကြားကြား
ထင်ပြီ၊ ဟောက်သကဲ့သို့-ဟူ၍စပ်ဆိုလေသည်။ မနုဿိ
ဟသည် လူခြင်္သေ့ ဆိုလိုသည်။

မနုဿိယ သီဟော မနုဿိဟော၊ မနုဿိယ - လူ့ကိုယ်ကဲ့သို့၊
သီဟော-ခြင်္သေ့တည်း။ မနုဿိဟော-လူ့ကိုယ်ကဲ့သို့ ခြင်္သေ့၊
(တပွါရိသံသမာသံဝိပြိုဟ်)ပညာရှိတို့ ကြံကြလေသည်။

(၈၈) နာဂဒေဝထွေမှာ.....ဦးက နတ်ရုပ်တွင် ထိပ်၌နဂါး
ရုပ်တပ်၍ လုပ်သည့်ငွေဖြစ်သည် ယူရမည်။ ခွါဒသရူပထွေ
မှာ.....တဆဲ့နှစ်ရုပ်ပေါင်း၍ လုပ်သည့် ငွေဆိုလိုသည်။ ခွါဒသ
ရူပထွေကို ရုပ်ရုံလုပ်သော ဖေါင်ရတနာနှင့် အထက်မှာမှဆိုမည်။

(၈၉) သုံးဆဲ့နှစ်လံထွေမှာ သုံးဆဲ့နှစ်လံ အလျားရှိ၍
'သုံးဆဲ့နှစ်လံထွေ' ခေါ်ဝေါ်သမုတ်သည်။ ယင်းသည့်ငွေကိုပင်
မဟာပါသာဒထွေဆိုသည်။ ဦးမှာ ရုပ်ရုံလုပ်လိုသမျှ ပဲ့မှာ မင်းစီး
ငွေဖြစ်၍ ထွေကားပဲ့ လုပ်ရသည်။ ပါသာဒ သဒ္ဓါသည်
ကြည်ညိုခြင်းကို ဟောသည်။

ပါသာဒံ ဇနေတိတိ ပါသာဒေါ၊ ပါသာဒံ - ကြည်ညိုခြင်းကို၊ ဇနေတိ-ဖြစ်စေတတ်၏။ ဣတိတသ္မာ-ထိုသို့ ကြည်ညိုခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သောသတ္တိကြောင့်၊ ပါသာဒေါ-ပါသာဒမည်၏။ (ကိတ်ဝိဂြိုဟ်၊ ပသာဒဓာတ်၊ ဣပစ္စည်းဖြစ်သည်) ပညာရှိတို့ ကြံသည်ကို ထောက်၍ သုံးဆွဲနှစ်လံ မဟာပါသာဒဓယေ သည် ကြီးသော ပြာသာဒ်ဆောင် တင်သောဓယေ ဖြစ်သည် ယူရမည်။

(၉၀) ထွက်ကား၏ အကြောင်းမှာ....အလောင်း စည်သူမင်းသည် သင်္ကန်းနက်ဖေါင်နှင့် ဇမ္ဗူ ဓမ္မာလည်သည့်ကာလ ကျွန်းကြီးတခု၌ ကင်းကြီးတခုသည် ဆင်ကိုသတ်၍ ဆင်စွယ်ကို အသိုက်ပြုလျက် နေ၏။ ထိုအသိုက်သည် တတ်ထွစွာသော လူတို့ လုပ်ဆောင်သကဲ့သို့ အကန့်အကွက် အဝန်းအရှက်တို့ သည် ရှိ၏။ ကင်းကြီး အစာရှာမည် တောသို့သွားသည့်အခိုက် ကင်းသိုက်ကို တွေ့၍ ထူးဆန်းတင့်တယ် လျောက်ပတ်သည် ဖြစ်သောကြောင့် ပုံပန်းရေးသား၍ ယူခဲ့စေ၏။ ဆင်စွယ် လုပ်ရင်းအကြောင်းကိုအစွဲပြု၍ ယခုထက်တိုင် ထိုအလုပ်အဆောင် အရေးအသားတို့ကို “ဆင်စွယ်ဝန်းရှက်” ခေါ်ဝေါ်လေသည်။ အသိုက်ဖြစ်သော ဆင်စွယ်ကိုလည်း ဆောင် ယူခဲ့စေသည်။ ကင်းကြီးလည်း အစာရှာရာကရောက်၍ အသိုက်ပျက်သည်ကို မြင်လျှင် သမုဒ္ဒြာကို ကူး၍လိုက်၏။ ကောလာဟလ အုတ်အုတ် ကျက်ကျက် သဲသဲရုတ်ရုတ်မျှ ရှိသောအသံကို အလောင်းစည်သူမင်း ကြားလျှင် မည်သည့်အသံ ဖြစ်မည်နည်း မေးသော် မှူးတော် မတ်တော်တို့က ကင်းကြီး လိုက်လာကြောင်းကို လျှောက်ကြ၏။ တုန်းအာနုဘော်ကြောင့် မမိနိုင်လျှင် ထီးထွရည် ၇ ပင်ထွက်ခန့်ရှိသော ထန်းတရပ်မျှ ခေါင်းဒဗြီးထောင်လျက် ခြေလက်ကားကားပြု၍ ကြည့်ရှုလိုက်၏။ အလောင်းစည်သူမင်းလည်း သင်းမျှသတ္တဝါသည် ထွက်ယက်၍ကားကား ခေါင်းဒဗြီးထောင်လျက်ပြဝံ့သည် ဆိုလေလျှင် ဟူးရူးဖြူ ဟူးရူးညို

ရွှေထုံနိဒါန်း

ရှူးမတ်တို့က ကင်း၏ သဏ္ဍာန် ဟေ့ လုပ်၍ စီးတော်မူစေလို သောကြောင့် ပြခြင်းအကြောင်းဖြစ်ပါသည်။ လျှောက်ကြလျှင် ထိုကင်း၏သဏ္ဍာန် ဟေ့လုပ်သည်။ ထွက်ယက်၍ကားကားခေါင်း အမြီးထောင်လျက် ပြဝံ့သည် ဆိုရင်းနိမိတ်ကိုအစွဲပြု၍ ထိုဟေ့ ကို ထွက်ကား သမုတ်ခေါ်ဝေါ်လေသည်။

(၉၁) လက်သင်္ဃာ ကင်းပယ်သဏ္ဍာန် လုပ်ဆောင်သည်။ လက်သင်္ဃာသမုတ်ခေါ်ဝေါ်ကြောင်းမှာ..... ရွှေထီးရွှေနန်းအဆက် ဆက် ထွက်ကားတော်တွင် ထွက်ရသည့် တက်ရေးသုံးဆဲ့ခုနစ် ချင်း.... တုရားရှိခိုး-၁၊ ရွှေလောင်းချို-၂၊ ရွှေလောင်းထွက်-၃၊ ရွှေဖေါင်ယဉ်-၄၊ တက်ကောက်-၅၊ တက်မြွေကတ်-၆၊ တက် တန်း-၇၊ တက်စောင့်-၈၊ တက်ထောင်-၉၊ တက်ရှက်-၁၀၊ တက်ဝှက်-၁၁၊ တက်ခပ်-၁၂၊ တက်ထွ-၁၃၊ အိမ်မီးခြင် တင်-၁၄၊ စင်ရော်သုတ်-၁၅၊ စင်ရော်ဝဲ-၁၆၊ ဝမ်းဘဲတောင် ဖြန့်-၁၇၊ ဝမ်းဘဲကန့်-၁၈၊ လက်မြန်-၁၉၊ ခေါ်တော်မူ-၂၀၊ နတ်သမီးပန်းခိုး-၂၁၊ နတ်သမီးပန်းဆွတ်-၂၂၊ နတ်သမီးပန်း ထွမ်း-၂၃၊ နတ်သမီးပန်းတောင်း-၂၄၊ သန်လျက်ထမ်း-၂၅၊ ဆေးတော်ထိုး-၂၆၊ ရာဇမတ်ကြီး-၂၇၊ ရာဇမတ်ငယ်-၂၈၊ နေရောင်ကာ-၂၉၊ နေရောင်ပြ-၃၀၊ တင်းထိမ်ရံ-၃၁၊ တင်း ထိမ်ထွတ်-၃၂၊ သုံးချက်ပေါက်မြန်-၃၃၊ စံပယ်ရံ-၃၄၊ ဆင် စွယ်ဝန်းရှက်-၃၅၊ ကိန္နရာတောင်ရှက်-၃၆၊ ရွှေငှက်တောင် ခတ်-၃၇၊ တက်ချင်းတို့ကို ထွက်ကားတော်သို့တက်၍ခဲထွေ်မီ အကြား ယင်းသည့်ထွေ်ချင်းများကို လက်တတ်အောင် သင်ရ သည့် ဟေ့ဖြစ်၍ ထိုကင်းငယ်၏ သဏ္ဍာန် လုပ်သည့် ဟေ့ကို “လက်သင်္ဃာ” ခေါ်ဝေါ်သမုတ်လေသည်။ ထွက်ကားတော် ထွေ်သူ ထွေ်သင်းသားတို့မှာလည်း ဦးထုပ် ရွှေ၊ လက်ကျပ် ငွေ၊ အဝတ်ပုဆိုးမှာအနီ၊ ရှူးပန်း၊ ဇက်ဒယက် ဆင်ယင်၍ ထွေ် ရသည်။ နောက်နောက် မင်းတို့လက်ထက် ထွေ်သင်းသားတို့ကို

ပေရင်းရှာမှာ ချထားနေထိုင်ရသည်။ ရှေးစာဟောင်းများတွင် လည်း....

ဦးထုပ်ကား ရွှေ၊ ငွေကား လက်ကျပ်၊ နီထုပ်ဝတ် စား၊ ပေရင်းသားတို့၊ ရွှေပြား ရိုးရဲ၊ မြူးဆွဲတက်ထွ၊ ချလည်းတညီ၊ ချီလည်းတညွတ်၊ သတ်လည်းညီအောင်၊ ဟန်ရေးဆောင်သည်-ဟူ၍ စပ်ဆိုလေသည်။

(၆၂) သမ္ဗန်ဇေယျမှာ ... ပဋိက္ကယားမင်းကို ကျည်းကုလား တို့က ဆက်သည့်ဇေယျဆိုသည်။ အတိုးဝေး၍ ဝယ်လိုက်သည် လည်း ဆိုသည်။ ထိုသမ္ဗန်ဇေယျကို ပဋိက္ကယားမင်းတွင် စည် အလုံး လေးဆယ်ရသော မိဖုရားကြီးအားပေး၍ မိဖုရားစီးနင်း သည်။ ပဋိက္ကယားမင်းက အနော်ရထာ မင်းစောအား ဆက်၍ မိဖုရားမောင်းမမိသံတို့ စီးနင်းရသည်။ နောက်နောက် မင်းတို့ လက်ထက် သမ္ဗန်ဇေယျကို မိဖုရား မင်း ကိုယ်လုပ်ကိုသာ အစီး အနင်း များလေသည်။ သမ္ဗန်ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသည် မဂတောသာ ဖြစ်သည်။ မြန်မာပြန်လျှင် စပ်သည် ဆိုလိုသည်။ မိဖုရား မင်း ကိုယ်လုပ်တို့နှင့် စပ်သည့်ဇေယျ ဆိုသည်။ တကြောင်းမှာလည်း- “တလိမ်းမထေး၊ သစ်စေးမဖါ၊ ကုလားရှာက၊ ပါသည့်ဇေယျ” ဟူ၍ လူကြီး လူအိုတို့ အစဉ်ပြောဆိုသည့် စကားကို ထောက် လျှင် တလိမ်းမထေး၊ သစ်စေးမထည့်၊ အုန်းဆံမရိုက်၊ ပျဉ်ကို ပျဉ်ချင်း စူးရဲသပ်နှက်၍ စေ့စပ်အောင် လုပ်သည့်ဇေယျဖြစ်၍ ထိုဇေယျကို သမ္ဗန်ခေါ်ဝေါ်သည်လည်း ဆိုသည်။ စကားနှစ်ချက် ပင် တော်သင့်သည် ယူရန်ရှိသည်။

(၆၃) သက္ကဒါန်ဇေယျ၏အကြောင်းမှာ... မလ္လာယုကျွန်းထို့ အလောင်းစည်သူ ဖေါင်ဆိုက်သည့်နေ့ ညဉ့် မိုးသောက်ယံ၌ အိပ်မက်မြင်သည်မှာ ထူးဆန်းသော အဝတ်တန်ဆာ ဆင်ယင် လျှက် လူတယောက်သည် နီလာအရောင် အဆင်းနှင့်တူသော တိမ်ပြင်တွင် ငွေအဆင်းနှင့်တူသော အက္ခရာကိုးလုံးရေးသည် ကို မြင်မက်သည်။ ကိုးလုံးအက္ခရာတို့ကား “စတုအဏ္ဍဝ သာမ

ကဋ္ဌာ” ဖြစ်သည်ဆိုသည်။ အချို့လည်း “ ဇေအဏ္ဏဝ သာမတုဏ္ဏာ” ဟူ၍လည်း ဆိုသည်။ အချို့လည်း အက္ခရာ ကိုးလုံးစီ စာနှစ်ကြောင်း ဖြစ်သည်ဆိုသည်။ စတုအဏ္ဏဝ သာမကဋ္ဌာ အက္ခရာ၏ အရေမှာ အင်းလေးအင်း ခြံရံလျက် ရွှေသောသစ် ဆိုလိုသည်။ ဇေအဏ္ဏဝသာမတုဏ္ဏာ အက္ခရာအရေမှာ တန်းခွန်နှင့် တူသောအင်း၊ ရွှေသော နှုတ်သီးရှိသောဌာန် ဆိုလိုသည်။ နှစ်ကြောင်း နှစ်သွယ်အစဉ်ပြောဆိုလေသည်။ အလောင်းစည်သူ မင်းလည်းအိပ်မက်အကြောင်းကို ဟူးရားဖြူ ဟူးရားညိုတို့အား ပြန်ပြောလျှင်ယခင်ဆိုခဲ့သည့်စကားအတိုင်းနိမိတ်ဘတ်လျှောက်လေသော် မင်းချင်းတို့ကို လွှတ်၍ ကြည့်ရှုရှာဖွေ သည်တွင် လျားသောအင်းလေးအင်းခြံရံလျက် ထက်အောက်လုံးပတ် ညီညွတ်သော သစ်ပင်ထက်တွင် ရွှေသော နှုတ်သီးရှိသော ဌာန်သည် သစ်ကိုင်းကို နှုတ်သီးဖြင့်ခေါက်၍ ကြွေးကြော်မြည်တမ်း၏။ ထိုသစ်ပင်၏ အသားအခေါက်တို့ သည်လည်း ရွှေသော အဆင်းရှိသည်များကို သိမြင်ကြောင်းနှင့် လျှောက်လေလျှင် ဟူးရားဖြူ ဟူးရားညိုတို့လည်း ဖွေလုပ်၍ စီးတော်မူစေလိုသောကြောင့် သိကြားနတ်တို့ အိပ်မက်ပြခြင်း၊ သိကြားနတ်ပင်ဌာန်အယောင်ဆောင်၍ ကြွေးကြော်ခြင်း ဖြစ်သည် လျှောက်လေသော် ထိုသစ်ပင်ကို ဆောင်ယူ၍ ထိုသစ်ပင်၌ အကိုင်း၊ အညှောက်၊ ပေါ်စရွက်နုသဏ္ဍာန် ဦးလုပ်သည်။ ရွက်ရင့်သဏ္ဍာန် ဝဲလုပ်သည်။ ယင်းသည့်ဖွေသည် သိကြားပေး၍ ရသည့်သစ်ကို ဖွေလုပ်လေသောကြောင့် ထိုဖွေကို သက္ကဒါန် သမုတ်ခေါ်ဝေါ်သည်။ သက္ကဒါန်-သိကြား ပေးသည် ဆိုလိုသည်။ အိပ်မက်မြင်သည့် ကိုးလုံးအက္ခရာစာနှစ်ကြောင်းဆိုသည့် စကားသည် အမှန်ယူရမည်။ စာကြောင်း အက္ခရာကိုးလုံးစီ အရ အတိုင်း မှန်လေသည်။

(၆၄) ကုဏ္ဍဝေဓမ္မာ.... ရာမညတိုင်းသားတို့ ဘာသာခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပန်းကန်လုံးကို ရာမညတိုင်းသားတို့

ရွှေထုံနိဒါန်း

မှာခရူပ်ခေါ်ဝေါ်သည်။ ပန်းကန်လုံးကဲ့သို့ဦးကအနိမ့်ပန်းကန်လုံးကဲ့သို့ ဝဲကအမြင့်လုပ်သည့် ငွေဖြစ်သည်။ ရှည်လျား၍စကားရွှေ့လေ့လျှင် ကုရှုပ် ခေါ်ဝေါ်ရေးသားလေသည်။

(၉၅) ဇလကပင်ထွေမှာ... ရာမညတိုင်းသားတို့အခေါ်ဖြစ်သည်။ သေတ္တာကို 'ဇလ' ခေါ်သည်။ သင်္ဘောကို 'ခပင်' ခေါ်သည်။ သင်္ဘောသေတ္တာ တဘက်ရပ်ကဲ့သို့ ဦးကား သင်္ဘောသေတ္တာတဘက်ရပ်သဏ္ဍာန် အနိမ့်၊ ဝဲကား သင်္ဘောသေတ္တာတဘက်ရပ်သဏ္ဍာန် အမြင့်လုပ်သည့်ငွေ ဆိုလိုသည်။ တင်း၊ စိတ်၊ ပြည်၊ စလယ်တို့ကို ပျဉ်ကိုစပ်၍လုပ်လျှင် ဇလား ခေါ်သည်။ သေတ္တာစပ် စပ်သည်ကို ဇလားခေါ်ပေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။

(၉၆) ရဲထွေ၊ ရဲတန်းခွန်၊ ရဲက၏အကြောင်းမှာ.... ဦးကား ဂန္ဓမာဒနတောင်ညွန့်သဏ္ဍာန် ထွေကိုဘန်ဆင်းသည်၊ ထန်းခွန်မှာ- သုဒဿနမြို့ထိပ်သဏ္ဍာန်၊ ဆင်ကမှာ- ဇရာဝဏ်ဆင်၊ သုမိတ္တဆင်ကို သိကြားမင်း စီးသည့်ကာလ ခင်းသည့်နေရာသဏ္ဍာန် ဘန်ဆင်း၍ ရေကြောင်း၌ ထွေ၊ ကြည်းကြောင်း၌ တန်းခွန်၊ ဆင်ယာဉ်၌ ရဲကစီးခင်းရန် ခမည်းတော် နေမင်းက သားတော် ပြုစောထီးအား ပေးအပ်သည်။ ပြုစောထီးလည်း လေးမြားစွဲထုတ် ထိုထွေကိုစီး၍ ရဲရင့်ခြင်း၊ ထိုတန်းခွန်ကို ဆောက်၍ ရဲရင့်ခြင်း၊ ဆင်ပေါ်တွင် ထိုကထက်နေ၍ ရဲရင့်ခြင်း ရှိသည်ကိုအကြောင်းပြု၍ ရဲထွေ ရဲတန်းခွန် ရဲကဟူ၍ခေါ်ဝေါ်သမုတ်လေသည်။ ပြုစောထီးမင်းလက်ထက် နိမိတ်ထင်လိုလျှင် ခမည်းတော်နေမင်းသည် နေဗိမာန်တွင် ရဲတန်းခွန်ရှုပ် ထင်စေသည်ဟူ၍ ပြုကာအစ ကမ်းယံတိုင် ပြောဆိုသုံးစွဲလေ့ရှိကြောင်းကို ရခိုင်လူကြီးလူဟောင်းတို့ အစဉ်ပြောဆိုသည်။ ရွှေထီးရွှေနန်းအဆက်ဆက် ထွက်တော်မူလျှင် ရှေ့တော်က ရဲတန်းခွန်ဆောက်သည်။ တပ်ခင်းလျှင်လည်း ဆင်တော်မှာ ရဲကတင်၍ သေနတ်လုလင် စီးလေသည်။ ရေကြောင်းကလည်း ရဲထွေ၊

ရွှေထုံနိဒါန်း

သမ္မန်,ကတ္တု, လွမ်းကြင် အစရှိသော ဂွေတို့ကို ခင်းကျင်း လိုက်ရလေသည်။

(၉၇) ပုဂံပြည်ဝယ် မင်းယဉ်နုရသိင်္ခီသည် ဝေဠုဝတီကို ယူလို၍ ညီတော် နုရပတိစည်သူကို ငဆောင်ချမ်းအရပ်မှာ စစ်ပေါ်သည့် ခန့်၍ချီသွားရသည့်အခိုက် ဝေဠုဝတီအား ယူ ကြောင်းကို မြင်းခံပြေည့် မြင်းနှင့်အလျှောက်လာသည်။ ဉာဉ် အချိန်ဖြစ်၍ ချောင်းထဲပြင်ကို ရေမှတ်သောကြောင့် ပင်ပန်း သည်နှင့် တညဉ့်အိပ်နေသည်တွင် ဉာဉ်အခါမြင်းတော်တိသံကို မင်းသား နုရပတိစည်သူကြားလျှင် ငါ၏မြင်းတော်အသံ ဧကန် မလွဲဆို၍ မှီအုံးကိုလက်နှင့်ခတ်လေသော် အုံးပေါက်လေသည်။ ထိုအရပ်ကိုလည်း ‘မလွဲအုံးပေါက်’ ဟူ၍ ယခုတိုင် တွင်ရှိသည်။ မိုးကောင်းမိုးညှင်းက လွမ်းကြင်ငှက်ဖိုမ ဆက်လာသည်ကို နိမိတ်ယူ၍ အလွန်ဝမ်းမြောက်လေသည်။ လွမ်းကြင်ငှက်ဖိုမ ကိုလည်း ထွေနှင့်လိုခြိုကောင်းမွန်အောင် ယူခဲ့ရသည်။ ဆောင် ယူခဲ့သည့်ကာလ ရံတန်ရံခါကြည့်ရှုတော်မူလိုလျှင် လွမ်းကြင် ဂွေကိုခေါ်၍ ကြည့်ရသည်။ လွမ်းကြင်ငှက် ရှိစဉ်ကပင် လွမ်းကြင်ဂွေခေါ်တွင်လေသည်။ လွမ်းကြင်ငှက်ဖိုမ၏ နိမိတ် ကိုဘတ်ယူသည့်အတိုင်းလည်း ဝေဠုဝတီနှင့် ထွေကြိုရပြန် လေသည်။ လွမ်းကြင်ငှက်ဖိုမ မရှိသည့်နောက် ထိုနိမိတ်ကို ထောက်၍ မပျောက်မတိမ်မြောက်စေခြင်းငှါ ဦးကား လွမ်း ကြင်ငှက်ဖိုမသဋ္ဌာန် ခြေနှစ်ဘက်, ပဲ့ကား လွမ်းကြင်ငှက် အမြီးယှက်လျက်လုပ်ဆောင်လေသည်ဟူ၍ အစဉ်ပြောဆိုကြ သည်။ တကြောင်းလည်း... အလောင်းစည်သူမင်းသည် ဇမ္ဗူ ထုည့်လည်သည့်ကာလ နံ့သာကျန်းတွင် လွမ်းကြင်ငှက်ဖိုမ ကိုရ၍ တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါတို့တွင် ထိုငှက်ကဲ့သို့မရှိ လည်ချင်း ယှက်လျက်သာနေသည်ကို စုံမက်တော်မူ၍ ထိုငှက်သဋ္ဌာန် ထွေလုပ်သည်။ ထိုဂွေကို ‘မနာပဂွေ’ သမုတ်သည်ဟူ၍ သုတ နှင့်ပြည့်စုံသောသူတို့ ပြောဆိုကြကုန်သည်။

(၆၀) ကတ္တုဇေယျအကြောင်းမှာ... ခတုဇေယျဟူ၍ဆိုသည်။ ရာမညဘိုင်းသားတို့ဘာသာ လက် ခတုခေါ်သည်။ လဆန်း ဖြစ်သော လ၏သဏ္ဍာန် ဦးပဲ့လုပ်သည့်ဇေယျဆိုသည်။ ကမ်းယံ ပြည်ကို သုပညာနဂရဆိန္ဒမင်း လုပ်ကြံ၍ရလျှင် ရွှေကို သွန်း လုပ်သည့် ဘုရားသခင်ရှပ်တုတော်ကို သဒ္ဓါကြည်ညိုစွာသည် ဖြစ်သောကြောင့် လရှည်နှစ်ကြာ သရေခေတ္တရာပြည်သို့ မပြန် မလည်ရှိသည်နှင့် ဘုရားသခင်ရှပ်တုတော်ကို ဖွေနှင့်တင်ပြီး လျှင် မော်တင်ရစ်ကိုလှည့်၍ ဆောင်ယူမည် သုပညာနဂရမင်း ကြံတော်မူရာ ကတ္တုဇေယျသည် အခြားပန်ကို ပျားစွာဆောင် နိုင်သော်လည်း ဘုရားသခင် ရှပ်တုတော် ၏ တင်ဆောင်နိုင် မည် မဟုတ်ဟု မှူးမတ်ဗိုလ်ပါတို့သည် တိုင်ပင်ညီညွတ်သဖြင့် အကြံကိုချော့၍ ဘုရားရှပ်တုတော်၏အောက်၌ တွင်းကြီးတူး လေလျှင် ဘုရားသခင် ရှပ်တုတော် လည်းယိုင်လေ၍ ဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုတော်မူသည်။ နေပြည်တော်သို့ ပြန်လည်တော်မူ သင့်ကြောင်းကိုနိမိတ်ပြသည်ဟူ၍ မီးဖြင့်သင်္ဂြိုဟ်သည့်အဟန် ဖိုကျင့်ထိုးစေ၍ ရွှေကို ဆောင်ယူခဲ့ရသည်။ လူဆိုးလူသွမ်းတို့ ဘုရားရှပ်တုရွှေကို ကဲ့ဝှက် ခိုးယူကြ၍ သရေခေတ္တရာပြည်၌ ရောင်းဝယ် သုံးဆောင်ကြလေသောကြောင့် မရှည် မကြာ သုပညာနဂရဆိန္ဒမင်းလက်ထက် ပျက်ပြားလေသည်။ ကတ္တု ဇေယျကို သုပညာနဂရဆိန္ဒမင်းလက်ထက် ခေါ်ဝေါ် သမုတ် သည်ဆိုသည်။ ပညာရှိတို့ ဝိဂြိုဟ်ကြံသည်မှာ...

ဘာရုံကရောထိ ဝဟတိတိ ကတ္တု၊ ယာနာဝါ-အကြင်ဇေယျ သည်၊ ဘာရုံ-ဝန်ကို၊ ကရောထိဝဟတိ-ရွက်ဆောင်တတ်၏။ ဣတိတသ္မာ-ထို့ ကြောင့်၊ ကတ္တု-ကတ္တုမည်၏။ (ကတ္တုသာဓန ကိတ်ဝိဂြိုဟ်၊ ကရခတ်၊ ထုပစ္စည်းကြံလေသည်)။

ကတ္တုဇေယျသာ ဝန်ကိုဆောင်သည် မဟုတ်။ အခြားဇေယျ လည်း ဝန်ကိုဆောင်သည်ပင်ဖြစ်သည် ဆိုရန်ရှိသည်။ ဝိဂြိုဟ်၏ သဘောသည် ထင်ရာကိုလိုက်၍ ဆိုရခြင်းဖြစ်သည်။ ကတ္တု

ရွှေထုံနိဒါန်း

အမည်နှင့် လျော်စွာ ဝိပြိုဟ်ပြုသည်ယူရမည်။ ဝိန်းကောဇောကို လည်း ပညာရှိတို့ကြံကြံသည်မှာ....

ဝိန္ဒကရောတိတိ ဝိန်းကော၊ ယာနာဝါ-သည်။ ဝိန္ဒ-လုံး ထွင်းကို၊ ကရောတိ -ပြုတတ်၏။ ဣတိတသ္မာ-ထိုသို့ လုံးထွင်းကို ပြုတတ်သော သတ္တိကြောင့်၊ သာနာဝါ-သည်။ ဝိန်းကော- ဝိန်းကောမည်၏။ (ဝိန္ဒပုဒ်၊ ကပစ္စည်း၊ ကရောတိ ကြံလေသည် ကို ထောက်လျှင် ဝိန်းကော ခေါ်ဝေါ် ရေးသားသင့်သည်။ သို့သော်လည်း အခေါ်အသုံးများရာလိုက်၍ ပျဉ်းကော ခေါ် ဝေါ်ရေးသားလေသည်။

(၉၉) ခြင်္သေ့၊ တိုး၊ ကရပိတ်၊ စာမေ့၊ ဇောတိပေါင်များမှာ..... တစင်းပေါင်ရ ဖြစ်သည်။ လုပ်ခြာတိုင်း သိသာသည်။ ပဉ္စရူပ ပေါင်မှာ-ဆင်နှာမောင်း၊ အစွယ်နှစ်ချောင်း၊ နွားလပျို၊ ငါးကြင်း အမြီး၊ တိုးချိုနှစ်ဘက်၊ လက်တဘက်၊ နောက်ပဲ့ခြီး တိုးအမြီး၊ ခြေတဘက်၊ မြင်းနားနှစ်ဘက်၊ လက်တဘက်၊ ခြေတဘက်၊ ငွေကားပဲ့-ရှပ်ပေါင်းငါး။ (ပဉ္စရူပပေါင်)

(၁၀၀) သတ္တရူပပေါင်မှာ ... ကရပိတ်နှုတ်သီး၊ လည်ဆံ၊ ဆင်အစွယ် နှစ်ချောင်း၊ နှာမောင်း၊ နွားလပျို၊ ငါးကြင်းအမြီး၊ ကြက်ထူရှေးအတောင်၊ တိုးချိုနှစ်ဘက်၊ လက်တဘက်၊ နောက် ပဲ့ခြီး တိုးအမြီး၊ ခြေတဘက်၊ မြင်းနားနှစ်ဘက်၊ လက်တဘက်၊ ခြေတဘက်၊ ငွေကားပဲ့-ရှပ်ပေါင်းခုနစ်။ (သတ္တရူပပေါင်)

(၁၀၁) နဝရူပ ပေါင်မှာ.... ကရပိတ်နှုတ်သီး၊ လည်ဆံ၊ နွားလပျို၊ ငါးကြင်းအမြီး၊ ဆင်စွယ်နှစ်ချောင်း၊ မကရ်းနှာမောင်း၊ သမင်ချိုနှစ်ဘက်၊ ကြက်ထူရှေးအတောင်နှစ်ဘက်၊ တိုးလက် တဘက်၊ နောက်ပဲ့ခြီး တိုးအမြီး၊ ခြေတဘက်၊ မြင်းနားနှစ်ဘက်၊ လက်တဘက်၊ ခြေ တဘက်၊ ငွေကားပဲ့-ရှပ်ပေါင်း ကိုး။ (နဝရူပပေါင်)

(၁၀၂) ဒသရူပ ပေါင်မှာ ... ခြင်္သေ့ နှုတ်သီး၊ အမောက်၊ လည်ဆံ၊ နောက်ပဲ့ခြီး တိုးအမြီး၊ ခြေတဘက်၊ လက်တဘက်၊

ရွှေထုံနိဒါန်း

နွားလပျို၊ ငါးကြင်းအမြီး၊ တိုးလက်တဘက်၊ မြင်းနားနှစ်ဘက်၊ ခြေတဘက်၊ ဆင်စွယ်နှစ်ချောင်း၊ မကရီးနှာမောင်း၊ သမင်ချိုနှစ်ဘက်၊ ကျွဲချိုနှစ်ဘက်၊ ကရပိတ်အတောင်နှစ်ဘက်၊ ငွေကားပဲ့-ရုပ်ပေါင်းတဆယ်။ (ဒုဿရူပဖေါင်)

(၁၀၃) ခွါဒုဿရူပဖေါင်မှာ... ခြင်္သေ့၊ နွတ်ထီး၊ အမောက်၊ နောက်ပဲ့ခြီး တိုးအမြီး၊ ခြေတဘက်၊ နွားလပျို၊ ငါးကြင်းအမြီး၊ တိုးလက်တဘက်၊ ခြေတဘက်၊ မြင်းနားနှစ်ဘက်၊ ဆင်စွယ်နှစ်ချောင်း၊ မကရီးနှာမောင်း၊ ကရပိတ်အတောင်နှစ်ဘက်၊ သမင်ချို နှစ်ဘက်၊ ကျွဲချို နှစ်ဘက်၊ ကိန္နရာ လက်နှစ်ဘက် ကဟန်၊ စာမဒီလည်ဆံ၊ ငွေကားပဲ့ - ရုပ်ပေါင်း တဆဲ့နှစ်။ (ခွါဒုဿရူပဖေါင်)

(၁၀၄) လက်ရွေးကြီးငွေကား-အလျားဆဲ့ရှစ်လံ၊ ငွေဝှစ်တောင်၊ ရွှေပိန်း၊ လက်သင်ငွေကား-အလျားတဆဲ့ရှစ်လံ၊ ငွေဝှစ်တောင်၊ ရွှေပိန်း၊ ပြည်လုံးအုံ ငွေကား-အလျား တဆဲ့ခုနစ်လံ၊ ငွေဝှစ်ခုနစ်တောင်၊ ရွှေပိန်း၊ ပြည်လုံးကျော် ငွေကား-အလျား တဆဲ့ခုနစ်လံ၊ ငွေဝှစ်ခုနစ်တောင်၊ ရွှေပိန်း၊ ပြည်လုံးရ ငွေကား - အလျား တဆဲ့ခုနစ်လံ၊ ငွေဝှစ်ခုနစ်တောင်၊ ရွှေပိန်း၊ သုရာငါးကြင်းရုပ်ငွေကား-အလျား တဆဲ့ နှစ်လံ၊ ငွေဝှစ် ငါးတောင်၊ ရွှေပိန်း၊ ကိန္နရာပက်ငွေကား-အလျား တဆဲ့ငါးလံ၊ ငွေဝှစ် ငါးတောင်၊ ရွှေပိန်း၊ ကိန္နရီငွေကား-အလျား တဆဲ့ငါးလံ၊ ငွေဝှစ် ငါးတောင်၊ ရွှေပိန်း၊ ထွက်ပိုင်းရ ငွေကား - အလျား တဆဲ့ငါးလံ၊ ငွေဝှစ် ငါးတောင်၊ ရွှေပိန်း၊ စက်နုရဲ ငွေကား-အလျား တဆဲ့ ခြောက်လံ၊ ငွေဝှစ် ငါးတောင်၊ ရွှေပိန်း၊ ရွှေတံငါ ငွေကား - အလျား တဆဲ့ ခြောက်လံ၊ ငွေဝှစ် ငါးတောင်၊ ရွှေပိန်း၊ ကျွဲရုပ်ငွေကား-အလျား တဆဲ့ခြောက်လံ၊ ငွေဝှစ် ငါးတောင်၊ ရွှေပိန်း၊ ရန်နိုင့် ငွေကား-အလျား တဆဲ့ ငါးလံ၊ ငွေဝှစ် ငါးတောင်၊ ရွှေပိန်း၊ ပွဲတိုင်းကျော်ငွေကား-အလျား တဆဲ့ငါးလံ၊ ငွေဝှစ် ငါးတောင်၊

ရွှေထုံနိဒါန်း

ရွှေဝိန်း၊ မင်းတရားစက်ကြီးထွေးကား-အလျား တဆဲ့ငါးလံ၊
 ထွေဝ ငါးတောင်၊ရွှေဝိန်း၊ ထုန်းတော်နိုင်ငံထွေးကား-အလျား
 တဆဲ့ငါးလံ၊ထွေဝ ငါးတောင်၊ရွှေဝိန်း၊ ပဲကူးနိုင်ငံထွေးကား-
 အလျား တဆဲ့ငါးလံ၊ထွေဝ ငါးတောင်၊ ရွှေဝိန်း၊ အင်းမထွေး
 ကား-အလျား တဆဲ့ငါးလံ၊ ထွေဝ ငါးတောင်၊ မြေခွာမ်း၊
 စစ်လျင်ထွေးကား-အလျား တဆဲ့ငါးလံ၊ ထွေဝ ငါးတောင်၊
 စက်ဌက်ပျံ၊ ပွဲလုံးတင်ထွေးကား-အလျား တဆဲ့ငါးလံ၊ ထွေဝ
 ငါးတောင်၊ ရွှေစက်ဌက်ပျံ၊ ထွေဝိုင်းအောင်ထွေးကား-အ
 လျား တဆဲ့ငါးလံ၊ ထွေဝ ငါးတောင်၊ စက်ဌက်ပျံ၊ ပွဲတိုင်း
 အောင်ထွေးကား-အလျား တဆဲ့ငါးလံ၊ ထွေဝ ငါးတောင်၊
 စက်ကိန္နရာ၊ မြစ်တွင်းရန်နိုင်ထွေးကား-အလျား တဆဲ့ငါးလံ၊
 ထွေဝ ငါးတောင်၊စက်ကိန္နရာ၊ သူရဲတုလွတ်ထွေးကား-အလျား
 တဆဲ့ငါးလံ၊ထွေဝ ငါးတောင်စက်တိုး၊ ထွေဝိုင်းဝင်ထွေးကား
 အလျား တဆဲ့ငါးလံ၊ထွေဝ ငါးတောင်၊ စက်နုရား၊ သလွင်ဖြူ
 ထွေးကား၊အလျား တဆဲ့ငါးလံ၊ထွေဝ ငါးတောင်-စက်အာနီ၊
 ဇင်းမယ်အင်းမထွေးကား- အလျား တဆဲ့ငါးလံ၊ ထွေဝ ငါး
 တောင်၊ စက်အာနီ၊ပြည်အင်းမထွေးကား-အလျား တဆဲ့ငါးလံ
 ထွေဝ ငါးတောင်၊စက်ဝန်း၊ဗြဲကရော်သွပ်ကား အလျား တဆဲ့
 ငါးလံ၊ ထွေဝ ငါးတောင်၊အာနီ၊ သဖြူထွေးကား- အလျား
 တဆဲ့ငါးလံ၊ထွေဝ ငါးတောင်၊အာနီ၊ (ထွေစုပေါင်စုတို့မှာ ထွေ
 တော်လေးစင်း အရင်းစကားကို ဆိုပြီးဖြစ်၍ စကားအလျဉ်း
 သင့်လေသောကြောင့် ယဿာသင်္ချံ နည်းအားဖြင့် ဆိုရခြင်း
 ဖြစ်သည်။)

(၁၀၅) အာဒိဘစနအစဆိုရင်းက ရာဇပလ္လင်ရှစ်မျိုး လုပ်
 ရိုးရှိသည်၊မာရတင်ကန့်၍ ရာဇပလ္လင် ထည့်သည် ဆိုခဲ့သမျှ
 စကားသည် စီလျဉ်စပ်လျဉ်းသမျှ များစွာဆိုလျှင် တဋ္ဌာနက
 ကို တဋ္ဌာနကူး၍ အထွမ်းအကမ်းဝေးလံခြင်း၊ စကားအဆက်
 ရှည်လျားမည် ဖြစ်သောကြောင့် ဆက်မိရုံမျှ ဆိုခဲ့သည့်စကား

ကို ရတနာရွှေပြားတွင် ပတ္တမြားကျောက်ရိပ်စိပ်သော ဂုဏ်နှင့် ဖြိုရုံလျက် ကမ္ဘာ့သတ်သက္ကသို့ မိဂပဒဝလဉ္ဇနနည်းအားဖြင့် ဆိုပြန်အံ့...။ ရာဇပလ္လင်လုပ်ရိုး၌ သီဟ, ဘမရာ, ဟံသာ, မောရ, သင်္ခါ, ဟတ္ထိ, မိဂ, ပရမာ ရှစ်မျိုးတွင် တဆဲ့ခြောက်တောင် ရှိသော မဟာပလ္လင်၊ ရှစ်တောင်ရှိသော မဏ္ဍိပလ္လင်၊ လေးတောင်ရှိသော စူဠပလ္လင်၊ လုပ်နည်းရှစ်မျိုး လုပ်ရိုးသုံးပါး ရှိရာ ခြင်္သေ့, ဆင်ပျံ, လောကနတ်, ဒေါင်းယပ်, ဆင်နား, တံခါးတိုင်, သိကြား, ကိန္နရာ, သဗ္ဗဒေဝ, ရှုန်း, ကြာ, ဦးဆောက်ပန်း တဆဲ့နှစ်နေရာတို့ဖြင့် လုပ်ဆောင်၍ ပြာသာဒ်တော် ရွှေလွှတ်တော်ဝယ် တည်ထားသည့်ရာဇပလ္လင်သည် မာရဘင်ကိုကပ်၍ တခြမ်းသာရှိသည်။ ထုရားသခင်နေတော်မူသော အပရာဇိတ ပလ္လင်တော်သည် မာရိနတ် စစ်ရောက်သည့်ကာလ ရှေ့နောက် လက်ဝဲလက်ဝါ မာရ်စစ်သည်တို့ တက်မည်ရှိသော်လည်း ကုသိုလ်ကံတော်ကြောင့် မတက်နိုင်ရှိသည်ကိုထောက်လျှင် ဗောဓိပလ္လင်၌ ကပ်သည့်ပလ္လင်တော် တခြမ်းမဟုတ်ပလ္လင်အလုံးဖြစ်ကြောင်းကို သိသာရသည်။

(၁၀၆) မင်းတို့စံပယ်သည့် ရာဇပလ္လင်သည် မာရဘင်မှာ ကပ်၍ တခြမ်းသာ လုပ်ဆောင်လေသည်ကိုထောက်လျှင် ဝန်ခံသောအမှုကို ဂရုမပြုလေသောကြောင့် ရှေးရှေးသော မင်းတို့လက်ထက် ပလ္လင်ထိပ်၌ နေခြင်းကို မအောက်မေ့မှု၍ အတွင်းက သလွန်တည်လျက် ပလ္လင်တခြမ်းသာလုပ်လေသည်။ မာရဘင်မှာ ပလ္လင်ကပ်၍ တခြမ်းသာမြင်ရသည်မှာ လဆန်းရှစ်ရက်လသည် ထက်ဝက်သောအရေးကို မြင်ရသည်ကိုလည်း ယူသာမည်မဟုတ်။ အလုပ်သင့်သဖြင့် မာရဘင်ကန့်သောကြောင့် လုပ်သည်။ ဥပမာဆောင်၍ ဆိုပြန်လေသည်။ အောက်က ဆိုခဲ့သည့်စကားတွင် “ဟောင်းသာဟောင်း၍ မကောင်းသည်။ သစ်သာသစ်၍ မဖြစ်” ဆိုခဲ့သည့်စကားအတိုင်း လဗိမာန်တွင် ယုန်ရှုပ်ရှိသည်။ ကပ္ပဠိတိလေးပါးတွင် တပါးဖြစ်သည်ကို နေဗိမာန်

ရွှေထုံနိဓါန်း

တွင် ဒေါင်းရှင်ရှိဟန် ရေးသားသော အရာသည် ကျွမ်းဂန် မလာ မပါမရှိ အစဉ်သုံးစွဲလေသောကြောင့် နောက်နောက်လူ တို့ အစဉ်ရေးသားခြင်းဖြစ်လေသည်။ အကြောင်းကို ရှာလျှင် ဥဒေါင်းမင်းသည် နံနက်ကို ဥဒေတယံ၊ ညကိုအပေတယံ သစ္စာ ပြုသဖြင့် ဘေးလွတ်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ နေဗိမာန်တွင် ဒေါင်းရှင် ရေးသားလေသည်သာ ယူရန်ရှိသည်။ နေလကြတ် သည်ကို ငုပ်ဘမ်းသည် ဆိုသည့်စကားသည် ဟောင်းသာ ဟောင်း၍ မကောင်းသောစကားသို့ ရောက်လေသည်။ မင်း အဆက်ဆက် ထွက်တော်မူသည့် စာတမ်းများတွင် စစ်အင်္ဂါ လေးပါး ခင်းကျင်းသည်ဟုဆိုသည်။ စာတမ်းများတွင် ဆို သော်လည်း ရထားမပါ ဆင်၊ မြင်း၊ ခြေသည် သုံးပါးသာ ခင်း ကြောင်းကို မျက်မြင် မင်းအဆက်ဆက် မှီသသူ အများပင် ရှိ သည်။ အမရပုရရွှေပြည်ရွှေနန်းကို တည်ထောင်စိုးစံရပ် စံပယ် တော်မူ၍ အမင်းမင်းတို့၏ အသျှင်ဖြစ်တော်မူသော ထုရား ရွှေလက်ထက်တော်တွင်မှ စတုရင်္ဂစစ်အင်္ဂါလေးပါးကျွမ်းဂန် ရှိသည့်အတိုင်း ရထားအင်္ဂါပါ ပြည့်စုံလေသည်ကို ထောက်၍ ရာဇပလ္လင် တခြမ်းသာ ရှိသည်မှာ ကာလရှည်လျားစွာ မကြံ မစည် အမှတ်မဲ့ ဆရာစဉ်လုပ်လေသောကြောင့် လုပ်သင့်ရာ လုပ်ဆောင်ခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ရာဇပလ္လင်အလုံးတွင် မာရဘင် တိုက်၍ ဥကင်မုတ်ဦးသို့ တဝက်၊ အတွင်းသို့ တဝက်လုပ်ဟန် ရှိသည်။ ရှေ့တဝက်မှာလည်း မင်းညီမင်းသား စော်ဘွား ထီး ဆောင်း မှူးပေါင်းမတ်ရာ ကန်တော့ပူဇော် ဖူးမြော်မြင်ရာ ဖြစ်သည်။ နောက်ဘဝက်မှာလည်း အသျှင်မိဖုရား သုံးခြား သုံးသွယ်မှစ၍ ကတော်မယားတို့ ကန်တော့ပူဇော် ဖူးမြော် မြင်ရာ ဖြစ်သည်။ ပလ္လင်အလုံးလည်း ဖြစ်လေတော့သည်။ မာရဘင်ကန်၍ လုပ်ဆောင်လေသည်။ သို့ရာတွင် အောက်က ဆိုခဲ့သည့် စကား၌ ရှေးအစဉ်လည်းမပျက်၊ အစိုးရသော အသျှင် ရွှေနန်းတော်နှစ်သက်တော်မူရာ ထုံးဖြစ်စေသင့်သည်

ဆိုရင်းစကားအဘိုင်းသာ မူလဖြစ်သည်။ ဧကရာဇ်မင်းမြတ် စံပယ်တော်မူရာရာဇပလ္လင်ထိပ်ပြင်ဖြစ်၍ ရာဇပလ္လင်ဒိဗ္ဗမင်္ဂလာကြီးပင် ဖြစ်သည်။ မာရဘင်ခေါ်ဝေါ်ခြင်း အကြောင်းလည်း မာရဘင် ဆိုလိုသည်။ မာရဘင် ဆိုကြောင်းလည်း မာရ်ကို ချိုးဖဲ့ဖျက်ဆီးသည် ဆိုသည်။ မာရ်ကိုချိုးဖဲ့ ဖျက်ဆီးသည်ဆိုကြောင်းလည်း မာရဘင်အဆီးအကန့် မသန့်လျှင် မြင်သာ သိလွယ်သာသည်၊မာရဘင်အဆီးအကန့် သန့်လျှင်ရန်မာရ်စသည် မလွယ်မကူ ခဲခက်ခြင်းသို့ ရောက်လေသောကြောင့် ကြံအပ်သောဒုစိန္တတ၊ဒုကြိယ၊ရန်မာရ်တို့ကိုချိုးဖဲ့ဖျက်ဆီးသည်မည်လေသည်၊မာနမဟုတ်မာရဖြစ်၍မာရ်နတ်ကိုချိုးဖဲ့သည်စကား ရောက်သည်မှာ ထိုအဆီးအကန့်သည်တုရားသခင်ရှုပ်တုတော်ဆင်းတုတော်ဖို့ရာ၊ မာရ်နတ်ကို အောင်မြင်ခြင်း၊ ချိုးဖဲ့ခြင်း အရေးအသားတို့ကို ထိုအဆီးအကန့်တို့၌ ရေးသားလေသောကြောင့် မာရဘင်ခေါ်ဝေါ်သမုတ်လေ၏။ ဤကိုအစွဲပြု၍လည်း ဆီးကန့်သဗ္ဗကို မာရဘင် ခေါ်ဝေါ်သမုတ်သည်ယူရန်ရှိသည်။

ယူဇနာ တသောင်းရှိသော တာဝတိံသာ နတ်ပြည်ကဲ့သို့ မန္တလေး ရွှေတောင် အမည်ရှိသော ဘူမိနက်သန် မြေထက် သုဒဿနမြို့ကဲ့သို့ အမရပုရအမည်ရှိသော မြို့တော်သည်၎င်း၊ စိတ္တကုဋ် အစရှိသော တံခါးကဲ့သို့ လေးကျွန်း၊ ဦးနှိုင်း၊ သိမ်းဆည်း၊ ကျွန်းလုံးဝင်း၊ ကျွန်းမော်၊ နန္ဒမူ၊ အာဇ္ဇဝီ၊ စည်ရှင်၊ ရန်နှင် ရန်မျိုးအောင်၊ လေးသိန်း၊ မုတ်ဦး မော်ကွန်းကမ္မည်းတပ်သော လေးရပ်သုံးမည် ထွဉ်္စည်လည်သော ၁၂ တံခါးတို့သည်၎င်း၊ တံခါးပြ၊ မြို့ထောင်ပြ၊ မြို့တန်ဆောင်း အစရှိသည်တို့ဖြင့် သာယာဆန်းကြယ် ကြီးဝယ်နိမ့်မြင့် တင့်တယ် လျှောက်ပတ်စွာ တန်ဆာဆင်အပ်သော ပြ လက်ရန်း တည်းဟူသော နရန်းတို့ သည်၎င်း၊ နရန်းအထက် ခိုင်ခန့်စွာခင်းထားသူက် လက်ရန်း တပ်သော ပစ္စင်တို့သည်၎င်း၊ နရန်းရှေ့ လွတ်ထားသော ရင်လျှောက်တို့သည်၎င်း၊ တံခါးတိုင်၌ ဖြောင့်မတ်စွာ လျှောက်

ရွှေထန်ပါး

သန်းသော ရှောင်တွဲကိုသည်၎င်း၊ တံခါးတိုင်၌ ဘီလာသန်း၍
 သျှောက်ပက်စွာသောနပါးတို့သည်၎င်း ထိုရှောင်ဆွဲနပါးတို့၌
 ဖုံးဘိအပ်သော နဝရတ်တို့သည်၎င်း၊ တံခါးပြင်၌ သုံးဆင့်လျှို
 သော ရင်ကားတို့သည်၎င်း၊ တံခါးအတွင်း၌ သုံးတန်လျှိုသော
 ရက်ဘောက်တို့သည်၎င်း၊ တံခါးရှက်နှစ်ဘက်၌ သံကွင်းတပ်
 သော ကျည်းလျှိုသည်၎င်း၊ မင်းတပ်တို့သည်၎င်း၊ တံခါးအ
 တွင်း၌ ဖိုက်ရန် လိုခါရအောင် ရပုံထားသော တုရိုဏ်းတိုင်
 တို့သည်၎င်း၊ အဝင်လက်ျာ အထွက်လက်ဝဲဘက်က သွား
 လာခြင်း၌ မလွယ်မကူ ထည့်လည် သွားလာရသော မလွယ်
 ပေါက်တို့သည်၎င်း၊ တံခါးပြင်ကျုံးနဖူး၌ အုတ်ဖြင့်စီအပ်သော
 ရွက်ကားတို့သည်၎င်း၊ ချိုင့်၅မီးနက်ကျယ်စွာ နိမ့်မြင့် နှစ်ဆင့်
 ခတ်အပ်သောပတ်လည်ကျုံးတို့သည်၎င်း၊ မြို့ထိပ်အပြင်၌ သူရဲ
 သူခက်တို့ သွားလာရာဖြစ်သော သူရဲပြေးတို့သည်၎င်း၊ သူရဲ
 သူခက်တို့ ခြံရံရာဖြစ်သော သူရဲခိုတို့သည်၎င်း၊ သူရဲခို ၁၀ လုံး
 အကြား၊ အလုံး ၂၀ အကြားတို့၌ မီးထည့်ရန် ပေါင်းကူး၍လုပ်
 သော ပေါင်းဖျဉ်းတို့သည်၎င်း၊ သူရဲခိုတို့၌ တူရူဘောက်သော
 ပြောင်းပေါက်တို့သည်၎င်း၊ သူရဲခိုတို့၌ ဘီလာဘောက်သော
 ကာဆွဲပေါက်တို့သည်၎င်း၊ သူရဲခိုအကြားတို့၌ ကာရံထားအပ်
 သော သူရဲကာတို့သည်၎င်း၊ ရွှေမြို့တော်အလယ်၌ လေးမျက်
 နှာကာရံအပ်သော ကွန်းလုံးအောင်မြေ အမည်ရှိသော နန်းမြို့
 တော်သည်၎င်း၊ ဝေဇယန္တ ဗြာသားနန်းကဲ့သို့ အောင်နန်းစံ
 ရာ အမည်ရှိသော အဆောင်ဆောင်သော ရွှေသားမှန်ခြယ်
 နန်းတော်သည်၎င်း၊ နတ်ပြည် နှစ်ထပ်ကို အုပ်ချုပ်လျက် သုံး
 ကျိပ်နှစ်ပါးသော သိကြားတို့ကို အစိုးရသော ဒေဝိန္ဒရာဇာ
 အမည်ရှိသော သိကြားမင်းကဲ့သို့ အပြည်ပြည်ထောင်မင်းတို့၏
 အထွတ်ဖြစ်တော်မူ၍ အမင်းမင်းကို မဆက်ဆံနိုင်သော မုဒ္ဒါ
 ဘိသေကကို ခံတော်မူသဖြင့် “ သိရိပဝရတိလောက ပဏ္ဍိတ
 မဟာ ဓမ္မရာဇာ ” တံဆိပ် နာမံတော်ရှိတော်မူသောတုန်းတော်

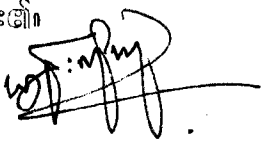
ရွှေဘုံနိဒါန်း

အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူလှသောအသျှင်ဘဝရှင်မင်းတရားကြီးသည် ဝေဇယန္တနန်းထက် သုဇိတာ၊ သုနန္ဒာ၊ သုမ္မော၊ သုစိတ္တာ၊ အနန္တရဒေဝီ အစရှိသော နတ်မိဖုရားတို့ဖြင့် ခြံရံသကဲ့သို့ တောင်နန်းညာတင် အသျှင်မိဖုရားခေါင်ကြီး၊ နန်းတော်အဆောင်တော်ဟူ၍ သမုတ်အပ်သောအသျှင်မိဖုရားကြီး၊ ဒေဝီ ဘွဲ့နာမံရှိသော အသျှင်မိဖုရားလတ်၊ မဟေသီဘွဲ့နာမံ အမည်ရှိသော အသျှင် မိဖုရားလတ်၊ ဝတီဘွဲ့နာမံရှိသော ကိုယ်လုပ်တော်ကြီး၊ သီရိဘွဲ့နာမံရှိသော ကိုယ်လုပ်တော်လတ်၊ မင်းတပ်၍ ခေါ်ဝေါ်အပ်သော နှစ်လုံးသော အက္ခရာ၊ သုံးလုံးသော အက္ခရာ ဘွဲ့နာမံရှိသော ကိုယ်လုပ်တော်လတ်၊ သုံးလွယ် သုံးခြားတို့ဖြင့် ခြံရံစံပယ်တော် မူလျက် မင်းတို့ ကျင့်ရာသော လောကီ၊ လောကုတ္တရာ တရားတို့ကို ကျင့်ဆောင်တော်မူ၍ သက်တော်ရာကျော်ရှည်တော်မူသဖြင့် သာသနာတော်စီးပွား၊ ကိုယ်တော်မြတ်စီးပွား၊ သားတော်အစဉ်၊ မြေးတော်အဆက်၊ မြစ်တော် အညွန့်စီးပွား၊ တိုင်းသားပြည်သူ လူသတ္တဝါတို့၏ စီးပွားကို နေ့ညမပြတ် ရှုကဲဆောင်တော်မူ၍ သက္ကရာဇ်နာတို့သည် လ နှစ် မကြာ ဆော့စွာရောက်မည် ကောင်းကျိုးမင်္ဂလာ ဝုဝေးရာဖြစ် သော ဘုရားရွှေလက်သက်တော်၌ ပြည့်စုံထင်ရှားသည်များကို ဆိုရာဆိုကြောင်း၊ မှတ်ရာမှတ်ကြောင်းဖြစ်သော ရွှေဘုံနိဒါန်းစာစောင်သည် ကမ္ဘာပတ်လုံးတည်သော ကပ္ပဠိတိလေးပါးကဲ့သို့ သုဝဏ္ဏဝိမာနနိဒါန တံဆိပ်ခတ်သဖြင့် သီရိလက္ခ မာဃကာယေ-သာသနာတော် ၂၃၂၇ ခုနှစ်၊ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၀၄၅ ခုနှစ် ရောက်သော ကာလ၌၊ ဝနပ္ပဂုမ္မေယထာပုထိဘဂ္ဂေ၊ ဝိမ္ဘာနမာသေ ပဌမသ္မိံဂိမ္မေ- ပါဠိတော်ရှိသည်နှင့်အညီ တောအုပ် သစ်ပင်တို့သည် အရင်းမှ အပျားသို့ အရသာတက်သော ဝိမ္ဘာနံအစ ပဌမဖြစ်သော တပေါင်းတ္ထန်း ၂ ရက်စနေနေ့ နေ့တက်နံနက်တချက်တီးအခါ၌ ရွှေဘုန်းတော်ကို ခိုယုံ၍ မပင်မပန်း ရေးသားပြီးပြည့်စုံ၏။ ။

ရွှေထုံနိဒါန်း

လက်ဝါးအိုးမည်၊ ယိနားလည်ပျက်၊ မွှေးကြည်မဇ္ဈ။ နှုတ်
 လှိုင်ကြူဖြင့်၊ ဇမ္ဗူနား၊ ဝါရညနှင့်၊ ဟောမအာနိ၊ စာမိကရ၊ အည
 မတ္တိနာလာယိက၊ နာလိမတ္တာ၊ ရတနာရွှေသား၊ အပါးပါးကို၊
 စုထားနှိုးပျော၊ စပ်ပျောကြည့်လင်၊ ခြားမထင်သို့၊ ဗေဒင်ကျမ်း
 ဝန်၊ ထုံးမှန်တ၊ နှု၊ ဝတ္ထုပုံဖြင့်၊ ရာဇဝင်ပေါင်း၊ စကားဟောင်း
 တည့်၊ အကြောင်းသင့်ရာ၊ ရွေးချယ်ရှာ၍၊ မုတ္တာသိရုံး၊ ပုလဲကုံး
 နှင့်၊ တုံလုံးရောင်ဝှန်၊ လစီမာန်ဝယ်၊ သဏ္ဍာန်ကွေးကွေး၊ စက်
 အရေးသည်၊ ရှည်ဝေးများစွာ၊ ကမ္ဘာခိုင်ကျည်း၊ ကပ်လုံး
 တည်သို့၊ အမည်ဘော်ထုတ်၊ သမုတ်နာခံ၊ ထုံးစံဖြစ်စေ၊ ရေး
 ထားပေအံ့၊ သံခြေနှုတ်ယဉ်၊ ပဋိညာဉ်ဖြင့်၊ စီလျဉ်ချို့နွဲ့ဆိုခဲ့
 သည့်ဟိုင်း၊ အလှိုင်းပြောကျယ်၊ မြစ်ပင်လယ်သည်၊ အံ့သွယ်ရှစ်
 ပါး၊ ရှိသောလားတည့်၊ မှတ်သားလိုခါ၊ သုံးရာစေ့စုံ၊ မင်းရေးကို
 သား၊ ရွှေဘုံနိဒါန်း၊ မော်ကွန်းပိုက်ထောင်၊ သည်စာစောင်မူ၊
 အခေါင်စိုးအုပ်၊ ကျွန်းလုံးချုပ်သည်၊ ကျွန်ုပ်ထိပ်ပန်၊ ဗောဓိရန်
 လျှင်၊ ဗလ်မှန်ခြယ်သန်း၊ ဆောင်ဆောင်နန်းထက်၊ ဆယ်ပန်းပွင့်
 ပွင့်၊ လေးဆင့်သင်္ဂဟ၊ သတ္တအပရိဟာ၊ ဆောင်ရွက်ကာနှင့်၊
 ခန္ဓာသက်တော်၊ ရာမြတ်ကျော်အောင်၊ ထွန်းပေါ်နေလ၊ နှစ်စုံပ
 သို့၊ တေဇတက်တိုး၊ တန်းခိုးတက်ဖြာ၊ အာဏာတက်ပြုန်း၊
 ရွှေထုန်းတက်လန်း၊ အဆန်းဆန်းတည့်၊ တောင်ကျွန်းအစ၊ သုံးဒီ
 ပနှင့်၊ ဒေဝနတ်ရပ်၊ နှစ်ထပ်ပိုင်စိုး၊ မိုးမည်ထိလ၊ မြတ်ပုည
 ကြောင့်၊ သတ္တရတနာ၊ ရက်မကြာလျှင်၊ ရောက်သွာတော့
 မည်၊ ညွှန်ရှည်ကောင်းဟိတ်၊ နိမိတ်ဩဘာ၊ မင်္ဂလာဖြင့်၊ သမ္မာ
 နတ်တော်၊ ပင့်နှိုးဆော်၍၊ ထင်ပေါ်ရွှန်းရွှန်း၊ ထုန်းကြောင့်
 ထွန်းသည်.... ရွှေထုံနိဒါန်း လက်သုံးတည်း။

ရွှေထုံနိဒါန်းဤတွင်ပြီး၏။

— —

တက္ကသိုလ်နှင့်
တက္ကသိုလ်ဝင်ကျောင်းများအတွက်
ကျောင်းသုံးစာအုပ်များ

စာအုပ်အမည်	ရေးသူ	တည်းဖြတ်သူ	နှုန်း
စံနံ့သာဖြိုင် ရှာပုံတော်ကြီး	ဦးကြော့	ဦးမောင်မောင်တင် ဘိ-အေ	ဒိ-၅၀
နတ်သျှင်နောင်ဆို ရတနာများ	နတ်သျှင်နောင်	ဦးချမ်းမြ အမ်(မ်)အေ	ဒို-၀၀
ရှင်ဥတ္တမကျော် တောလား	ရှင်ဥတ္တမကျော်	ဦးချမ်းမြ အမ်(မ်)အေ	ဂို-၅၀
မင်းရဲဒိဗ္ဗချောင်း	ရှင်သံခို	ဒေါ်သန်းမေ ဘိ-အေ (ဂုဏ်ထူး)	ရိုက်ဆဲ
မြန်မာရာဇဝင် သိအပ်ဘွယ်ရာ အဖြာဖြာ	ဦးကြည် ဘိအေ (ရာဇဝင်ဂုဏ်ထူး) ဘိအီးဒီ-ဘိအယ်လ်		ဂို-၅၀
ကျောင်းသုံး မြန်မာစာစီစဉ်		ဦးမောင်မောင်တင် ဘိ-အေ	ဂို-၅၀
ကျောင်းသုံး မြန်မာရာဇဝင် ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာတင်အထိ	ဦးဘသန်း ဘိ-အေ		၅၅

ပိဋကတ်တော်ပြန့်ပွားရေးပုံနှိပ်တိုက်
အောင်သန်းလင်း-မန္တလေး